

SYNERGIA

AROTAKE I TE KAITAKAWAENGA TAUTOKO AKORANGA: AROTAKE WĀHANGA 1 ME TE TUKANGA

He pūrongo whakamutunga mā Te Tāhu o te
Mātauranga

Sarah Andrews

Tākuta Sarah Appleton-Dyer

Zaffar Ansari

Emelia Masari

Hera Clarke

26 Hānauere 2021

Synergia Ltd
P.O. Box 147 168
Ponsonby
Auckland 1144

www.synergia.co.nz

NGĀ KAUPAPA

HE MIHI.....	3
1 WHAKARĀPOPOPOTANGA	4
2 KŌRERO WHAKATAKI.....	7
3 TE WHAKATINANA I TE KAITAKAWAENGA TAUTOKO AKORANGA	8
4 AROTAKE I TE WHAKATINANA TUATAHI O TE LSC.....	12
5 I PĒHEA TE ĀHUA O TE WHAKARATO ME TE TUKANGA TAUTOKO AKORANGA I ROTO I NGĀ KURA I MUA I TE URUNGA MAI O TE TŪRANGA LSC?.....	14
6 I PĒHEA TE KIMI ME TE WHAKATŪ I TE TŪRANGA LSC?	17
7 I PĒHEA TE WHAKATINANA I TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI I TĒNEI WĀ? NGĀ MAHI O NGĀ TŪRANGA	28
8 I PĒHEA TE WHAKATINANA I TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI I TĒNEI WĀ? TE MAHI I TE TAHĀ O ĒTAHI ATU TŪNGA.....	41
9 I PĒHEA TE WHAKATINANA I TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI I TĒNEI WĀ? NGĀ ĀHUATANGA Ā-WHENUA, Ā-HANGANGA	44
10 I PĒHEA TE WHAKATINANA TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI INĀIANEI? HE WHAKARĀPOPOTO I NGĀ WHAKAKAAROAROHANGA	48
11 HE AHA NGĀ REREKĒTANGA KUA WHAI WĀHI ATU TE LSC KI TE WHAKATUTUKI I NGĀ HIAHIA TAUTOKO AKORANGA?.....	53
12 ME PĒHEA TE WHAKAPAI AKE I TE WHAKATINANATANGA ME TE WHAI WĀHITANGA O TE TŪRANGA LSC?	55
13 TE AROTAKE I TE WHAKATINANA HAERE TONU	56
14 ĀPITIHANGA 1: PAPAKUPU, NGĀ HOAHOA ME NGĀ RIPANGA I ROTO I TĒNEI PŪRONGO	58
15 ĀPITIHANGA 2: TIKANGA RANGAHAU	60
16 ĀPITIHANGA 3: I TĪPAKOHIA NGĀ TŪTOHINGA MAI I TE RANGAHAU KURA .	64
17 ĀPITIHANGA 4: NGĀ TŪTOHINGA I TĪPAKONA MAI I TE RANGAHAU LSC	67
18 ĀPITIHANGA 6: KARERE WHAKAREWA KŌTUINGA A TE TĀHUHU O TE MĀTAURANGA.....	69

HE MIHI

Tēnei te mihi a Synergia mō ngā tautoko a te hunga i whai pānga i whai wāhi mai ki tēnei arotake mā ngā rangahau me ngā uiui. Arā, ko te hunga whai pānga hira, ngā kaiārahi kāhui, LSC, ngā whānau, ngā kaiako, SENCO, RTLΒ, ngā kaiwhakahaere ratonga, ngā tumuaki me ngā tumuaki tuarua. Ka mihi atu hoki ki ngā tāngata kei roto i ngā tari ā-rohe o Te Tahuhu o te Mātauranga i kōrerorero tahi ki te rāngai, ā, i taea ai e te rōpū arotake te whakaemī raraunga i roto i te wā poto i hua ake ai tēnei whai wāhitanga. I puta ngā uauatanga i te KOWHEORI-19 ki te rāngai mātauranga, te whakatinanatanga i te LTS me tōna arotakenga. E whakamoeemitī ana mātau, e manahau ana hoki, mō te kaha o te whai wāhi mai me te hiahia e pā ana ki te arotakenga i tēnei wā rerekē.

He mea nui ki a mātau te mahi hei pātui arotakenga me Te Tāhuhu o te Mātauranga. mā te rōpū mahi i tautapatia ki tēnei kaupapa: e rere ana ngā mihi ki a Georgina Muir, Mira Peter me Rose Hague, tae atu ki a Pamela Cohen, Caroline West, Raj Kulkarni me Jill Ford.

Nā ngā pūkenga me ngā wheako o te hunga whai pānga katoa i whai wāhi i taea ai e te arotake te tuku tirohanga ki te whakatinanatanga o te tūranga LSC atu ki tēnei wā me te tautuhi tirohanga, whai wāhitanga hoki hei tautoko i te angitu haere tonu.

1 WHAKARĀPOPOPOTANGA

Kua roa e tāria ana, me te whai utu anō, te tautoko akoranga i rō kura o te tūranga Kaitakawaenga Tautoko Akoranga (LSC). He tūtohutanga hira tēnei nā te Uiui Komiti Whiriwhiri 2016 hei whakapai ake i te tautuhinga me te tautoko i ngā tamariki me ngā taiohi tīpaopao kupu, whai mate korikori tinana (dyspraxia) me te takiwātanga. E whakaatu ana te whakatinanatanga o te LSC i te otinga o ngā mahi o ngā tau maha ki te neke ki tētahi ara paetata ake, mahi ngātahi me te urupare mō te tautoko akoranga e ai ki te Tauira Tuku Tautoko Akoranga. Ko te kaupapa o te tūranga LSC he whakarite ka whiwhi ngā tamariki me ngā taiohi whai hiahia tautoko akoranga ngāwari-wawaenga, whanonga ā-hinengaro rerekē, whai hiahia tautoko akoranga nui me te mataiki rānei, i ngā āwhina tika ina hiahiatia ana e rātau.¹

I te Ākuhata 2019 e 623 ngā tūranga LSC wā tūturu i tohaina ki ngā kura 1052 i roto i ngā kāhui kura, kura kōhungahunga me ngā kōhanganga reo 124. Ko te tikanga ka fīmata ēnei tūranga i te tau kura 2020 nā te \$312 miriona o ngā pūtea hou mō te whakahaere me ngā rawa.

Kua oti te arotake i te wāhanga 1 LSC hei tuku urupare mō te whakatinanatanga tuatahi o te tūranga hou me te whāngai kia tutuki pai te whakarato ā tōna wā. I whakararua te mahere arotake tuatahi nā te KOWHEORI-19, engari i oti i te rōpū arotake ngā uiui me ngā tāngata 99 nō ngā kāhui 13, me te patapatai i ngā LSC me ngā kura i whiwhi LSC i te wāhanga 3, 2020. Nā ngā pēhitanga i runga i te ratonga i te 2020, i pai te rahinga o te whakaoti i ngā rangahau: 62% (n=371) LSC me te 40% (n=419) o ngā kura i whakaoti i ngā rangahau. Nā te whakapototanga o te whai wāhitanga mō te whakaemi raraunga kāore i taea ngā huringa auau akoranga me te urupounamu arotake i hiahiatia. Nā te wā poto hoki kāore i tino kitea ētahi kāhui i roto i ngā uiui pērā i ētahi atu, ka mutu he iti noa te whakauru mai o ngā whānau. E whakaatu ana tēnei pūrongo i ngā kitenga, e herea ana ki ngā pātai arotake hira e toru.

I pēhea te āhua o ngā whakarato me ngā tukanga tautoko akoranga i roto i ngā kura i mua i te urunga mai o te tūranga LSC?

He maha te hunga tautoko i ngā tautoko akoranga whaitake i roto i ngā wāhi mātauranga. I mua i te whakatinanatanga o te LSC, i tukuna ētahi tautoko akoranga i roto i ngā kura, i te taumata kāhui rānei e ngā kaimahi kura, ā, i toroa ā-wahotia ētahi, mā te Tāhuhu, ētahi atu kaiwhakarato rānei. Ahakoa i te āhua rata te hunga i toro i ēnei tautoko, ehara i te mea i whiwhi ngā ākonga katoa i hiahia tautoko akoranga i ngā tautoko. Arā, ko ngā tamariki me ngā taiohi me te whai matea māmā he iokanorau, he tino pūmanawa, me rātau e noho tūpono ki te momotu mai i te mātauranga. Nā te iti o ngā kaha, āheinga me te uaua o te pūnaha ngā tauārai i kitea i roto i ngā uiui mō te whiwhi tautoko. I kī ngā kura he pai ake rātau ki te tautuhī i ngā hiahia tautoko akoranga tēnā i te urupare, ā, kāore e taea e rātau te tautoko ngā kaiako ki te mahi me ngā ākonga he hiahia rerekē ō rātau ki tērā e hiahiatia ana. I mua o ngā LSC, ko Ngā Kairuruku Matea Tauwhāiti (SENCO) te takawaenga matua mō te tautoko akoranga i roto i ngā kura. Kua tahuri kē ngā Kāhui Ako ki te waihanga urupare ki te tautoko i ngā akoranga.

I pēhea te kimi me te whakatū i te tūranga LSC?

¹ Te Tāhuhu o te Mātauranga. (2020). *Kaitakawaenga Tautoko Akoranga: A guide to the role*. <https://www.education.govt.nz/assets/Documents/LSC/LSC-Guide-FINAL.pdf>

Puta noa i Aotearoa, 124 ngā Kāhui Ako i whiwhi i tētahi tohanga LSC e ai ki tētahi ūwehenga tata ki te 1 LSC ki te 500 ākonga. I whakatau ia Kāhui Ako ko ēhea ngā kura ka whiwhi i te LSC. I whakatikatikahia e ētahi Kāhui Ako te tohanga o te LSC mō ia kura i roto i tō rātau Kāhui Ako. Ko ngā whakatikatanga ki te tohanga i mahia kētia hei whakaiti i te maha o ngā kura e mahi ai tētahi LSC kotahi. Mō te nuinga, i rere pai te kimi kaimahi, ā, e waru o ngā tūranga tekau i whakakīa mō te īmatanga o te tau kura 2020. I te Hūrae 2020, 596 o te 623 FTTE (96% o te tohanga LSC i tautuhia e ngā raraunga rārangī utu) i tīkina.

Kei roto i tēnei aropā LSC ko ngā kaiako rēhita tino matatau me rātau he whai pūkenga tautoko akoranga mātanga. I kitea ngā wāhi arareo Māori, ngā kura taiwhenua me ngā kura mamao he uua mō rātau ki te kimi kaimahi, ka mutu me whakahāngai te tūranga mō ngā wāhi arareo Māori. Ehara i te mea e hāngai anake tēnei ki te tūranga LSC anake.

Nō reira, i pai te whakatinanatanga tuatahi o te tūranga mō te nuinga o ngā kura. Ko ngā kura me ngā LSC he whakaaro, he whakaritenga rānei ake ā rātau i whaikiko ake tā rātau whakauru mai i te tūranga ki te kura i ērā i whakauru noa mai i te tūranga. Ko ngā rūnanga whakataki a te Tāhuhu, ngā hui ā-rohe me te whakaputanga *Learning Support Coordinator: A Guide to the Role* i tino whaitake engari kāore tonu i tino puta te māramatanga mō te tūranga ki tērā i hiahiatia. I whakararua e te KOWHEORI-19 te kauneke o te whakatinana i te īmatanga, engari i whai hua tonu taua wā nā ngā LSC, e tautoko ana i ngā mahi a te kura kia mau tonu te whakawhitihiti me ngā ākonga.

I pēhea te whakatinana i te tūranga LSC, ā, kei te pēhea te mahi i tēnei wā?

Kei te wāhanga pūhou tonu te whakatinanatanga, e iwa ngā kura i roto i te tekau i whakautu ki te rangahau i kī kei te mahi he wāhanga, te katoa rānei o te tūranga i te Ākuhata. Arā he whakaaturanga e kī ana kei te whakatutuki ngā LSC, ā-ropā nei, i ngā mahi e rima katoa kei roto i te whakaaturanga mahi. O ēnei, ko te tautuhi me te tautoko i ngā ākonga i rō kura mā ngā urupare takitahi, ngā kaupapa mahi kakama rānei te arotahi matua. Kei te tuituia ngā hononga puta noa i te Kāhui Ako, ā, kei te pūmau haere ake, kua ū kē rānei ngā tikanga mahi. Ahakoa he tauwhitinga ētahi āhuatanga o te tūranga, me whai tautoko me te matakitenga ētahi LSC kia mārama ai ki ngā mea ka taea mō te huringa whakawhana.

Ka puta i te mahi mā ngā kura maha ngā uauatanga ā-whakaraupapa, i te taha o ngā wheako pai mō te tūranga mō ngā LSC me ngā kura. He uua mō ētahi wāhi taiwhenua ki te kimi kaimahi me te whakatinana i te tūranga, ā, me whakahāngai te tūranga mō ngā wāhi arareo Māori.

Kua huria e LSC te āhuatanga mō ngā tūranga hira onāianei mō ngā tautoko akoranga. He māmā noa te whakatakoto i ngā tikanga o te tūranga me ngā SENCO mō te maha engari kei te mahia tonutia tēnei mō te whā o ngā LSC tekau e mahi ana i te taha o ngā SENCO. Otirā, e mōhiotia ana te inaki pea me Ngā Kaiako Rauemi: Akoranga me te Whanonga (RTLB), ā, kei te wherawherahia, me ngā ara tautoko kei te puta ake. He rerekē te mahi takawaenga a ngā kaiwhakahaere ratonga, ā, ka whiwhi hua te hunga whai pānga katoa i ngā tūmanako ūrite ake, mārama ake e pā ana ki tēnei mahi.

Nō reira, ka nui te pai o ngā kura me ngā SLC ki te tūranga. He rerekē te whakatinana i te tūranga LSC e ai ki te horopaki o ngā Kāhui Ako engari e whakatinanahia ana e ai ki tērā i hiahiatia. Te āhua nei kei te tika te tātai tohanga, engari me whai whakaaro anō ki ngā hiahia o ngā kura taiwhenua me ērā he nui ake ngā hiahia. Mō ētahi, he tauārai kei reira mō te torotoro i ngā ratonga ā-waho me ngā tautoko mā ngā ākonga, te torotoro utauta me ngā rauemi e hiahiatia ana mō te tuku i te LSC.

He aha ngā rerekētanga kua whai wāhi atu te LSC ki te whakatutuki i ngā hiahia tautoko akoranga?

Ka nui te whaitake o te whakaurunga o ngā LSC ki te kaha o ngā kura ki te tautoko i ngā hiahia hei tautoko i ngā hiahia akoranga. He whākōkī ngā LSC; he kaimahi me te kaiwhakahohē pūnaha. Kei te kawe mai te tūranga i ngā kaha me ngā āheinga e tino hiahiatia i roto i te pūnaha, me ngā painga ka puta i ngā kura kua whakaurua mai te tūranga ki roto i te kura. Ko te kōrero kei te tautuhi ngā LSC i ngā ākonga kāore i kitea ō rātau hiahia i mua, ā, e taea ai e ngā SENCO me ngā kaiako kia whaitake ake te mahi. Kei te kakama ake, rautaki ake te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga. Kei te tipu haere te kaha mō te huringa whakawhana i ngā kura me ngā Kāhui Ako kua i tino ū nei te tūranga. Ko ngā kura e uaua ana ki te whakatinana i te tūranga (tata ki te kotahi i roto i te tekau) kāore anō kia kite i ngā hua.

Me pēhea te whakapai ake i te whakatinanatanga me te whai wāhitanga o te tūranga LSC?

Mā te whakaoti i ngā mahi kua whakaritea e pā ana ki te tautuhi i te mahi takawaenga kaiwhakahaaere ratonga me te whakarewa i Te Rito (Rēhita Tautoko Akoranga arowhānui), ka tautoko i te whaitake o te tūranga LSC. I ngā wāhi kāore i ū pai te whakatinanatanga ki tērā i tūmanakohia, kua puta ngā tirohangā whaikiko i te arotake hei tautoko i ngā whakapai ake, ā, kua whakamahia kētia ētahi e te Tāhuhu. Kua tautuhia te hiahia kia nui ake ngā mahi kia mārama ake ai ki te tūranga me te tautuhi takohanga mō te whakatinana i te tūranga e ai ki tērā i hiahiatia. Me nui ake ngā mōhio kia mārama ake kia tino pai ai ngā mahi o te tūranga i roto i ngā kura taiwhenua me ngā whakahāngaitanga e hiahiatia ana mō ngā wāhi arareo Māori. Ko te aroturuki me te arotake haere tonu i te tūranga LSC me tōna pānga ki ngā tono mō te ratonga tautoko akoranga ka āwhina ki te whaiwhai haere i te anga whakamua me ngā whakaaturanga o te pānga o tēnei tūranga.

WĀHANGA A: NGĀ WHAKAMĀRAMA

2 KŌRERO WHAKATAKI

He āhuatanga whānui te tautoko akoranga. E kapi ana ngā tūmomo tikanga, pūnaha, tautoko me ngā ratonga e āwhina ana i ngā tamariki me ngā taiohi he rerekē ō rātau kaha, hiahia hoki kia puta ai ō rātau ihu i roto i ā rātau akoranga, whanaungatanga hoki. E paiherea ana ēnei e ngā uara manaaki e whakarite ana he wairua manaaki ngā wāhi mātauranga mō ngā ākonga katoa me ō rātau whānau.²

I te Noema 2018, i whakaputaina e te kāwanatanga o Aotearoa tētahi haumitanga hou o te \$312 miriona, hei pūtea whakahaere me te haupū rawa mō te wāhanga tuatahi o ngā Kaitakawaenga Tautoko Akoranga (ngā LSC) 623 tuatahi mai i te tau kura 2020. He tūranga wā tūturu, pūmau hoki te LSC; ehara i te mea tāpiri ki ngā kawenga whakaako, whakahaerenga rānei. I hangaia te tūranga LSC hei tautuhi me te whakarite i ngā tauārai ki te ako me te whakarite kei te whai ngā ākonga katoa – me rātau he hauātanga ō rātau, ngā whanonga ā-hinengaro rerekē me rātau te hunga pūmanawa – i te mātauranga manaaki, ā, kei te ū, kei te eke i roto i te mātauranga. He whai wāhitanga nui, ahurei tēnei mō te rāngai mātauranga.

I hiahia te Tāhuhu i tētahi arotake whakawhanake mō te whakatūnga me ngā wheako whakatinanatanga tuatahi o te tūranga LSC. Ko tā te arotake he tuku urupare i te wā tika hei tautoko i te whanaketanga haere tonu me te whakatinanatanga o te tūranga LSC me te whāngai mōhio ki ngā whakatau tikanga anamata. I te Noema 2019, i urupare a Synergia ki tētahi tono mō tētahi whakatau utu hei whakahaere i te Wāhanga 1 o te arotake LSC. Ko te Synergia te kaiwhakarato i tino hiahiaia mō tēnei arotake, ā, ka whakatūhia tētahi Whakatau Ratonga Mātanga.

Nā te pānga o te KOWHEORI-19 ki te rāngai mātauranga kāore i whaiutu te mahere arotake tuatahi. I huria te mahere arotake kia kapohia he tirohanga whānui o te whakatinanatanga mai i ngā raraunga tikanga-ranunga i kohia mai i te Ākuhata me te Hepetema 2020 me tētahi uiui i oti i te Tihema 2020.

E whakaatu ana tēnei pūrongo i ngā kitenga o te arotake me te matapaki i ngā tirohanga me ngā whirihirihanga mō ngā kura, me rātau o te Tāhuhu e tautoko ana i tēnei mahi, kia taea tonu e rātau te ako mō ngā mea kei te mahi me te arotau i te uara o te tūranga LSC kua uru kē ki ngā kura me ērā ka uru mai ā muri ake.

2.1 Te pānui i tēnei pūrongo

E whakamārama ana tēnei pūrongo i te wāhanga A i te whakatinanatanga o te LSC me te kaupapa o te arotake i mua o te whakatakoto i ngā kitenga kei te wāhanga B mai i te whārangī 14, ā, haere ake i roto i ngā wāhanga e whakaatu ana i ngā pātai arotake hira. Ko ngā whirihirihanga mō ā muri ake, te wāhanga C, ka tīmata hei te whārangī 55. Kia māmā ai te wherawhera haere, e whakarite ana ngā wāhanga matua o te pūrongo i tētahi pātai arotake hira me te tīmata me **tētahi whakamāramatanga o ngā kitenga kei taua wāhanga i roto i ngā kuputuhi tae**.

² Te Tāhuhu o te Mātauranga. (2020). Kaitakawaenga Tautoko Akoranga: A guide to the role. <https://www.education.govt.nz/assets/Documents/LSC/LSC-Guide-FINAL.pdf>

E whakamahia ana te ata pūrama me te kauruku kikorangi i ngā wāhanga āpitī o te pūrongo hei tautuhi i ngā tirohanga hira me ngā whai wāhitanga mai i taua wāhanga.

Kei roto tētahi papakupu o ngā whakarāpopototanga, ngā kupu hira me ngā tūtohi o ngā hoahoā me ngā tūtohi kei te pūrongo i ngā āpitihanga, ā, kei roto hoki ko tētahi pūkete āmiki o te tikanga arotake me ngā otinga rangahau i tīpакohia.

3 TE WHAKATINANA I TE KAITAKAWAENGA TAUTOKO AKORANGA

E whakaatu ana te whakatinanatanga o te LSC i te otinga o ngā mahi o ngā tau maha ki te neke ki tētahi ara paetata ake, mahi ngātahi me te urupare mō te tautoko akoranga e ai ki te Tauira Tuku Tautoko Akoranga. He ahurei tēnei tūranga tautoko akoranga pūmau i roto i te kura, tata ki te 1:500 īwehenga kua whakawhiwhia, ā, ko āna mahi matua he ū ki ngā whakaritenga paetata. Ko te kaupapa o te tūranga LSC he whakarite ka whiwhi ngā tamariki me ngā taiohi whai hiahia tautoko akoranga ngāwari-wawaenga, ikanorau, whai hiahia tautoko akoranga nui me te matatiki rānei, i ngā īwhina tika ina hiahiatia ana e rātau. Ko te tikanga ka īmata ēnei tūranga i te tau kura 2020 nā te \$312 miriona o ngā pūtea tautoko akoranga hou mō te whakahaere me ngā rawa.

Ko te akoranga tautoko koinā ngā tautoko tāpiri me whiwhi ētahi tamariki, taiohi hoki me whakauru atu, me eke i roto i te mātauranga. Kotahi te tamaiti i roto i ngā tamariki me ngā taiohi tokorima me whiwhi i tētahi momo tautoko mō ā rātau akoranga. Ko te take pea nā te hauātanga, ngā uauatanga akoranga, pānga kino, ngā raruraru īkiko, hauora hinengaro, ngā raruraru whanonga rānei.³

He tūtohutanga hira te tūranga LSC nā te Uīui Komiti Whiriwhiri 2016 hei whakapai ake i te tautuhinga me te tautoko i ngā tamariki me ngā taiohi tīpaopao kupu, mate whakakorikori tinana me te takiwātanga. E mahi ana Te Tāhuhu o te Mātauranga (te Tāhuhu) ki te whakaiti i ngā wehewehenga me te whakakaha he pēhea te whakarato i ngā tautoko akoranga, kia whiwhi ai ngā tamariki me ngā taiohi i ngā tautoko tika, i te wāhi tika, i te wā tika. Nā tēnei i puta ai te waihangā me te whanaketanga o te tauira Tuku Tautoko Akoranga (LSDM). E tohu ana te LSDM i tētahi ara paetata ake, ngāwari ake hei tautuhi me te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga i roto i te hapori. Ko ngā īhuatanga e whā o te tauira: te mahi tahi ki te whakarite mahere me pēhea te whakarato i ngā tautoko honohono, te āta tautuhi i ngā hiahia paetata me te whakaemi i ngā rauemi wātea, ngā whakatau tikanga ngātahi, me te whakakaha i ngā tautoko puta noa i ngā tūmomo hiahia.⁴

Ko te Mahere Mahi Tautoko Akoranga (LSAP) i whakaputaina i te Hūrae 2019, i hangaia ki te LSDM me te whakatau i ngā kaupapa matua e ono mō te pūnaha mātauranga. Ko te whakatinanatanga o te tūranga LSC te kaupapa matua tuatahi i roto i te LSAP, ā, he wāhanga hira tōna i roto i te whakatinanatanga me te whakakaha i te LSDM. Kō ētahi atu huringa

³ Te Tāhuhu o te Mātauranga. (2019). *Learning support action plan 2019-2025*.

<https://conversation.education.govt.nz/conversations/learning-support-action-plan/>

⁴ Te kete Ipurangi, Ministry of Education. (n.d.). *Understanding the Learning Support Delivery Model (LSDM) and new models for collaboration*.

<https://www.inclusive.tki.org.nz/guides/collaborative-planning-for-learning/understanding-the-learning-support-delivery-model>

pūnaha whānui ka whakarākei i ngā putanga mō ngā ākonga ko te whakahou i Ka Hikitia me te Mahere Mahi mō te Mātauranga ā-Kiwa.

I whai whakaarotia ngā Kāhui Ako, ngā kura, ngā kura kōhungahunga me ngā kōhangas reo i whai i te LDSM mō te tohanga LSC, i te mea ka tuku tēnei i tētahi horopaki tautoko mō ngā LSC mō te mahi i roto. Ko ngā Kāhui Ako i whiwhi i tētahi tohanga LSC ko rātau i roto i tētahi Kāhui Ako whai mana me ētahi atu kāore i roto. E whakamahi ana tēnei pūrongo i te kupu Kāhui Ako mō ngā whakaritenga tōpū katoa.

E tuku ana ngā kaiwhakahaere ratonga a te Tāhuhu i tētahi taumahi takawaenga mō ēnei Kāhui Ako me te LSC e mahi ana i roto. I whakahaeretia he arotake o te whakaaturanga mahi mō te kaiwhakahaere ratonga engari kāore i tutuki, i roto i te wā o te arotake.

3.1 Te tūranga Kaitakawaenga Tautoko Akoranga

I hangaia te LSC hei tūranga whakaako wā tūturu (FTTE) pūmau me tētahi wehenga o te LSC kotahi ki ngā ākonga 500. I whakapikitia te ūwehenga o te LSC i ngā wāhi taiwhenua me ngā kura he nui ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki. Ahakoa kotahi te LSC FTTE pūmau o ētahi kura e mahi ana i te kura, ka mate ētahi kura iti ake ki te tuari i tētahi LSC i waenga i a rātau anō, ā, ko tētahi o aua kura te rangatira o te LSC.

E whakaaturia ana te kaupapa me ngā mahi matua o te tūranga i Hoaho 1 i raro.

Hoaho 1: Te tūranga LSC me ngā mahi matua

Tūnga LSC	Ngā mahi e rima a te LSC
<p>Me whakarite kei te āhei atu ngā tamariki me ngā taiohi hauā me ngā matea akoranga tāpiri ki ngā ratonga e hiahia ana rātau. He tautoko nui ā rātau ki te ara mahi tahi e whakariterite ana i ngā tautoko akoranga mō ngā mea e tino ū ana ki ngā hiahia o ngā tamariki me ngā taiohi puta noa i tētahi hapori. Ka whakamāmāhia te pūnaha tautoko akoranga onāianei, otirā mō te hunga whai pāngā hira ka pāhekoheko mai, tae atu ki ngā mātua me ngā whānau.</p>	<ul style="list-style-type: none">He tautoko i ngā ākonga mā te waihanga i tētahi taiao kura manaaki, kāhui ako manaaki hoki e whai wāhi mai ai ngā ākonga katoa ki te anga whakamua me ngā whakawhititinga angitu.Te tautoko i ngā kaiako i roto i ngā kura ki te whakapiki ake i ō rātau pūmanawa kia pai ake ai te whakatutuki i ngā hiahia o ngā ākonga, me te whakakaha i ō rātau hononga ki ngā ratonga akoranga kōhungahunga.Te tautoko i ngā mātua me ngā whānau kia tika ai te pātui me tō rātau kura me te whakatipu i te māramatanga ki ngā tukanga tautoko akoranga, ā, me te mōhio me whakapā atu ki a wai ina hiahiatia ana.Te mahi tahi me ētahi atu Kaitakawaenga puta noa i te kāhui ako, me te hono ki te kaiwhakarite tautoko akoranga me ngā tari whānui ake pērā i Oranga Tamariki, kia āhei atu ai ki ngā ratonga me ngā rauemi tautoko ākonga.Te mahi tahi me te whakaawe i te rōpū kaiārahi kura ki te whakarite kei te whiwhi ngā ākonga katoa i ngā tautoko tika hei whakarei ake i ā rātau akoranga, anga whakamua hoki.

Mahi ai ngā LSC i raro i te mana o Ngā Poari Kaitiaki o te Kura (te Poari). Me whai tohu rātau, me kaiako rēhita me te utu ā-tau e ai ki te whakaaetanga tōpū hāngai. Ka utua he moni tāpiri mō te tūtakitaki (\$500) me ngā haerenga (\$1,500–\$4,000, e ai ki te wāhi) ki te Poari mō ia tūranga LSC. Ehara ngā LSC i te kaimahi whakaako; e hāngai ana ā rātau tūranga me te wā ki te whakariterite me te whakatairanga i ngā tautoko akoranga, ā, e hāngai pū ana ki roto i te kura. I tua atu i tēnei, ka utua te Moni Whakarato Kaiako Matua (PTSA) mō ngā LSC e whai mahi

ana i roto i tētahi kura i tautuhia e te Tāhuhu me whai tautoko tāpiri kia whai kaimahi, pupuri kaimahi rānei (e kīa ana i ētahi wā ko ngā kura he 'uaua ki te whai kaimahi').⁵

I tukuna e te Tāhuhu ngā rūnanga whakataki LSC rua rā i Tāmaki Makaurau, Te Whanganui-a-Tara me Ōtautahi i te Pēpuere 2020 mō ngā LSC i hou kua riro mai. I whakaputaina he aratohu hukihuki mō te tūranga LSC i ēnei rūnanga, me tētahi putanga whakamutunga i whakaputaina i te Noema 2020.⁶

3.2 Ariā o te huringa

Kia mārama ai me pēhea e mahi ai te tūranga kia whaitake ai, i hangaia he ariā o te huringa e te rōpū arotake me te rōpū mahi (tirohia te Hoahoa 2).

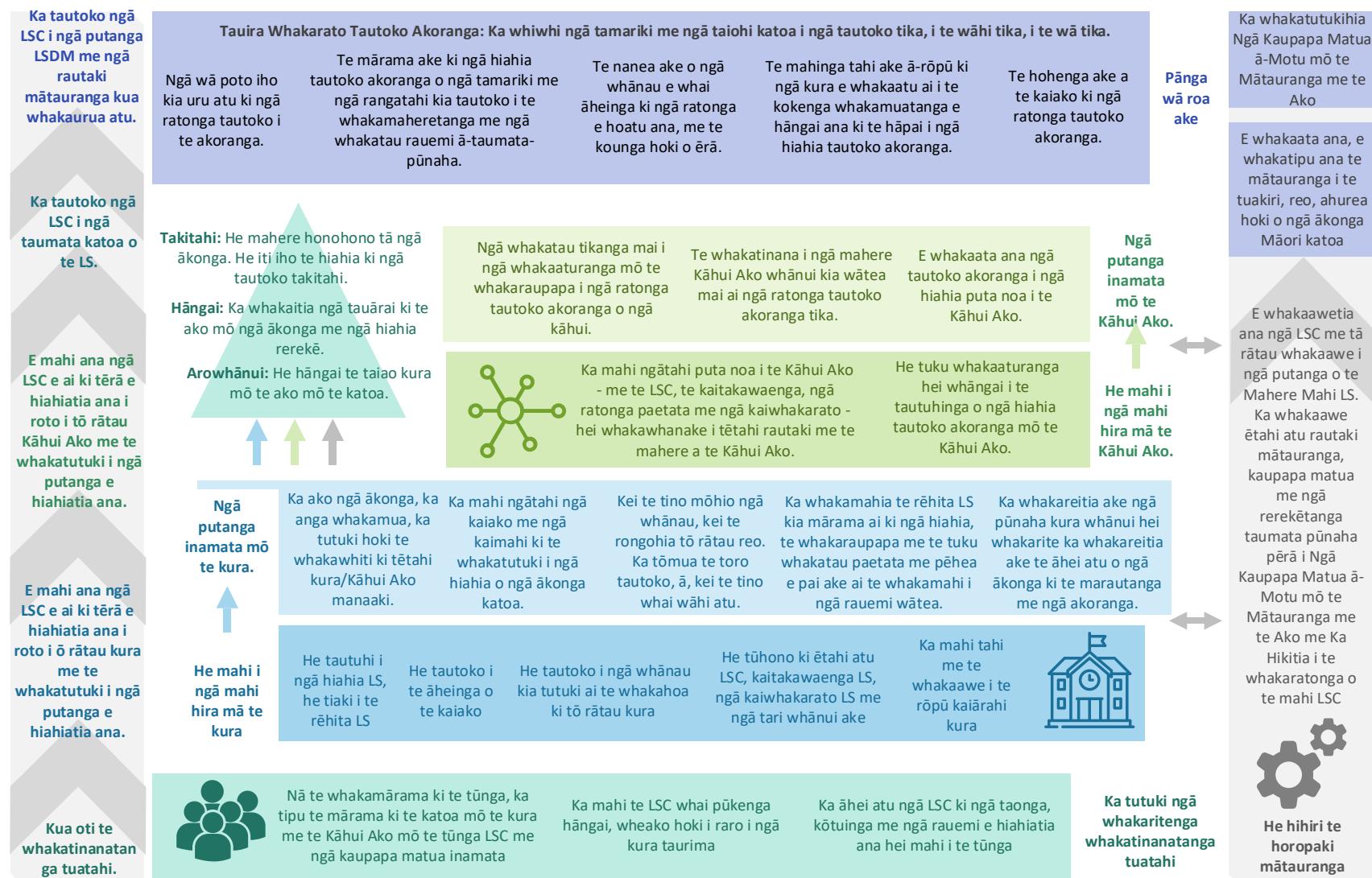
Ahakoa e arotahi ana tēnei arotake me te ariā o te huringa ki te tūranga LSC, he mea nui kia mōhio ki ngā tūmomo tāngata rerekē, ngā tukanga me ngā pūnaha hei tautoko, hei whakaawe rānei i ngā tukanga me ngā putanga tautoko akoranga.

⁵ Te Tāhuhu o te Mātauranga. (n.d.). *Moni whakarato kaiako matua*. Utu, whakamatuatanga me te whanaketanga whaiaro. <https://www.education.govt.nz/school/people-and-employment/pay-leave-and-personal-development/priority-teacher-supply-allowance/>

⁶ Te Tāhuhu o te Mātauranga. (2020). *Kaitakawaenga Tautoko Akoranga: A guide to the role*. <https://www.education.govt.nz/assets/Documents/LSC/LSC-Guide-FINAL.pdf>

Hoahaoa 2: Ariā o te huringa mō te Kaitakawaenga Tautoko Akoranga

4 AROTAKE I TE WHAKATINANA TUATAHI O TE LSC

I hangaia te pou tarāwaho aotake i te taha o ngā māngai o te rōpū mahi mai i te rōpū Whakamana Rāngai Tāhuhu, te rōpū Ngā Raraunga Whakaaturanga me ngā Mōhiotanga me te Rōpū Kaupapahere Pūnaha Mātauranga. I tautuhia e te pou tarāwaho ngā whāngai me te ārahi i ngā pātai aotake hira mō tēnei wāhanga mahi tuatahi e whakaaturia ana i roto i te Hoahoa 3 i raro.

Hoahoa 3: Ngā whāinga me arotakenga hira me ngā pātai

Ngā whāinga aotake hira

- He whāngai i te aromatawai paerewa o te whakaratonga tautoko akoranga i roto i ngā kura/Kāhui Ako kia taea ai te aotake putanga ā muri ake o te tūnga LSC.
- He tuku urupare me te akoranga i roto i te wā kia mārama ai ki te whakaratonga, wheako me ngā rerekētanga hei tautoko i ngā whakatikanga me ngā whakapaitanga haere tonu.
- Te āta tirotiro i ngā wheako o te whakatiniana o te tūnga LSC hei whāngai ki ngā here me ngā whakaritenga mō te angitu, me te whakatau mēnā kua tutuki ngā whāinga o te kaupapahere.
- Te tuku whakaaturanga hei whāngai i te tohanga me te haumi anamata.

Ngā pātai hira o te aotake

- I pēhea te āhua o te whakarato me te tukanga tautoko akoranga i roto i ngā kura i mua i te urunga mai o te tūranga LSC?
- I pēhea te kimi me te whakatū i te tūnga LSC?
- I pēhea te whakatinana te tūnga LSC, ā, kei te pēhea te mahi ināianej?
- He aha ngā rerekētanga kua whai wāhi atu te LSC ki te whakatutuki i ngā hiahia tautoko akoranga?
- Me pēhea te whakapai ake i te whakatinanatanga me te whai wāhitanga o te tūnga LSC?

I whakamahia e tēnei aotake ngā tūmomo tikanga mō te whakaemi raraunga mai i ngā pūtake raraunga maha hei whakautu i ngā pātai aotake me te hōpara i te whakatinanatanga o te tūranga LSC ki te motu (mā ngā rangahau), ā, i whakamahia ngā uiui kia mārama ake ki te whakatinanatanga o te tūranga. I oti ngā uiui me ngā tāngata i roto i ngā Kāhui Ako 13 o te 14 i āta tīpakkohia e te Tāhuhu kia uru mai ai ngā tūmomo horopaki, wheako hoki o te whakatinanatanga. Ko te whānuitanga atu o ngā kōrero mō te tikanga aotake me te whakaemi raraunga kei roto i te Āpitihanga 2: Tikanga rangahau. Kei roto i te aotake:

- Ngā uiui me ngā tāngata 99 mai i ngā Kāhui Ako 13 e kapi ai ngā tūmomo tūranga.
- He 40% te auau urupare (n=419) i tutuki mai i ngā pōhiri rangahau i tukuna ki ngā kura 1055 whai LSC.
- Ko ngā rangahau mō ngā LSC 596 e mahi ana he 62% te auau urupare (n=371).

Nā te āhua o te takatū ki te whakawhitiwhiti kōrero me te pānga o te KOWHEORI-19 he maha ngā whakarerekē ki ngā mahere whakaemi raraunga. Kāore i whakaemi raraunga mō ngā whai wāhitanga akoranga auau, i taea e mātau te whakaemi raraunga mai i ngā kura me ngā LSC i te Wāhanga 3, 2020 anake. He whātitanga i puta i tēnei ki tēnei wāhanga o te aotake. Engari e angitu ana mātau, e tautoko ana ngā whakaaturanga taumata tiketike, me te ōrite o ngā kaupapa me ngā tirohanga i a mātau ki te whakautu i ngā pātai aotake hira.

4.1 Ngā whātitanga o te aotake tuatahi

- Mai i te rua ki te 14 ngā tāngata i uiuitia mai i ia Kāhui Ako. Nā te nui o ētahi Kāhui Ako, e mōhio ana mātau he ifi noa tēnei tirohanga ka puta i ēnei uiui mō te āhua o ētahi Kāhui Ako.
- I tautuhia, i whakatūtakitia e ētahi kaiārahi Kāhui Ako ngā tāngata i whakaae kia whai wāhi mai ki te uiui, heoi tērā pea ka uru mai he momo whakaaro tītaha ki roto i tā mātau tīpako.

- He iti noa ngā wheako o ngā whānau (e toru anake ngā uiui ā-whānau) i te mea he iti noa iho te wā mō te whakawhitihiti kōrero me te arotake (mā ngā LSC) kia tutuki ai tēnei ki te whānuitanga i hiahiatia. I whai pānga anō te KOWHEORI-19 ki tēnei.
- Kua puta ngā tirohanga e pā ana ki te tohanga LSC engari me rapa haere anō hei whāngai ki ngā whakatau tikanga ā muri ake.
- E rua ngā Kāhui Ako o ngā kura arareo Māori i whai wāhi ki te arotake, ahakoa e toru anake ngā uiui i otī (e whā ngā tāngata). Ka whāiti ngā tirohanga ki ngā wheako o ngā kura arareo Māori.
- Nā te KOWHEORI-19, ko te nuinga o ngā uiui i whakahaere mamaotia, nō reira kāore i taea ngā mōhiohio ā-kite, kōkau hoki hei tātari ka riro mai i te haere ā-tinana atu ki ngā kura me te kōrerorero tahi ki te tangata. Engari, ko te hunga i uiuitia, i tino mātau ki te Zoom, ā, i whāia ngā tukanga e pai ai te wairua tētahi ki tētahi i roto o tēnei horopaki hei tautoko i te torotoro ki te hunga i uiuitia.

WĀHANGA B: NGĀ KITENGA

5 | PĒHEA TE ĀHUA O TE WHAKARATO ME TE TUKANGA TAUTOKO AKORANGA I ROTO I NGĀ KURA I MUA I TE URUNGA MAI O TE TŪRANGA LSC?

He maha te hunga tautoko i ngā tautoko akoranga whaitake i roto i ngā wāhi mātauranga. I mua i te whakatinanatanga o te LSC, i tukuna te nuinga o ngā tautoko akoranga i roto i ngā kura, i te taumata kāhui rānei e ngā kaimahi kura, ā, i toroa ā-wahotia ētahi, mā te Tāhuhu, ētahi atu kaiwhakarato rānei. Ahakoa i te rata te hunga i toro i ēnei tautoko, ehara i te mea i whiwhi ngā ākonga katoa i hiahia tautoko akoranga i ngā tautoko. Arā, ko ngā tamariki me ngā taiohi me te whai matea māmā he ikanorau, he tino pūmanawa, me rātau e noho tūpono ki te momotu mai i te mātauranga. Nā te iti o ngā kaha, āheinga me te uaua o te pūnaha ngā tauārai i kitea i roto i ngā uiui mō te whiwhi tautoko a ngā ākonga. I kī ngā kura he pai ake rātau ki te tautuhī i ngā hiahia tautoko akoranga tēnā i te urupare, ā, kāore e taea e rātau te tautoko ngā kaiako ki te mahi me ngā ākonga he hiahia rerekē ō rātau ki tērā e hiahiatia ana. Kua uru kē ētahi Kāhui Ako ki te waihanga urupare ā-rōpū ki te tautoko i ngā akoranga.

5.1 Kua uru kē ngā kura ki ngā urupare ā-rōpū ki ngā akoranga tautoko

I kite te Tāhuhu i te whakapaunga o te tau 2018 e 203 ngā Kāhui Ako me ūna kura 1,659 i te torotoro ki te LSDM, ahakoa he rerekē te taumata anga whakamua o tēnā Kāhui Ako me tēnā kura, ā, ko ētahi kātahi ka tīmata i ngā whakawhitihiti kōrero mō te mahi ngātahi, ko ētahi atu kua mārō kē te haere.⁷ Ahakoa ko ngā Kāhui Ako 13 i uru ki ngā uiui mō te arotake nō ngā whakaritenga ūkawa rātau o ngā Kāhui Ako, ehara tēnei i te whakaritenga mō te mahi i roto i te LSDM, ā, he rerekē te āhua me te whānuitanga o te mahi ngātahi.

He maha te hunga tautoko i ngā tautoko akoranga whaitake i roto i ngā wāhi mātauranga, pērā i ngā kaiwhakaako takitahi, ngā pūnaha me ngā ritenga. Mō ngā ākonga whai hiahia nui, ka rapua ko ngā ratonga tautoko akoranga ā-waho pērā i ērā e tukuna ana e te Tāhuhu, Ngā Kaiako Rauemi me ngā whakahaere ā-hapori. I roto i ngā uiui, ko ngā tāngata i tonoa mō ngā tautoko akoranga i mua i te tūranga LSC i arotahi ki te tūranga kē o Ngā Kairuruku Matea Tauwhāiti (SENCO), ngā Kaiako Rauemi: Akoranga me te Whanonga (RTLB) me ngā tautoko takitahi e tukuna ana e te Tāhuhu.

5.2 I whakaritea anake ko ētahi o ngā hiahia e ngā tautoko onāianei

I tēnei wā, ko te tūmanako ka mahi ngātahi ngā kura, te Tāhuhu, te ratonga RTLB me ētahi atu mā te Tauira Tuku Tauira Akoranga hou (LSDM), ki te tautoko i ngā tamariki me ngā taiohi whai matea tautoko akoranga, ō rātau whānau, kaiako hoki. Mā te whakamahi i tētahi tauira ā-

⁷ Te Tāhuhu o te Mātauranga. (n.d.). *Learning Support Action Plan & Learning Support Coordinator role allocation*. <https://www.education.govt.nz/our-work/information-releases/issue-specific-releases/lsap-lsc/>

poutama, ka tukuna pea he tautoko i te taumata takitahi, hāngai, kura/Kāhui Ako hoki/rānei. E wātea ana ngā tūmomo ratonga whānui. Anei ētahi tauira o ngā taumata rerekē:

- Te Kaupapa Tuku Rauemi Haere Tonu (ORS) me Ngā Tautoko i Rō Akomanga (ICS) ētahi tauira e rua o ngā tautoko takitahi. Koinei ngā tautoko tūturu i tino kōrerohia i roto i ngā uiui.
- Ko te ratonga RTLΒ te tautoko hāngai i tino kōrerohia i roto i te uiui. Ka mahi ngā RTLΒ me ngā kaiako hei tautoko akoranga.
- He tauira te Whanonga Pai mō te Ako (PB4L) o ngā tautoko arowhānui.

Ko te hunga i uiuitia i kōrero mō ngā whātitanga o te whai wāhi atu ki ngā tautoko tūturu, hāngai hoki. Me mātua ū ngā whakaritenga, kātahi ka takawaengatia te whai wāhi atu i roto i te rohe mā te kaiwhakahaere ratonga. E ai ki te kōrero he ngaio, he roa te wā o ngā tukanga tono. I te mea kāore i puta te ihu o ngā tono katoa, kāore i waimarie ētahi ākonga.

Ina whai wāhi atu ēnei ratonga, i rata ngā kaiako me ngā whānau ki ngā ratonga, ahakoa kāore i tino rata ki ngā wā tatari. E hāngai ana tēnei kitenga ki ngā otinga rata ratonga a te RTLΒ me te Tāhuhu, ā, e ai ki ngā urupare o nā noa nei:

- Rangahau RTLΒ 2019 (Hepetema) o ngā kaiako (n=1782):⁸
 - 78% (n=1285) o ngā kaiako i rata, i tino rata ki te RTLΒ.
 - 69% (n=1134) i rata, i tino rata rānei mō te wā whiwhi ratonga.
- Ngā tautoko akoranga o te rangahau i ngā mātua/whānau 2018 (n= 364):⁹
 - Ko te whakatau mō te rata whānui o ngā mātua he 73/100.
 - Ko te whakatau mō te rata o ngā mātua mō te wā whiwhi ratonga he 66/100.

Nā te kore e ūrite te tautuhi i ngā hiahia tautoko akoranga i tētahi kura me te Kāhui Ako mā te whakamahi i ngā rēhita tautoko akoranga, kāore te Tāhuhu i te mārama ā-pūnaha mō te whānui o ngā hiahia kāore i te whakaritea. I roto i ngā uiui

- Ka puta pea i te hiahia kāore i tutuki i mua i tautuhia e te hunga i uiuitia ko tētahi pikitanga ki ngā tono mō ngā tautoko a te Tāhuhu me ētahi atu tari, e hiahiaitia ana kia aroturukihia.
- Ko ngā raraunga e pā ana ki te whakaratonga o ngā ratonga tautoko a te Tāhuhu ka whakaata i te whakaratonga kaua i ngā tono tika. Mēnā kei te nui rawa te whakaratonga, ko te nui ake ngā tono mō ngā ratonga i tautuhia e ngā LSC kāore e kitea i roto i ngā raraunga whakaratonga. He whakaaturanga tika ake ngā tono mō ngā tautoko.

⁸ Ministry of Education (2020) *National RTLΒ Service Satisfaction Survey 2019*.

⁹ Education Counts, Ministry of Education. (2020). *2018 Learning support satisfaction survey*. <https://www.educationcounts.govt.nz/publications/schooling2/learning-support/special-education-client-satisfaction-survey/2018-learning-support-client-satisfaction-survey>

5.3 Kāore i taea e ngā kura te urupare ki ngā hiahia akoranga katoa – otirā ērā i ngā taumata ngāwari ki te wawaenga

Ko ngā uiui i oti me ngā kaimahi i rō Kāhui Ako i kōrero mō ngā tautoko akoranga e wātea ana me te kaha me te āheinga i rō kura ki te tautoko i ngā ākonga hei mea iti iho i tērā kua tūmanakohia ahakoa ngā pūkenga, whakaaro pai me ngā mahi e whakahaeeria ana. I roto i ngā uiui i kōrerotia ngā hiahia kāore i whakaūngia, otirā ngā hiahia akoranga ngāwari ki te wawaenga. Ko te take nā te kore e wātea o ngā rauemi me te kaha me te āheinga o roto ki te tautuhi, urupare me te tautoko i ngā hiahia akoranga tautoko.

I roto i ngā rangahau i pātaitia ngā kura whai tohanga LSC ki te whakatau i tō rātau kaha puta noa i ngā tūmomo mahi tautoko akoranga i ngā marama 12 kua hipa. Kei roto ēnei otinga i te Āpitihanga 3: I tīpakohia ngā tūtohinga mai i te rangahau kura, Ripanga 2. Heoi, ko te whakatau a ngā kura mō rātau ka tino taea e rātau anō te tautuhi ngā hiahia tautoko akoranga tēnā i te urupare atu. O ngā taumahi i whakatauhia, ko te tautuhi a ngā kura mō tō rātau kaha ki te tautoko i ngā kaiako ki te mahi me ngā ākonga he hiahia tautoko akoranga ūrātau he tino ngoikore (n=388).

I tuaruatia e tēnei urupare ngā kitenga o te rangahau 2018 i ngā SENCO e kī ana 91% o te hunga 572 i urupare ki ngā SENCO kāore i te tautoko he wāhangā o ngā hiahia, ā, 28% anake i whai wāhi atu ki ngā tautoko ā-waho i roto i te wā tika.¹⁰

5.3.1 Ko SENCO te kaiwhakarite hira engari kei te pokea rātau

I mua i te whakaurunga o ngā LSC i kī ngā kura he uaua te whakatutuki i ngā hiahia o ngā ākonga katoa. I kitea e ngā urupare o ngā uiui i arotahi kē ngā SENCO i te nuinga o te wā ki ngā hiahia nui, kōhukihuki rawa, pērā i ngā ākonga "whai pūtea" e tautokohia ana mā te ORS me te tahua Ngā Hiahia Hauora Kura Tuarua (SHHNF). Ka taea ngā kaiako tautoko Tautoko RTL8 te whakamahi ki te mahi me ngā tūmomo hiahia, engari ka hōhā pea te tangata i te tukanga tautoko me te wā tatari, tae noa hoki mō ngā tono ka waimarie.

5.4 Te whakapiki i te hiahia mō ngā hononga whakawhiti tari o ngā rāngai

I te kura ko te āhua nei i arahina e ngā SENCO ngā hononga me ngā tari i waenga rāngai he hononga ūrātau. I te nuinga o te wā he hononga urupare ēnei (hei tauira, arā a Oranga Tamariki e whaiwhai raruraru ana). I kōrero ngā kaimahi kura mō te piki o ngā hiahia me te uaua o ngā hiahia o ngā ākonga e ai ki ngā tekau tau ki mua. Ko te tikanga o tēnei me nui ake te rapu whakaaro a ngā kura mai i ngā tari o ngā rāngai, otirā ngā tari hauora hinengaro, i te mea i kitea ko te auhi te raruraru e tipu haere ana mō ngā ākonga. I kī ngā kura i Ōtautahi he

¹⁰ NZEI Te Riu Roa. (n.d.). *Supporting diverse students: Survey of special education needs co-ordinators (SENCO) 2018. [Te tautoko i ngā ākonga whakaehu: He wea o ngā kairuruku hiahia akoranga motuhake (SENCO) 2018].*

https://www.nzei.org.nz/UploadedFiles/Media/SENCO_report_final_20180501.pdf

uaua ki a rātau te tautoko i te uaua me te nui o ngā hiahia e pā ana ki te auhi, ahakoa te whakaratonga o ngā rauemi tāpiri a ngā tari.

- Ka āwhina ngā rangahau tāruarua e tono ana i ngā kura ki te whakatau i ūrātau kaha puta noa i ngā tūmomo mahi tautoko akoranga ki te tauhu i ngā rerekētanga o te āheinga me te kaha. Ka kaha haere ake, ka hāngai ake te kaha ki te tauhu i ngā hiahia akoranga tautoko, me te urupare i roto i te wā.
- Kei te urupare ngā LSC ki ngā tūmomo āhuatanga e whai pānga ana ki te ako. Te āhua nei he take nui te hauora hinengaro.

6 | PĒHEA TE KIMI ME TE WHAKATŪ I TE TŪRANGA LSC?

Puta noa i Aotearoa, 124 ngā Kāhui Ako i whiwhi tohanga LSC (ko te nuinga i tohaina ki te ūwehenga 1:500). I whakatau ia Kāhui Ako ko ēhea ngā kura ka whai LSC hei kaimahi, ā, i whakatikatikahia e ētahi Kāhui Ako te tohanga o te LSC mō ia kura i waenga i a rātau. Ko ngā whakatikatanga nei i tino mahia kē hei whakaiti i te maha o ngā kura ka mahi i tētahi LSC kotahi. Mō te nuinga, i rere pai te kimi kaimahi, ā, i te Hūrae 2020, 596 o te 623 FTTE (96% o te tohanga LSC i tautuhia e ngā raraunga rārangī utu) i tīkina. Kei roto i tēnei aropā LSC ko ngā kaiako tino matatau me rātau he whai pūkenga tautoko akoranga mātanga. I pā mai ko aua uauatanga anō me ngā mea rerekē ki ngā kura arareo Māori me ngā kura taiwhenua mō te kimi kaimahi.

Heoi, i pai te whakatinanatanga tuatahi o te tūranga mō te nuinga. Ko ngā kura me ngā LSC he whakaaro, he whakaritenga rānei ake ā rātau i whaikiko ake, i mārama ake tā rātau whakauru mai i te tūranga ki te kura i ērā i whakauru noa mai i te tūranga kia whanake noa ai te tūranga. Ko ngā rūnanga whakataki a te Tāhuhu, ngā hui ā-rohe me te whakaputanga Learning Support Coordinator: A Guide to the Role i tino whaitake engari kāore tonu i tino puta te māramatanga mō te tūranga ki tērā i hiahia. I whakararua e te KOWHEORI-19 te kauneke o te whakatinana i te tīmatanga, engari i whai hua tonu taua wā nā ngā LSC, e tautoko ana i ngā mahi a te kura kia mau tonu te whakawhitihiti me ngā ākonga.

6.1 | I whakamahia e ngā Kāhui Ako te ngāwari o te tauira ki te tuari anō i te tohanga o te LSC me te tuku whakatau kaimahi

Puta noa i Aotearoa, 124 ngā Kāhui Ako i whiwhi i tētahi tohanga LSC (ko te nuinga ki te ūwehenga 1:500). I ngā Kāhui Ako te tikanga ki te whakatau i te tohanga whakamutunga o ngā LSC, ā, ko ēhea kura ngā kura tuku mahi mō tētahi LSC, neke atu rānei. Nō reira, he nui atu te whiwhi LSC a ētahi kura ki te tohanga LSC a te Tāhuhu, ā, he iti iho ā ētahi atu. Ko ngā whakaraupapa whakahaere te whiriwhiringa matua o tēnei tukanga, i whakangāwaritia e te hiahia kia pai rawa te urupare ki te ako i ngā hiahia tautoko akoranga i roto i te Kāhui Ako me te whai whakaaetanga. I tukuna ngā whakatau hei whakaiti i te maha o ngā kura i mahi ai tētahi LSC me te whakarite he tino pātata ngā kura tētahi ki tētahi kia kore ai e tawhiti te haere a te LSC.

I kitea he pai te LSC e mahi ana i tētahi kura kotahi i te mea kua kore e mate te LSC ki te wehe i te kura ki tētahi atu kura, i raro te whakaratonga me te mahinga o te tūranga i te maru o te tumuaki kotahi, ā, kāore i tuaritia ngā mōhiohio o te kura ki ngā kura 'whakataetae'.

Ko te Hapori Ako o Ōtākaro tētahi o ngā Kāhui Ako 11 i ngā wāhi tāone he rawa te tohanga LSC hei tohatoha anō i ngā LSC kia riro tētahi FTTE ki ia kura. I tino whakamaioha tētahi tumuaki o tētahi kura iti i riro mai i a ia tētahi rauemi LSC nui i tēnei 'whakaaro nui' e whai whakaaro ana ki te hiahia i roto i taua kura me te māharahara mō ngā ākonga i roto i te Kāhui Ako, ahakoa te kura e haere nei rātau.

*Ka haere ngā tamariki ki tērā kura ka haere ki ētahi atu, nō reira ... ki a mātau nā mātau ēnei tamariki.
(Tumuaki).*

Nā tētahi whakatau tohatoha anō i tētahi Kāhui Ako i Tāmaki Makaurau i tuku i tētahi FTTE ki ia kura i te Kāhui Ako. Nā tēnei e toru ngā kura tuatahi pūnaha ā-rōpū 10 i roto i ērā i whiwhi i taua tohanga LSC tāpiri.

E tautoko ana ngā kitenga i ngā whakatau tikanga ā-Kāhui Ako e pā ana ki te tohatoha anō o te tohanga LSC. I ētahi Kāhui Ako i tautoko tēnei i ngā māharahara whānui me ngā whakatau tikanga ngāwari mō te urupare ki ngā hiahia o ngā ākonga katoa i roto i te Kāhui Ako.

- Ka tuku pea ngā Kāhui Ako i ngā whakatau tohanga e ai ki ngā whakaraupapatanga kāore pea e whakaraupapa i te hiahia.

6.2 Ko ngā LSC e mahi ana i roto i ngā kura nui engari kaua i rō pokapū

I te nuinga o te wā kāore e tino noho ngā LSC hei kaimahi i roto i ngā kura paku, ā, e whakaatu ana ngā raraunga rārangi utu LSC i tukuna mō ngā kaupapa arotake kotahi anake te kura i roto i te tekau kei raro i te 200 ngā ākonga he whai kaimahi LSC.¹¹ E whakaatu ana ngā otinga rangahau LSC he haurua o ngā LSC kei te mahi i roto i tētahi kura kotahi anake (50%), ā, he haurua kei te mahi i roto i ngā kura, e rua, e toru, e whā, neke atu rānei (n=349).

I whakaaroarohia te whakaaro kia noho ngā LSC i raro i ngā pokapū e ētahi Kāhui Ako i kōrerorero tahi mātau, engari kāore i tautokohia tēnei e te Tāhuhu i te mea i te whakatairangatia e rātau te whakaaro kia noho rātau ki ngā kura. I kitea e ngā raraunga rārangi utu tētahi wehenga e 13 ā rātau LSC e mahi ana i raro i te kura kotahi i Ōrongomai e mōhiotia ana he pokapū. Mai i te rangahau me ngā raraunga rārangi utu he uaua te tautuhi mēnā he pokapū i te mea kua tohaina anō pea te tūranga. Te āhua nei kei reira tētahi pokapū nunui kotahi, ā, tērā pea he itiiti noa ngā pokapū LSC e mahi ana.

Ko ngā LSC e mahi ana i raro i te maru o tētahi kura kotahi me te whai tari ki reira i kī nā te noho i te kura kotahi i te taha o tētahi atu LSC i tautoko i ngā tikanga mahi me te whanaketanga o te tūranga, i māmā ake ai, i pārekareka ake ai tēnei tau tuatahi.

I te nuinga o te wā ko ngā tumuaki tonu ngā rangatira o ngā LSC, ahakoa ka taea te tuku tēnei ki tētahi atu i roto i ngā kura nui ake, ā, 15% ngā LSC (n=345) i kī i roto i te rangahau kei raro rātau i ngā SENCO, ngā tumuaki tuarua, ētahi atu tūranga rānei.

Ko ngā pūtea haupū rawa mā ngā LSC he whai pūtea mō ā rātau rorohiko ponā, waea, taputapu ā-rūma me ngā hiahia wāhi mahi. Ina tohaina ngā pūtea ko te kawenga mō te whakarite kei te whai ngā LSC i tētahi wāhi mahi tōtika ki ia kura i tukuna atu nei rātau, kei ngā kura e mahi ana rātau i raro. Ko ngā pūtea rawa e wātea ana mō ngā whakatikatika rawa ina hiahiatia ana kia pai ai ngā wāhi mō ngā LSC i roto i ngā Kāhui Ako. I whakahaeretia tonutia tēnei tukanga i te wā e haere ana ngā rangahau arotake me ngā uiui. Ka whakahaere anō ngā kura whakahaere LSC i te tahua hui, haerenga hoki mā ngā LSC. I roto i te rangahau LSC, 20% o ngā LSC i kī kāore rātau i whai i ngā taonga hei mahi i ā rātau mahi, ā, hei tā ngā kōrero o ngā uiui ko te āhua nei e hāngai ana tēnei ki te whai i tētahi wāhi mahi. I kitea i roto i ngā kōrerorero tahi ngā tūmomo nōhangā mai i ngā rūma motuhake (me tētahi tari, rūma hui, rūma whānau, kīhini, wharepaku hoki kua whakahāngaitia ki te pūtake) ki tētahi LSC e mahi ana i tētahi kokonga o tētahi akomanga ako me te kore whai wāhi mārire, matatapu mō ngā waea me ngā hui.

- He tauārai kei reira mō te tuku i ngā wāhi mahi LSC tōtika i ētahi kura e whai pānga ana ki te kaha o ngā LSC ki te mahi i roto i tō rātau tūnga.

¹¹ Ngā raraunga rā tīmata rārangi utu LSC a te Tāhuhu, i tukuna i te Hūrae 2020.

6.3 Ka taea e te mahi a te Kāhui Ako te tautoko, te whakararu rānei te tukanga

He nui ngā whakatau tohanga LSC me te tuku mahi, ā, ehara i te mea māmā i ngā wā katoa. Ko ngā Kāhui Ako i ū ngā whakawhitiwhiti kōrero, i taunga ngā tukanga whakatau tikanga me ngā kaiārahi pakari, i māmā ake te puta i tēnei tukanga. Ko ngā Kāhui Ako i mahi i roto i ngā tukanga ōkawa, i whakarerekētia rānei ngā mema i rerekē ai te āhua o te rōpū (hei tauira, he tumuaki hou), i kī he whakapātaritari ēnei nō te tukanga. I tētahi Kāhui Ako i tino whara i te tukanga ngā whanaungatanga, ā, i mate rātau ki te whakatarata, ā, i tētahi atu i tino raruraru ngā whanaungatanga. I kī ētahi he āwhina mēnā i tere ake te tuku tautoko, tohutohu a te tari ā-rohe a te Tāhuhu.

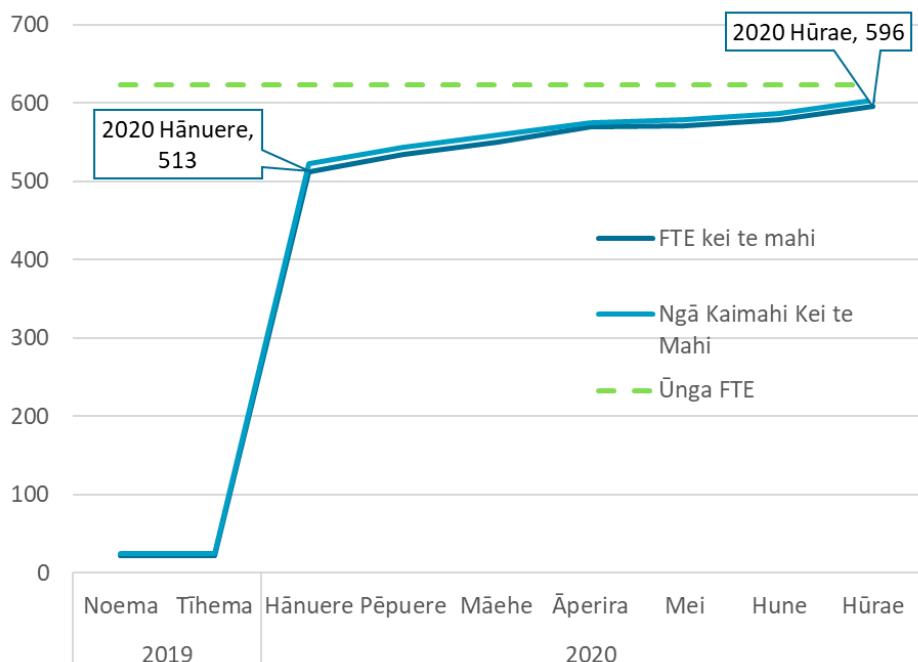

- Ka whiwhi painga pea ētahi Kāhui Ako mai i ngā tautoko me ngā whakatau tikanga ōkawa ki te kore e whakaae te katoa.

6.4 Kua tata te oti o te kimi kaimahi

I mahi ngātahi ngā kura ki te kimi i ngā LSC, ā, i puta ngā pānui mō ngā tūranga wātea i te Oketopa 2019. I te īmatanga o te tau kura 2020, 83% (513 FTTE) i whai tūranga. I peke tēnei ki te 96% (596 FTTE) i te Hūrae 2020. I takea mai tēnei i ngā raraunga rā īmata o te rārangī utu o te Tāhuhu, ā, kei roto i te Hoahoa 4.

Hoahoa 4: E whakaaturia ana te kimi LSC mā te rā īmata tāpiripiri

I te Hūrae, i whakaatu ngā raraunga rārangī utu 96 o ngā Kāhui Ako 124 me te tohanga LSC i tutuki i a rātau te kimi kaimahi. O ngā Kāhui Ako he tūranga wātea tonu ū rātau e rima ngā Kāhui Ako i hiahia tonu rātau ki te whakakī i tētahi haurua, neke atu rānei o tā rātau tohanga

tae noa ki te Hūrae 2020. Koinei ngā Kāhui Ako o ngā kura taiwhenua he whā, iti iho rānei ngā FTTE, ā, me whai ia Kāhui Ako i te FTTE mai i te kotahi ki te toru.

E whakaatu ana tēnei i ngā uauatanga mō te kimi kaimahi i taiwhenua i rongo mātau i roto i ngā urupare rangahau, uiui hoki.

6.4.1 He uua ake te kimi kaimahi mō ngā kura taiwhenua, arareo Māori hoki

I tino uua mō ngā kura rohe taiwhenua me ngā arareo Māori ki te kimi LSC, ā, me kī ko rātau te hunga kāore e tino rata ki ngā kaitono. Ehara i te mea e whāiti anake ngā uauatanga ki te kimi LSC, ā, e hāngai ana ki te noho āhua tūhāhā o ngā kura; arā, ko te roa o te haere, he iti noa ngā kaitono me te uua o te torotoro kaitono mai i waho o te rohe. I kī tētahi tumuaki taiwhenua he uua ki te kimi tangata kei a ia ngā pūkenga tika ka haere mō te whā haora te roa i waenga kura. Ko te whakaaro i roto i ngā Kāhui Ako taiwhenua e rua i uiuitia e mātau koinei te tūranga whakamutunga i mua i te rītaiatanga, ā, nā tēnei pea i raruraru ai ngā mahi kimi kaimahi. He tino rerekē tēnei whakaaro ki te whakaaro whānui ko te tūranga LSC he takawaenga ki ngā tūranga kaiārahi kura.

I rite anō ngā tauārai takiwā o ngā kura arareo Māori i taiwhenua mō te kimi kaimahi, i tua atu i tēnei ko te uauatanga rerekē hoki ko te whai kaimahi ka whaitake te mahi i roto i taua āhuatanga me te whai i ngā pūkenga mō te tūranga LSC anō hoki.

Ka whai PTSA ētahi kura hei tautoko i te kimi kaimahi. E whakaatu ana ngā raraunga rārangitutu e 22 ngā tūranga wā-tūturu i ngā wāhi taiwhenua, tāone hoki hei urupare ki ngā raru kimi kaimahi mō tētahi tūranga wā-tūturu. E mārama ana ngā aratohu a te Tāhuhu e kī ana ehara ngā LSC i te tūranga harangotengote, ā, me tohu te tūranga hei FTTE whānui, kaua e wehea.

- Ngā tauārai hanganga mō te kimi kaimahi i ngā wāhi taiwhenua me ngā kaupapa arareo Māori kāore i te hāngai katoa ki te tūnga LSC. Kei reira pea ngā tikanga mō te tuku i te tunga, kia nui ake pea te pīrangitia rānei.

6.5 Ngā kaiako tino matatau e uru ana ki te tūranga LSC

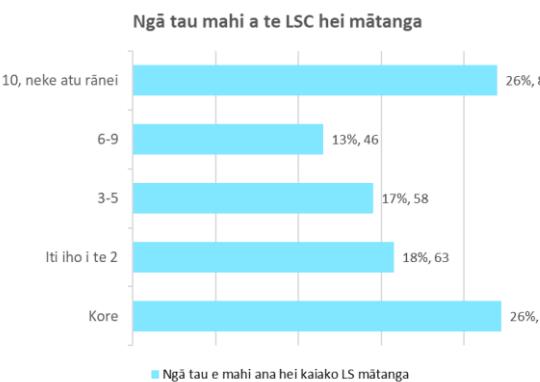
Hei tuku tono mō te tūranga k me kaiako rēhita anake ngā kaitono, ā, e 60% ngā kura i whakaae, i tino whakaae rānei he pai te rahinga o ā rātau kaitono hei whiriwhiri mā rātau (rangahau kura, n=268). I kitea i roto i ngā otinga o ngā uiui me te rangahau LSC tētahi aropā LSC he whai kaiako tino matatau, ā, e toru i roto i te tokowhā i whai pūkenga tautoko akoranga.

E whakaatu ana ngā otinga o te rangahau LSC i roto i te Hoahoa 5 me te Hoahoa 6. E whakaatu ana i te 85% o ngā LSC i urupare he 10 tau, neke atu rānei rātau e whakaako ana ā, 26% (n=349) kāore i whai wheako whakaako tautoko akoranga mātanga.

Hoaho 5: Ngā tau whakaako o te LSC (n=344)

Hoaho 6: Wheako tautoko akoranga mātanga mō ngā LSC (n=344)

Ahakoa 65% o ngā LSC i tīkina tonu mai i tētahi tūranga whakaako, 28% (n=345) o ngā kaiwhakautu rangahau LSC i tīkina i tētahi tūranga mātanga tautoko akoranga. He pai ki te maha o ngā RTLBB o mua te tūranga LSC i tino hiahia ai rātau kia whaitake ā rātau mahi me tō rātau whakaaro ka whaitake ake, ka whai hua ake te whakamahi i ō rātau pūkenga i te kura kotahi, kaua i ngā kura maha.

He aha ngā LSC e mōhiotia kētia ana e ō rātau kura tuku mahi, ā, 58% (n=345) o ngā kaiwhakautu rangahau LSC i mahi i tō rātau kura i mua hei kaiako, SENCO, RTLBB, hei tumuaki hoki. I tonoa ētahi LSC ki te tono mō te tūranga; i kitea noatia tēnei i ngā wāhi taiwhenua he iti noa te hunga tono mō ngā tūranga LSC. Nā te mōhio ki te kura i āwhina i aqua LSC 'kia haruru mai i te tīmatanga' i te mea i te mātau tonu rātau ki ngā whakahaere o te kura, ngā tukanga, ngā ākonga me ngā kaimahi, ā, ka whaihua i tō rātau mana me ō rātau hononga hoki hei whakaū i te tūranga LSC.

I mārama rātau ki te kura, i mārama rātau ki te ahurea, ka mōhio ake rātau ki ngā ākonga. Ā, kei te mōhio anō rātau he aha ōku kaha hei kaiako. (Kaiako)

6.5.1 Ngā pūmanawa ā-tangata e tino uaratia ana

I uru anō ki ngā whakaaroaro mō te whai kaimahi ngā pūmanawa ā-tangata, mahi tahi o ngā LSC me te 'hāngai' ki te kura. E e ai ki ngā rangahau i tino tutuki tēnei ina he wairua rata, ngākau tuwhera ū ngā LSC, ā, he rōpū māhaki e mahi tahi ana me ngā kaimahi o te kura, ngā ākonga me ngā whānau.

He mea nui ake ki tētahi tumuaki ngā pūkenga takawaenga, ārahi hoki i ngā mōhio hangarau o ngā mātanga tautoko akoranga i te mea me mahi ngā LSC mā ētahi atu hei mahi i ngā mahi, ā, koinei tētahi o ngā hiahia o te tūranga. I kite ētahi LSC ko ngā mōhiotanga me ngā pūkenga i roto i ngā whakahaerenga huringa ka whaitake mō tēnei tūranga.

Mōhio koe, he tino rawe tōna āhua. Koirā anō tētahi mea, me tika tonu te momo āhua ki roto i tēnei āhuatanga ... kei runga noa atu ia. I a ia e hāparangi ana, e tīoro ana, ā, kei te ahotea ahau i te kāore ia e tae atu ki te kura i te wā tika, engari ka hoki ko tērā kei te tino tau ia i ngā wā katoa. (Whānau)

6.5.2 Ngā whakapoapoa pūtea mō te kimi kaimahi i whakamahia

E utua ana te katoa o te tūranga LSC e te Tāhuhu, ā, kāore he kawenga whakahaerenga. Ahakoa tēnei, ko Ngā Wāhanga Whakahaerenga (MU), (MMU) rānei, i tāpiritia ki te tūranga e ētahi kura kia piki ai te utu ā-tau, ā, kia aro mai ai ngā kaitono nui te pūmanawa. Mēnā kāore he MU ka heke te utu o te nuvinga o ngā LSC mai i ūrātau tūranga o mua, ā, kāore pea e tono. Kua heke te utu ā-tau a ētahi LSC kia uru hei LSC. E mōhiotia ana ngā rerekētanga i waenga i ngā mōhio, ngā tūmanako mō te tūranga me ngā utu ā-tau i roto i ngā kura.

I ētahi wā i puta he kōrero mō ētahi atu pūtea tāpiri ka taea pea te whakaaroaro mō te kimi kaimahi ā muri ake me turaki ngā tauārai hanganga. Arā, ko te Moni Whakarato Kaiako Matua mō te tūranga LSC engari kaua ki te Moni Kaiako Arareo Māori).

Ko te tūranga LSC he tūranga kaiārahi tērā me whai kaiārahi kura matatau. Ki te kore e tukuna he wāhanga whakahaerenga kua whai LSC mātau me te tūranga kaiārahi (me te MMU i tāpiritia), ngā LSC he iti rawa ngā mōhio kaiārahi me ngā mōhio mō ngā pūnaha kura me te mātauranga motuhake, ā, i heke ngā utu a ngā kaiārahi kura i te mea e nui tō rātau whakapono ki ngā mea ka taea mō tēnei tūranga kia whaitake ai.
(Tumuaki)

”

- Kāore i whakaarahia he raru te kimi kaimahi mai i ngā tūnga onāianei i roto i ngā kura me te hapori tautoko akoranga, engari he uaua pea te whakakī i te nui o ngā tūranga wātea mēnā ka hōrapatia ngā LSC ki ngā kura katoa.
- Te āhua nei he hōrapa te whakamahi i ngā MU. Ko ngā tātaritanga atu anō i ngā raraunga rārangi utu ka taea te whakaatu tika ake i te whakamahinga. Mā te kukume mai i ētahi kaitono tino matatau ake mā ngā whakapoapoa ā-pūtea ka poi ake mō ētahi kura tēnā i ētahi atu, ā, ka puta pea ētahi rerekētanga kāore i te hiahiaitia i tēnei.
- Ka puta pea he painga ki ētahi LSC mai i ngā tautoko me ngā pūkenga takawaenga me te whakahaere panoni i roto i tā rātau PLD hei whakarei ake i te tuku i te tūnga.

6.6 Te whakaurunga tuatahi o te tūranga

I whakahaeretia e te Tāhuhu ngā hui whakataki ā-rohe mō ngā Tumuaki me Ngā Poari Kaitiaki katoa i waimarie i te Mahuru, Oketopa, Noema 2019. I whakahaeretia ngā hui whakataki rua rā mō te LSC i te Pepuere 2020. I puta i ngā awheawhe tētahi whai wāhitanga hira kia kite ngā LSC i tētahi tirohanga ā-motu mō te tūranga, te whakawhitiwhiti me ētahi atu me te whakaoti i ētahi kaupapa whakapakari kaiako tuatahi (PLD). I pōhiritia he tumuaki mai i ia Kāhui Ako.

6.6.1 He tīmatanga noa ngā hui whakataki a te Tāhuhu

He wheako whakahihiri, pai hoki ēnei hui whakataki, ā, i tino pai ki te nuinga o ngā kaiwhakautu. E ai ki ngā whakautu i piki ngā mōhio o te hunga 91% mō te tūranga LSC (o ngā whakatauranga 706 o te 4, 5 rānei mai i te tauine 5 piro puta noa i ngā rā hui whakataki katoa). E whakaatu ana ngā whakatauranga urupare me ngā kōrero he nui ake te māramatanga e hiahia ana; te mārama ki te tūranga (otirā kia hāngai ki te tūranga SENCO), PLD (ngā kaupapa whakapakari kaiako) me te āhei atu ki ngā taputapu me ngā rauemi ngā hiahia e tino hiahia ana.

Ki te nuinga (80%, n=339) i tino takatū rātau mō tō rātau tūranga engari kāore i tino nui ngā whakamārama o te whakaaturanga mahi ki tērā e hiahia ana. Ko ngā mānukanuka i waenga i ngā pōhēhētanga mō te tūranga me te hiahia kia tere whai hua ai te mea uaua mō te maha o ngā LSC. I āwhina ngā hui ā-rohe, ngā whakawhitiwhiti kōrero me ngā awheawhe ki te whakamāmā i ētahi o ngā mānukanuka ka taea anake te whakatau mā te wā me ngā tautoko a ngā kaiārahi kura.

I pōhēhē ngā LSC ka nui ake te whai wāhi mō o te Tāhuhu mō te āhuatanga ki te whakatinana. Mō te maha, he iti noa ngā tautoko a te Tāhuhu whai muri i ngā hui whakataki. Ko te hiahia o ngā LSC kia nui ake ngā ārahitanga mō te tūranga me te tukanga whakauru, ā, ko te whakaaro o te hunga kāore i rata i whakarērea rātau ki waho. Nā te kore o ngā PLD i oatitia mai i ētahi tari ā-rohe i tāpiri ki tēnei whakaaro.

6.6.2 He hira ngā tumuaki kia whaitake ai te whakauru mai i te tūranga

I mua i ngā hui whakataki LSC i te Pepuere 2020, i whakahaeretia e te Tāhuhu ngā hui ā-rohe mā ngā tumuaki me ngā poari kaitiaki katoa whiwhi tohanga i te Hepetema, Oketopa me te Noema 2019. Nā te whakaaturanga mahi whānui me te āhua o te tūranga hou kāore i tino whakamāramatia te wā ka whakaurua ngā LSC ki ngā kura. Ko ngā kura i tautuhī i ō rātau hiahia me te kimi kaimahi mō auia hiahia (hei tauira, tautoko whanonga, reo matatini) ka taea te whakahāngai te āhua o te tūranga tēnā i ētahi atu kura i te wherawhera tonu i tēnei, ka waiho rānei mā te LSC e wherawhera.

I ahu mai te whakaurunga o te LSC ki ngā kura i ngā tumuaki. He tino hira te mārama o te kōrero ahakoa te tauwhāiti o te kōrero, e hangaia tonutia ana rānei te tūranga. I kī te hunga whai wāhi mai ahakoa e hangaia tonutia ana te tūranga, ka taea te koronga rautaki me te whānuitanga o te tūranga te whakamōhio atu, me te whakaputa i tētahi wā whakamārama. I te korenga o tēnei māramatanga, ka nui ake te rangirua ka tipu ake i te whakamātau ki te whakatairanga i te tūranga.

I te hangaia e mātau te tūranga i te wā e mahia ana te mahi. He rite ki te hanga waka rererangi i a koe e rere ana. (Tumuaki)

Mā te hui haere me te tumuaki (ngā kaiārahi mātāmua i ētahi wā) ki te arotake i te whānuitanga me te whanaketanga o te tūranga ka whakawhāiti haere mai, ā, he mea nui tērā mō ngā taha e rua. Ko ngā tumuaki kei te para i te huarahi mō ngā LSC kia whakaurua mai ki te hanganga o te kura, ahakoa mā te hui me ngā tāngata takitahi, mā te whai wāhi atu rānei ki ngā rōpū tautoko akoranga, ngā kaupapa hāngai rānei.

Hei tauira, whakahaeretia ai e tētahi kura tuarua ngā huihuinga 'hui tūtaki tere' kia taea ai e ngā kaiako nō ngā wāhanga rerekē kia auau te tūhono ki te kōrero mō ngā ākonga. Kei roto ngā LSC i tēnei tukanga, ā, he āwhina i a rātau kia tere, kia kakama te tūhono ki ngā kaiako ki te tautuhi me te kōrero mō ngā ākonga he hiahia tautoko akoranga ū rātau.

Engari, he rerekē mō tētahi LSC kāore i tika te whakauru mai ki tētahi kura nui i mate ia ki te tatari mō te waru wiki kia wātea mai te tumuaki ki te kite i a ia. Ko te whakaaro o ngā kaiako mō te LSC he kaiāwhina, ā, nā te kore whai tautoko mai i ngā kaiārahi i uaua te whakaū i te tūranga kia whaitake.

Kei roto i te whakauru mai i ngā LSC ki te kura ko te whakamārama ki a rātau ki ngā tari me te whakarite i a rātau mō te whakahaere hononga. He rerekē tēnei i tēnā kura, i tēnā kura, ā, kei roto ko te tuku mātauranga me ngā ratonga hauora me te hapori whānui ake.

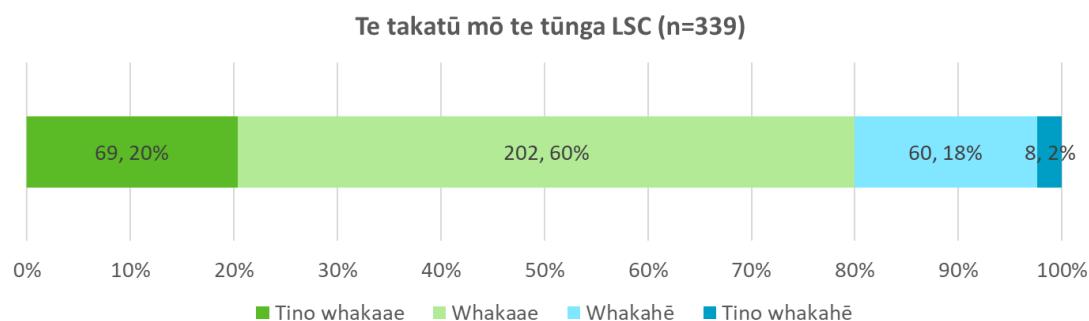
Kua hōhā katoa ahau mō te āhua me te wāhi e uru mai ai tēnei tūranga ki ngā pūnaha onāianei o tētahi Kura Tuarua nui. Kāore aku whakaaturanga mahi, ā, kāore e mōhio ngā kaiwhakahaere mātāmua he aha taku mahi i konei nō reira ahakoa te nui o aku mahi, ki a au nei kāore he hua. (Kaiwhakautu rangahau LSC)

”

Me mōhio ngā LSC ko wai ngā tari ka mahi tahi rātau, ā, he aha te āhua o taua whanaungatanga. Me mārama ngā ārahitanga mō aua tari, he aha ā rātau mahi, ā, me pēhea te mahi tahi. (LSC)

”

Hoahoa 7: Te takatū o ngā LSC mō te tūranga

6.6.3 Ko te tohutohu ki ngā LSC kia whakapau kaha ki te whakatipu whanaungatanga

Ko te tino tohutohu ki ngā LSC kia whakapau kaha ki te whakatipu whanaungatanga. He tūranga whanaungatanga te LSC; e mahi ana i te taha, ā, mā ētahi atu. Mā te mōhio ki ngā tāngata, te whakatipu i te pono me te tōtika tētahi tino mahi mā te LSC kia whaitake ai te mahi a ngā LSC. I kōrero ngā LSC e mahi ana i ngā kura maha kia nui ake te haere ki ngā kura i te tīmatanga kia mōhio pai ai ki te kura, i mua i te haere atu ki reira i te wā kura i ia rua wiki, ina hiahiatia rānei. He mārama ngā aratohu a te Tāhuhu he tūranga i rō kura tēnei e mahi ana i te taha o ngā kaiako me ngā kaiārahi kura hei whakatutuki i ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga. Ehara tēnei i te tūranga tohutohu.

I tautoko ngā tumuaki i tēnei mā te whakarite wā mō ngā LSC ki te whakatipu whanaungatanga i roto i ngā kura, puta noa i te Kāhui Ako, ā, me ngā kaimahi tautoko akoranga, ngā whānau me ngā ākonga i ētahi wā. He mea nui tēnei mō ngā LSC he hou ki te Kāhui Ako, te kura, te tūranga tautoko akoranga hoki/rānei.

- I puta i ngā urupare ko te uara mō te whakamārama ki ngā tumuaki. Ko te tūmanako ka tautoko te mahinga a te Tāhuhu ki te whakamārama ki ngā tumuaki katoa i te takatū me te ūrite o te mōhio ki te tūnga.
- Te whakataunga o te LSC: Mā ngā aratohu tūnga i te Noema, me te tuku haere whānui i muri mai, ka hāpai kia ūrite ake te mārama.
- Ko ngā LSC he hou ki te kura, ki te rohe rānei me nui pea te wā ki a rātau kia taunga ai me te whakatipu whanaungatanga hei tautoko i ā rātau mahi. Ko ngā LSC e mōhio ana ki te kura he whanaungatanga hou tonu hei whakatipu mā rātau.

6.7 I tōmuri te whakatinanatanga nā te KOWHEORI-19 engari i pai te whakamahi i te wā LSC

He whakararu nui te tino kōrero mō te KOWHEORI-19 mō te whakatinanatanga i te LSC i te tīmatanga. Engari, i puta anō i te raruraru ngā whai wāhitanga mō ngā LSC ki te whakareri mō te tūranga me te tautoko i te hapori whānui. I aua āhuatanga tino rerekē kāore e pā mai ngā ture noa, ā, mahia ai e ngā LSC ngā tūmomo mahi rerekē; 56% he mahi LSC te nuinga, te katoa rānei, ā, he 33% ko ngā mahi LSC me ngā mahi kura noa (ko ngā tūmahī kei waho i te awhe mahi). I oti i ngā LSC ngā mahi i waho i te awhe mahi i tēnei wā, engari i te hiahia rātau ki te whakatutuki i ngā mahi e hiahiatia ana.

Mō ngā LSC kāore anō kia tino tūhono atu he uaua mō rātau ki te tūhono me te whakatipu whanaungatanga i roto i ngā kura, puta noa i ngā kura ā, me te hapori whānui, ā, noho tonu ētahi kura i te āhuatanga ohotata.

He maha rātau i whakamahi i te noho rāhui ki te waihanga rauemi mō ngā kaiako ki te tūhono me ngā ākonga ki ū rātau whakaaro he nui ngā hiahia ako, me te tautoko hoki i ū rātau kaupapa whakapakari kaiako me ū ētahi atu. Hei tauira, i Kōhangā Moa, i kohia e ngā LSC ngā mōhiohio, i rangahau i ngā rangahau e wātea ana me te uiui i ngā kura me te Kāhui Ako mō ngā kaupapa matua me ngā tūmanako mō te tūranga.

I te tūhono ētahi LSC ki ngā ākonga i hiahia tautoko tāpiri me ngā akoranga mamao me te tuku i ngā tautoko takitahi wā poto.

He tino whai take ngā LSC ki ngā kaimahi o te kura, ā, he wāhanga nui tōna ki te tautoko i ngā mahi mō te hoki o ngā tamariki ki te kura, otirā ina nui ū rātau anipā mō te haumaru o te taiao o te kura.

*Ahakoa kei te hou ki te tūranga, i neke ngā LSC ki te whakamahi i ū rātau mōhio parapara, me te manaaki i a rātau, te āwhina me ngā mōkī kai mā ngā whānau o te kura.
Ka nui te ngākau ohaoha o ngā LSC ki te āwhina haere i ngā wāhi i taea e rātau, i tino whaikiko te tautoko i ngā kaiako, te tuku kaupapa whakapakari ngaio me te waihanga rautaki tikanga mahi mā ngā kaimahi, ngā tamariki me ngā mātua.*
(Tumuaki)

”

- Ka tukuna e te tūnga LSC ngā kura me ngā rauemi ngāwari tāpiri i ngā wā o te raru. Ko ū rātau pūkenga me te rēhita o ngā hiahia tautoko akoranga he tautoko pai ki ngā mahi hanga mahere urutā a te kura.

7 | PĒHEA TE WHAKATINANA I TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI I TĒNEI WĀ? NGĀ MAHI O NGĀ TŪRANGA

I ēnei wāhanga tōmua o te whakatinanatanga he whakaaturanga kei reira o te tuku a ngā LSC i ngā mahi katoa kei roto i te whakaaturanga mahi. Ka pau te nuinga o te wā ki te tautuhi me te tautoko i ngā ākonga i roto i ngā kuranga. Kei te tuituia ngā hononga puta noa i te Kāhui Ako, ā, kei te pūmau haere ake, kua ū kē rānei ngā tikanga mahi. Ahakoa ko ētahi o te tūranga mā ngā kaimahi, ā-tari hoki, me whai tautoko me te matakitenga ētahi LSC kia mārama ai ki ngā mea ka taea mō te huringa whakawhana.

E ai ki ngā ofinga rangahau kura i te Ākuhata 2020, kua tīmata kē te tūranga LSC i roto i te nuinga o ngā kura (94% o ngā whakautu 388). Me kī he tautoko te āhua o ngā wāhi, ā, he iti noa ngā kaiwhakautu rangahau LSC i kī kāore ngā tumuaki me ngā kaiako i te tuku i a rātau ki te mahi i te tūranga LSC (10% o ngā whakautu 319).

I a mātau i uiui i ngā kaimahi kura, he tino pai te nuinga whānuitanga o ngā whakautu, ā, he wairua whakawhetai i reira mō tēnei rauemi whakahirahira. I reira anō te whakaongaonga mō te whai kaha tāpiri mō te painga o ngā kaiako me ngā ākonga.

E tautuhi ana te whakaaturanga mahi me te ārahitanga ki te tūranga i ngā mahi hira e rima. Ko te nuinga o ngā mahi a ngā LSC kei roto i te whānuitanga o ēnei mahi. Me kī he whakawhirinaki ēnei mahi tētahi ki tētahi, ā, ehara i te mahinga wehe kē. I rongo mātau mō ngā tauira maha o ngā tūhonohononga o ngā mahi LSC puta noa i ngā Kāhui Ako i whakawhitihititahi ai mātau mō te uiui. I roto i te rangahau LSC, i pātaitia e mātau ngā LSC ki te whakatau e pēhea ana tā rātau whakapau i tō rātau wā puta noa i ngā mahi e rima. I tautuhia e ngā ofinga rangahau i whakapaua e ngā LSC te nuinga o te wā ki te tautoko i ngā mātua takitahi, otirā te tautuhi i ngā hiahia o ngā ākonga takitahi. He iti noa te wā i pau ki te mahi me ētahi atu i roto i ngā mahinga ā-Kāhui Ako. E whakaaturia ana ēnei ofinga i te Ripanga 1.

Koinei tonu te mea e hiahia ana mātau, he mea homai e te wāhi ngaro. (Tumuaki)

“ ”

Ripanga 1: I pau te wā o ngā LSC ki ngā mahi hira o te tūranga, e whakaaturia ana e te maha o ngā LSC
(n=342)

	I te nuinga o te wā	He nui te wā	I ētahi wā	He iti noa te wā	Kore
Te mahi i ngā mahi e tautuhi ana, e urupare ana rānei ki ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga takitahi.	69	159	88	23	2
Te mahi i ngā mahi e mahi, whakawhanake, tiaki, whakamahi rānei i tētahi rēhita mō ngā hiahia tautoko akoranga.	15	73	127	106	21

	I te nuinga o te wā	He nui te wā	I ētahi wā	He iti noa te wā	Kore
Te mahi i ngā mahi e tautoko ana i te whakawhiti ngāwari mō ngā ākonga (ahakoa te momo whakawhiti).	11	71	131	99	28
Te mahi i ngā mahi e tautoko ana i ngā kaiako ki te whakaako i ngā ākonga he hiahia tautoko akoranga rerekē ō rātau.	25	111	126	65	12
Te mahi i ngā mahi e tautoko ana i ngā mātua me ngā whānau kia tutuki ai te whakahoia me tō rātau kura.	13	54	144	98	31
Te mahi me ngā rōpū kaiārahi kura hei whakarite kei te whiwhi ngā ākonga katoa i ngā tautoko tika hei whakarei ake i ā rātau akoranga, anga whakamua hoki.	16	102	119	78	25
Te mahi i te taumata akoranga tautoko o te Kāhui Ako – me ētahi atu LSC, te Kaitakawaenga LS, ngā tari hoki/rānei hei tautuhī i ngā hiahia me te whai wāhi atu ki ngā ratonga i te taumata Kāhui Ako.	9	54	113	125	40

E hāngai ana ēnei otinga ki ngā wheako i rongo mātau i roto i ngā uiui. E tika ana kia arotahi ki ēnei mahinga nā te pūhou o te tūranga. Ka whiria ngā mahi o te tūranga, ā, i te mahi tahi ngā LSC me ngā kaiako akomanga i te mea i urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga.

- Kei te kauawhi ngā kura i ngā āhuatanga katoa o te tūnga, ā, he iti noa ngā tāngata (i te nuinga o te wā kāore anō kia mahi te tūnga) kāore i te whai wāhi atu ki tētahi, neke atu rānei o ēnei mahi hira.

E whakamārama ana ngā wāhanga e whai ake i te whakaratonga o te tūranga e ai ki ngā mahi matua e rima. Ko ngā kuputuhi kākāriki e whakamārama ana i ia mahi nō te whakaaturanga mahi LSC.

7.1 Te tautoko i ngā ākonga

Te mahi o te tūranga LSC: He tautoko i **ngā ākonga** mā te waihanga i tētahi taiao kura manaaki, kāhui ako manaaki hoki e whai wāhi mai ai ngā ākonga katoa me te anga whakamua me te angitu o ngā whakawhitinga.

Ko te hunga i uiuitia i kōrero mō ngā tauira rerekē a ngā LSC ki te tautuhi me te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga. Ko te whakarite pea mō ēnei tauira he urupare pūnaha takitahi, he pūnahanaha, he kaingākau motuhake rānei:

- Ko te kōkiritanga me ngā urupare he uruparenga, ā, he arotahi ki ngā ākonga takitahi: e whakarite ana i ngā māharahara tautoko akoranga i whakaarahia ake e ngā kaiako, nā tētahi maiki whanonga rānei. Hei tauira, ko te tikanga ka arotake ngā LSC i ngā pūkete akoranga me te mātakitaki i ngā akomanga maha me te whakawhitiwhiti tahi me ngā whānau hei tautuhi me te waihanga i tētahi urupare hei whakatutuki i ngā hiahia o ngā ākonga takitahi. Kei roto pea i te urupare ko te waihanga i Ngā Mahere Mātauranga Takitahi (IEP), ngā tukanga tono me ngā whakariterite mā ngā ākonga me ngā hiahia tautoko akoranga hou, pūmau rānei.
- I kakama, i pūnahanaha te kōkiritanga me ngā urupare: te whaiwhai ake i ngā ia i tirotirohia, te whakatinana i ngā kaupapa matua kua kōrerohia kēhia i roto i te kura, te whakahaeere i tētahi arotake hei tātari i te nui me te āhua o te hiahia i roto i tētahi wāhi ake, pērā i te reo matatini, pāngarau rānei. Kātahi ka whakahāngaitia ngā urupare ki ngā kaupapa me ngā rauemi kia hāngai ki ngā LSC e whakapakari ana i ngā kaiako me ngā kaiāwhina i roto i te whakamahinga.
- Ko te mea kāore i tino kitea ko te kōkiritanga me ngā urupare e whakaatu ana i te LSC e mahi ana ki ō rātau ake wāhanga pūkenga. I arotahi tēnei i te LSC ki tētahi āhuatanga tauwhāiti o te tautoko akoranga, hei tauira ngā tautoko whanonga, ESOL, ngā ākonga pūmanawa. I tīkina pea ngā LSC mō tēnei kaupapa.

E whakamāramahia ana tētahi tauira i pēhea te tino whaitake o ngā tautoko iti noa i roto i tētahi kōrero a te whānau o tētahi o ngā ākonga kei te paetaha.

Ehara i te mea kei rō akomanga ngā rongoā katoa, ā, ko te whānuitanga o te tūranga LSC ka taea te whakauru mai i te taiao kāinga hoki. Hei tauira, i kōrero te kaiwhakahāere ratonga mō te wawao i tētahi tononga RTLBI whakakāhoretia me te whakatenatena i te LSC kia nui ake te tūhura. I kitea te hono o te whanonga tauārai i te ako i roto i te akomanga i ngā ritenga koretake noa o te kāinga. Ko ngā huringa ki ngā ritenga wā moe me te whakatau i ngā ritenga ata, e tohutohutia ana e te LSC, i whiwhi painga te whānau, te ākonga me te kaiako.

E whakaatu ana ēnei tauira e rua i ngā urupare ka puta i ngā LSC i rō kura tē tono ai i ngā tautoko o waho.

Ko te tūmanako mā te māmā o te tiki tautoko ngāwari tōmua ake ka iti iho te hiahia mō te tuku ki ngā mātanga o waho i roto i te wā. Ka whai wāhi atu te tūranga LSC ki tēnei nekehanga. Kāore i mārama te whakaputa i tēnei māramatanga i roto i ngā uiui, i kōrero kē mō te tautuhī a ngā LSC i ngā hiahia nui ake, nō reira e tono ana mō ngā tautoko o waho atu anō.

Ko ētahi i uiuitia i kōrero mō ngā taumata rerekē o ngā kaha i waenga i ngā LSC, ā, ko te whakaaro o ngā LSC kāore i tino matatau ake ko te tikanga ka tauwhitiwhiti ō rātau mō ngā hiahia i tautuhia – te tono ki wāhi kē kaua te whakamahi i tētahi ara takahurihangā o te waihangā rongoā. Ko ngā matapae o ētahi tononga anō ka ahu mai pea i te whakapono kua nui rawa ngā whakaputunga o ngā hiahia kāore i te tautuhia e tika ana kia tonoa, kāore rānei te tūranga o te LSC hei kaiwhakapakari i te tino mōhiotia; te āhua nei ko ngā mea e rua.

I tētahi akomanga nei, kāore i whai hua te whanaungatanga i waenga i a rāua. Kātahi ka kuhu ia te [LSC] ki te mātakitaki ... me te tuku tohutohu ki te kaiako me ia [taku tama] me pēhea e whaitake ake ai tā rāua mahi tahi. Ā, ko tētahi o ngā mea i mōhio ia mai i a ia he whakamā rawa ia ki te hiki i tōna ringa, ki te tuku pātai mēnā kāore i te tika tana mahi, kāore rānei i mōhio me aha. Nō reira, ka whakaritea e rātau tētahi tikanga e whai kapu katoa ai ngā tamariki, pērā i ngā kapu pepa, ka huria te kapu, ā, mēnā i hiahia kia ki te tuku pātai ka huria te kapu kia kōaro. Ki tōku mōhio i whakaurua mai anō mō te pāngarau – heoi, mō tētahi atu kaupapa – he whakaaro tino pai tērā. Nā tēnei i whai wāhi atu te katoa, nē; he tikanga whakauru i te katoa, ā, kāore ia i weheia atu ki waho, i noho rerekē rānei. I tino mīharo ahau ki tērā. Nō reira, koinei ngā mea i te uru haere mai, ā, i āwhina i a ia, otirā i tautoko i ētahi atu tamariki maha, he tika tērā.
(Whānau)

”

7.1.1 Kei te whakatakotohia ngā rēhita tautoko akoranga i roto i ngā kura

E kī ana te whakaaturanga mahi kei ngā LSC te kawenga mō te tiaki i tētahi rēhita tautoko akoranga kura mō ngā hiahia tautoko akoranga, ngā mahere tautoko, te tohanga o ngā rauemi, me ngā ratonga mō ia ākonga. E mōhiotia ana ko ngā rēhita tautoko akoranga he tikanga hira hei āwhina i ngā LSC ki te whakariterite i ngā tautoko mā ngā ākonga takitahi me te hanga mahere kura me te whakapakari kaha. I te taumata Kāhui Ako, ngā raraunga tōpū mai i ngā rēhita ko te tikanga ka whakamahia hei tautuhi, whakaraupapa, me te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga paetata. Kei te hangaia he Rēhita Tautoko Akoranga arowhānui (sLSR), ā, ka wātea haere mai ki ngā kura me te noho ki te pūhara Te Rito.

I mua i te whakaurunga mai o ngā LSC i whakahaeretia e ngā kura ā rātau ake pūkete ākonga whai hiahia tautoko akoranga e ai ki ō rātau hiahia. I ētahi wā he ripakaute excel tēnei e whakahaeretia ana e te SENCO, ētahi kōpaki me ngā pepa motuhake e puritia ana e ngā kaimahi rerekē.

I kōrero ngā kura me ngā LSC mō tō rātau hōhā mō te tōmuri me te kore whiwhi kōrero mai i te Tāhuhu mō te hōrapa i Te Rito, ā, ko te tikanga ka wātea mai hei te tīmatanga o te tau kura 2020.

Ko te nuinga o ngā kura i urupare ki te rangahau kei te whai i tētahi tautoko akoranga (93%, n=387), ā, o ēnei, 47% i kī he matawhānui tēnei. I te whakamahia e ngā LSC te reo whānui i tukuna e te Tāhuhu hei whakarite i te ūrite te hanga i ngā rēhita tautoko akoranga i roto i ngā kura. E rua ngā LSC i roto i ngā kaupapa arareo Māori i kī kāore rātau i te whakamahi i te reo whānui i te mea he tautuhi kē i ngā hiahia o ngā ākonga mā tētahi tirohanga haumanu, Pākehā kāore i ū ki ā rātau tikanga mahi.

Ko te whakaaro o ngā tāngata katoa i roto i tō mātau Kāhui Ako ki ōku whakaaro kei te hōhā rātau, ā, kei te whakatārewatia noa e rātau i te mea he roa te wā ka pau. Ko te whakaaro kei te hangaia anō e koe tētahi mea ka tukuna noa mai ki a koe ā kō ake nei. (Tumuaki)

”

I tēnei wāhanga tōmua o te whakatinanatanga, ko te nuinga o ngā kura whai rēhita tautoko akoranga kei te whakamahi i tēnei mō te hanga mahere i te taumata kura anake (63% o te 344 e whakamahi ana i te rēhita tautoko akoranga). I roto i ngā uiui ko te whakamārama he mahinga momo taketake tēnei, hei tauira, te tatau i te maha o ngā ākonga kei te hiahia kaupapa mō te Ingarihi mō te Hunga Kōrero Reo Kē (ESOL). Te āhua nei he tikanga noa tēnei mō ngā LSC ki te whai rārangī ākonga e 'mātakititia ana e rātau' kāore i runga i te rēhita rārangī tautoko akoranga.

7.1.2 Ngā whakawhitinga i waenga i ngā kura

I te whakarite tonu ngā LSC i ā rātau mahi i roto i tō rātau ake kura i te otinga o ngā uiui i a mātau me te nuinga o ngā whakawhitinga ki te kura whai ake kāore anō kia arotahitia. He tukanga whakawhitinga ū ngā kura, ā, i te mōhio ngā LSC ka mahi i roto i ēnei me te whakarākei i ēnei tukanga. Ko ngā whanaungatanga i tipu i waenga i ngā LSC me rātau i ngā kura tautoko i tūmanakohia kia tino whai painga.

Ko ngā whakawhitinga mai i ngā ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangā reo ka pā mai i te tau i roto i wāhanga e eke ai te ākonga ki te rima tau. He rerekē ngā tikanga a ngā Kāhui Ako mō te mahi tahi me ngā ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangā reo, ā, e whakaata

ana tēnei i te maha (e ai ki ngā maha o ngā kura tuatahi), ngā kaupapa matua a ngā Kāhui Ako me ngā whanaungatanga onāianei.

Kua tautuhia e ētahi Kāhui Ako ngā mahi i roto i ngā ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo hei kaupapa matua, otirā mō te tautoko i ngā kaiako o ngā ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo me te whakawhitinga o ngā ākonga. Hei tauira, i te Kāhui Ako o Whakatāne, i tohaina e te Kāhui Ako he kōpaki o te ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo ki tētahi LSC kia tapatahi ia ki te tautoko i ngā kaiako kura kōhungahunga me ngā whakawhitinga ki rō kura tuatahi. Ko te tikanga o tēnei ka takea mai te LSC i roto i te ratonga kura kōhungahunga me te kōhangahunga reo puta noa i te rā, ka neke haere i waenga i ērā ina hiahiatia me te whai whanaungatanga me ngā kura tuarua katoa hei tautoko i ngā whakawhitinga.

I ngā wāhi tāone tērā pea he maha ngā ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo ka whai wāhi ki ngā kura, e uaua ake ai te whakatipu whanaungatanga, otirā mō rātau he tauhou ki te mātauranga kura tuatahi. He tino iti noa ngā LSC kei ngā wāhi tāone i tino kōrero mō ngā mahi me ngā ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo, ā, tērā pea e whakaatu ana tēnei i te wāhanga whakatinana me te hiahia ki te whakatau tikanga mahi i te tuatahi.

- Ka whiwhi painga ngā tautoko a ngā LSC i ngā whakawhitinga me te mahi me ngā kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo i ngā whakaaro hōhonu ake, raupapa ake. Kei roto i tēnei ko ngā tirohanga a ngā kaimahi katoa. Ko ngā rangahau ā muri ake ka taea te whakauru i ngā mea rangahau tauwhāiti, arā, mō te whakawhitihitī me ngā kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo me ngā tikanga ā muri ake.
- Ka kumea mai ngā LSC ki roto i ngā hiahia onāianei tonu o ngā ākonga takitahi. He mea nui kia kaua tēnei e pokea kia taea tonu te whakauru mai i ngā tikanga kakama pūnahanaha ka hiki i ngā akoranga puta noa i te kura.
- Ko ngā whakapae ki te nui ake te tautuhi i ngā hiahia ka nui ake te tono ki ngā tautoko ā-waho, ka tuku whai wāhitanga ki te kōrero mō te koronga rautaki o te tūnga.
- Kei reira te manauhea ki te haumi atu anō ki ngā rēhita tautoko akoranga i te wā e tatarī ana te LSC mō ngā mōhiohio mō te taenga mai o te Rēhita Tautoko Akoranga arowhānui kei te pūhara o Te Rito. Ka whai pānga te takamuri ki ngā tautoko whakawhitinga mō te tau kura 2021 me te kauneke o te hanga mahere Kāhui Ako mai i ngā raraunga.

7.2 Te tautoko i ngā kaiako – ko te nuinga he tuwhera ki ngā whakaaro

Te mahi o te tūranga LSC: Te tautoko i **ngā kaiako** i roto i kura ki te whakapiki ake i ūrātau pūmanawa kia pai ake ai te whakatutuki i ngā hiahia o ngā ākonga, me te whakakaha i ūrātau hononga ki ngā ratonga kura kōhungahunga me ngā kōhangahunga reo.

Ko te āhua o te mahi a ngā LSC me ngā kaiako kei te tūranga LSC i roto i te kura me ngā tono takitahi me te horopaki o te kura. Nō reira, te āhua nei kei te pai ki ngā kaiako ngā tautoko, otirā mō ngā kaiako hou me ūrātau kei te whiwhi tohutohu, e whakatauiratia ana, tautoko hoki.

Kua 18 marama anake ahau e whakaako ana. Ka haere tonu ahau ki te whaiwhai i a ia mēnā kei te āwhina atu anō ahau me ngā ākonga kāore i te pakari. He tino mōhio ia ki ahau – kei tōna kūaha ahau e pātōtō ana mēnā i hiahia ahau i tētahi mea. (Kaiako)

Ko ngā tautoko ūkawa, pērā i te waihanga rauemi me te urupare ki ngā tono e uaratia ana, engari e uaratia anō ngā tautoko ūpaki. Ko te whai LSC i te kura, me te wātea, he pai mō auā kōrerorero i te kauhanga, ngā whakawhitiwhiti poto kāore i mate ki te tono atu, te whakarite hui rānei. Nā tēnei i māmā ai ki ngā kaiako ki te tūhono atu ki ngā tautoko.

E hiahia ana kia whakatipuria te tika me te pono me ngā kaiako kia tuwhera ai rātau ki ngā tohutohu. I āwhina ngā wheako tautoko akoranga me ngā tikanga i ahu mai i ngā whakaaturanga. Hei tauira, ka whai ētahi kura i tētahi tikanga mahi tauwhāiti mō te reo matatini e taea ai te werowero e ētahi atu ara mō te ako. I konei he mea nui ngā wheako me ngā mōhio o te LSC mō te whakatenatena i ngā kaiako e taea ai ngā rerekētanga.

I tēnei wā, kei te mahi ngā LSC me te hunga hiahia: ngā kaiako kei te tono me te tuwhera ki ngā whakaaro, te rapu tautoko rānei kia whakamahia ngā tautoko. He iti noa ngā LSC i roto i ngā uiui me te rangahau i kī he uaua te tautoko mai a ngā kaiako i te kaupapa. I kī tētahi LSC kāore ngā kaiako i tōna kura i kite he mahi anō nāna kia whai wāhi atu ki ngā tautoko akoranga.

Kei te mahi tahi ngā LSC me ngā rōpū kaiako e whakatairanga ana te kura i tētahi ara tōtika, hei tauira, te tātari mō te reo matatini iti, e tūhono ana i a rātau ki tētahi wāhanga, rōpū kaiako rānei. Ka whakaatu anō tēnei i te hira o ngā tautoko kaiārahi mātāmuā mō te whakarato i te tūranga.

Kei te mahi ahau i te taha o ngā kaimahi i whakangungua i roto i te reo matatini whānui. Engari kotahi noa iho tā rātau tikanga mō te katoa e pā ana ki te pānui. Nō reira, āe, ka āhua hōhā ...nō reira me mōhio ahau ki aku mahi kia mana ai he aha ai, mō ngā kaipānui kei te uaua, me whai i tētahi ara kē. (LSC)

”

- He mea nui i roto i te wā ki te whakarite he pēhea te honohono o ngā LSC i roto i ū rātau kura, ā, ka toro ngā LSC puta noa i ngā kura mā ngā kaiako katoa.
- Kei roto i ngā rauemi i whakaputaina inā tata nei o ngā mōhiohio mō ngā tikanga mai i ngā whakaaturanga ka whaitake pea ki ngā LSC.

7.3 Kua ara haere ake te LSC hei tūranga hira mō ngā whānau

Te mahi o te tūranga LSC: Te tautoko i **ngā mātua me ngā whānau** kia tika ai te pātui me tō rātau kura me te whakatipu i te māramatanga ki ngā tukanga tautoko akoranga, ā, me te mōhio me whakapā atu ki a wai ina hiahiatia ana.

Kua kitea i te fīmatanga o te whakatinanatanga kua noho ko ngā LSC hei kaitakawaenga hira i waenga i ngā whānau me te kura e ai ki tērā i hiahiatia. Engari, kāore anō kia whakakapitia e ngā LSC ngā whanaungatanga onāianei e mahi pai ana me te whiwhi painga mai i te ōritetanga, pērā i te whanaungatanga i waenga i tētahi SENCO, kaiako akomanga rānei me te whānau. Kua tautokona e ngā LSC ētahi o aua whanaungatanga i te wā e hangaia ana ngā whanaungatanga matua me ngā whānau hou, ā, kia nui ake te whakawhitī ki te wāhi whakawhitī pūtahi i roto i te wā.

*I te māharahara ahau i te tuatahi
kāore pea e whakawhirinakitia
mai ngā LSC e ngā whānau...
engari mā te kite i te kanohi me
te mōhio ki te ingoa, te whakatau
i ngā ākonga kia rata ki ngā LSC,
kia mōhio ake ki ngā ākonga, i
pai te wairua i waenga i ngā LSC
me ngā whānau. (SENCO)*

“ ”

I kōrero anō ngā LSC mō te whakamahi i ētahi i ētahi atu mema o te rōpū kura hei tautoko i ngā whakawhitihitī kōrero me ngā tūhononga ki ngā mātua; kei roto i tēnei ngā tauwhiro hapori, ngā tumu kōrero rānei me ngā kaiako he kōrero i te reo o te whānau.

7.3.1 He māmā ake te whakamahi me te whakawhitihitī kōrero me ngā LSC

Mā te whai i te LSC hei wāhi pūtahi whakapā ka māmā ake te whakawhitihitī kōrero mā ngā whānau, ā, e ai ki te kōrero a tētahi LSC, 'he arawhitī i waenga i te kāinga me te kura'. E pēnei ana i te mea ka taea e ngā LSC te whakariterite mā te kura (otirā he mea nui i muri i te kura tuarua ina uru mai ngā kaiako me tētahi kaiako whakahaere), engari i te mea ka wātea ake ngā LSC mō ngā whānau tēnā i ngā kaimahi he mahi whakaako me ngā marau-tāpiri atu anō ā rātau. E toru anake ngā whānau i kōrero atu mātau, engari i pai katoa ki a rātau te ngākau tuwhera, rata hoki o ngā LSC i mahi ai rātau.

*I hoki mai taku tama ki te kāinga, ā, i pā
mai pea he raru, he aha rānei kāore nei
ahau i te mōhio. Anā, kei te hiahia ahau
ki te whaiwhai ake. Ka haere tōtika atu
ahau ki [te LSC], ā, ka tirotirohia e ia. Nō
reira, ko tētahi atu mea; ko te whai i
tētahi tangata ka taea e koe e au te
whakawhitihitī kōrero. I mua i tērā, i te
ngaro ahau. I whiwhi ahau i ēnei īmēra
katoa mai i ngā kaiako kaupapa
rerekē...he tino uaua, he mahinga nui ki
te whakawhitihitī kōrero ki te kura.
(Whānau)*

“ ”

7.3.2 He kaitaunaki ngā LSC mō ngā akoranga o ngā tamariki

I kitea i roto i ngā uiui ngā āhuatanga tūhonohono e rua o te tūranga he tino hira mō ngā whānau. Tuatahi, ko te whakaaro he tautoko ngā LSC i ngā akoranga o te tamaiti, tuarua, he painga tō rātau tūranga LSC ahurei i roto i te hanganga o te kura. Mā te whai LSC e whakaatu ana te kura he mea nui ki te kura ngā akoranga o te tamaiti engari mai i tētahi tirohanga hou

kāore i te pokea e ngā āhuatanga o te kaiwhakahaere mātāmua, ngā whakaritenga rānei o tētahi kaiako kaupapa. Ko te kōrero a tētahi mō te LSC 'he whakanui i ngā pikī', ā, mārama ana te kite i te ara ā-kaha me te reo mā ngā uiui me ngā LSC.

He āwhina anō ngā LSC mā ngā whānau, e ārahi haere ana i roto i te pūnaha me ana tautoko ā-ngākau e kīia ana he whai kiko, he whakawā-kore.

Ko ngā whānau i kōrero mai ki mātau ko ērā i te mārama mai, ā, kua uru mai hoki ki te 'pūnaha tautoko akoranga' me rātau kāore anō kia āhukahukatia ngā hiahia o te tamaiti i mua. Nā te mahi tahi me tētahi LSC kua pai ake tana whakawhitiwhiti kōrero, kua whai hua mai i ngā taha e rua.

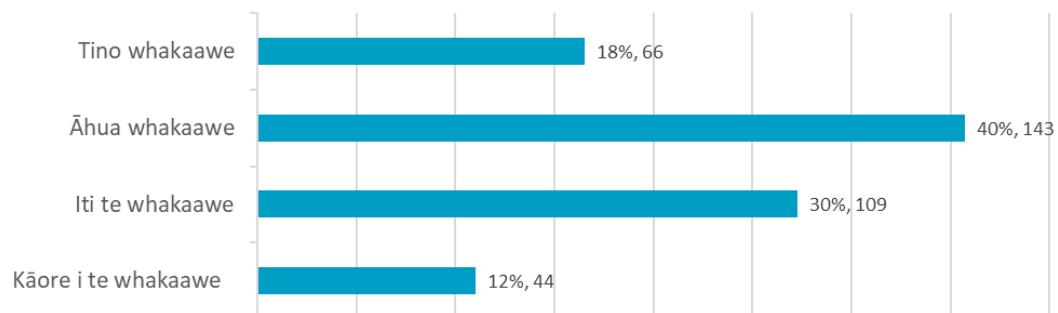
- Ko ngā tirohanga o ngā whānau kei te mārama me rātau kei te tauhou ki ngā tautoko akoranga e rua ā rātau tirohanga, ahakoa hira tonu, mō te tūnga LSC.
- I tēnei wā, ko te āhua nei kei te hiahia ngā kura ki te whakauru mai i te tūnga LSC ki te whānau whānui ake o te kura. Ko te tikanga o tērā kei te tūhono ngā whānau ki ngā kaimahi kura, kaua te whakapā atu ki ngā LSC.

7.4 Me te whai tautoko mai i ngā kaiārahi mō te whakauru mai i ngā tautoko akoranga ki roto i te kura

Te mahi o te tūranga LSC: Te mahi tahi me te whakaawe i te **rōpū kaiārahi kura** ki te whakarite kei te whiwhi ngā ākonga katoa i ngā tautoko tika hei whakarei ake i ā rātau akoranga, anga whakamua hoki.

E ai ki te Hoahoa 8 kei raro, tata ki te iwa ngā kaiwhakautu i roto i te tekau i kī he momo mana ō rātau i roto i te kura. Ko te hunga i whakautu 'kāore noa i te whai mana' ehara ko rātau te hunga ka kī kua tino mahi, kua mahi rānei te nuinga o te tūranga.

Hoahoa 8: Te nui o te mana o te LSC(n=364)

I tino rata ahau hei matua i runga i te mōhio i te āwhina ia. Arā, kua kore ahau e māharahara ka taka atu ia ki te tahataha. I tino tau ahau i runga i ana whakamārama. Me te aha, me tāna titiro, āna whakamahi i ana kupu, kāore i whakamahi i ngā kupu nunui, i tino whakamāmātia mōku. (Whānau)

”

Mō te mahi i te kura me whakauru atu, me whai wāhi atu rānei ki te rōpū kaiārahi mātāmua (SLT). I roto i ngā uiui, i kite mātau he mea nui te tumuaki kia tutuki ai tēnei, ā, ki te whānuitanga e whai mana ai ngā LSC.

Tata ki te haurua o ngā LSC he tuku pūrongo auau haere ki te rōpū kaiārahi kura, ā, e toru i roto i te tekau kāore anō kia tuku pūrongo (52% me te 28%, o ngā whakautu 362). Mā te auau o te tuku pūrongo ka mārama ake me te āwhina ki te whakaatu i te hāngai o ngā mahinga LSC me ngā whai wāhitanga ki ngā kaupapa matua me ngā kaupapa o te kura. He āhuatanga anō mō ngā LSC kia whakaurua haeretia atu ki te ahurea o ngā akoranga o te kura.

*Ahakoa ngā uauatanga, kei te tino
pai ki ahau te mahi tūturu ki tēnei
tūnga. Ko ngā kōrero mai a ngā hoa
mahi e whakamānawa ana rātau ki
te whiwhi tangata ki te whakatutuki
haere i ngā mahi ka tino tōmuri i a
rātau. I ētahi wā he uaua ki ahau te
whai i tētahi ara tirohanga
whānui/whakarite mahere rautaki i te
mea kei te warea kē ahau ki te
whakarite i ngā hiahia o ngā ākonga
onāianei me te whakatakoto
kaupapa mō tērā. (Kaiwhakautu
rangahau LSC)*

”

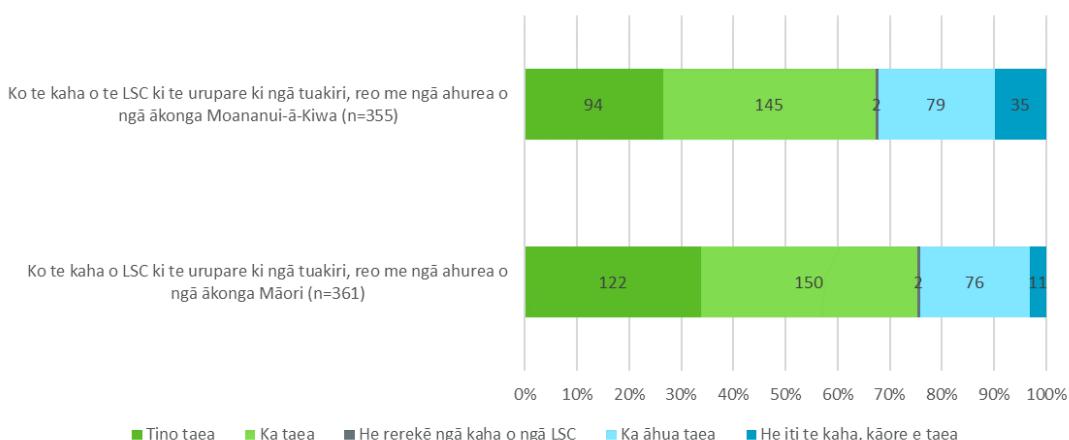
7.4.1 E tautoko ana ngā tautoko LSC i ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki mā ngā kaupapa kura whānui

Ko te kōrero mō te tūnga LSC mō te tautoko i ngā hiahia o ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki he kaupapa kura whānui. I kōrero ngā LSC mō te tautoko i ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki mā te tuku i ngā tautoko akoranga tino kounga puta noa i te kura me te whakarite i ō rātau hiahia mā ngā pūnaha me ngā kaupapa kura onāianei e aroturuki ana me te tautoko i te paetae o ēnei ākonga.

I roto i te rangahau kura, tata ki te whitu ngā kura i roto i te tekau i kī ka taea, ka tino taea rānei e ngā LSC te mahi tahi me ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki, tirohia te

Hoaho 9 i raro. E kī ana ngā kitenga o ngā rangahau me ngā uiui ka taea e ngā kura te torotoro i ngā pūmanawa i roto i ō rātau Kāhui Ako (hei tauira, mai i ngā tāngata mōhio ki ngā tikanga) hei tautoko i ēnei mahi.

**Hoaho 9: Ngā whakatauranga kura i te kaha o ngā LSC ki te whakatutuki i ngā hiahia o te Māori,
Moananui-ā-Kiwa hoki**

I ngā kura he nui ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki, ko te tino kōrero a ngā LSC mō te āhua o te mahi a ngā kura he urupare me te hāngai ki te tautoko i ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki. I roto ngā hononga ā-hapori, ā-iwi hoki i ēnei tautoko, me kī e hono ana ki te kura mā ngā mahinga manaaki ākonga. I tino mōhiotia te hiahia ki te whakaarotau i ngā whanaungatanga me ngā whānau, ā, i puta te kōrero mō te hiahia ki te tuitui whanaungatanga me te whakatipu i te pono i mua i te haere o ngā mahi.

Ko ngā tauira o ngā mahinga LSC i rō kura he whakatairanga i ngā akoranga a ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki ko te tātari hei tautuhi i te ūrite o te āhei atu ki ngā tautoko, ngā huringa ki te wāhi ūkiko (tae atu ki ngā taonga me ngā atahanga) me te uru o te Māori hei LSC hei tautoko i te kura kia pai ake te hono atu me te whakawhitiwhiti tahi me ngā ākonga me ngā whānau katoa.

- Me kī ko te whakaaro o ngā kura he pai tā rātau tautoko i ngā ākonga Māori, Moananui-ā-Kiwa hoki me ngā tautoko akoranga, ā, he iti noa ngā LSC kei te whakamua i roto i tēnei tūnga. Ko te whakahou i a Ka Hikitia, ina whakaurua atu ki ngā kura, ka puta pea tētahi arotahi LSC tauwhāiti ake mō te tautoko i ngā ākonga Māori me ō rātau whānau.

7.5 Te mahi puta noa i te Kāhui Ako

Te mahi o te tūranga LSC: Te mahi tahi me ētahi atu Kaitakawaenga puta noa i te kāhui ako, me te hono ki te **Kaiwhakarite tautoko akoranga** me **ngā tari whānui ake** pērā i a Oranga Tamariki, kia āhei atu ai ki ngā ratonga me ngā rauemi tautoko ākonga.

Kei te tūhonohono ngā LSC puta noa i tō rātau Kāhui Ako me te mahi tahi ki te whakawhanake i te tūnga me te whakatau i ngā tikanga tautoko akoranga. E whakaatu ana ngā otinga rangahau LSC e 45% o ngā LSC e tūhono ana ki ētahi atu LSC i roto i tō rātau Kāhui Ako i ia rā, i ia wiki rānei me te 85% i te mārama (n=342) i te iti rawa.

Mā tēnei ka tipu te tikanga tautoko akoranga, ngā kōtuinga whānui ake puta noa i ngā tari me ngā tūnga tautoko akoranga. E waru ngā kura i roto i te tekau i whakatau i ngā whakapaitanga mō ngā āhuatanga tautoko akoranga nā te whai wāhi atu o te LSC ki ngā mahi Kāhui Ako whānui (tirohia te Āpitihanga 3: Ngā tūtohinga i tīpakona mai i te rangahau kura, Ripanga 3).

I kitea ko te tuari i ngā mōhiotanga me te torotoro i ngā kaha o ngā LSC i roto i te Kāhui Ako (ā-wheako, ā-kaupapa ake hoki) he kaha ēnei mō te mahi ngātahi. Hei tauira, i roto i Te Kāhui Ako o Kōhangā Moa, i mahi ā-rōpū ngā LSC, ā, ko ngā LSC tino mōhio, tino matatau mō ngā hiahia o tētahi ākonga i tētahi kura i roto i te Kāhui Ako ka ārahi, ka tautoko rānei i te urupare. Nā tēnei i taea e ngā LSC te whakapakari me te ako mai i a rātau anō. I te mārama ngā kura katoa ki ngā LSC ki te rōpū Kāhui Ako, ā, i āhei rātau ki te tono ki a rātau ina hiahiatia. Hei tauira, ko tētahi o ngā LSC he mātanga ki te mahi me ngā ākonga ESOL. Ka haere tēnei LSC ki ētahi atu kura ki te tautoko i ngā kaimahi me ā rātau LSC.

7.5.1 He rerekē te āhua o ngā kaiārahi i roto i ngā Kāhui Ako takitahi.

I roto ngā kaiwhakahaere ratonga, ngā kaiārahi Kāhui Ako me ngā LSC takitahi i te hunga i te whai tūranga ārahi i roto i ngā Kāhui Ako rerekē e ai ki te whakahaere i te tūhononga o ngā LSC. Ahakoa kāore i te tino hiahiatia te rongoā kotahi mō ngā āhuatanga katoa, ā, he tari ō ngā Kāhui Ako, me toitū ēnei rongoā, ka mutu me whakauru ki ngā whakahaere whānui o te Kāhui Ako.

E hiahiatia ana pea tētahi mana mēnā kāore i kitea kei te pūmau ki te tūranga, he tikanga takitini rānei. Ina pā mai ngā uauatanga me te whaiwhai haere a ngā LSC i ngā raru, kāore i

*Ahakoa he tino tamariki [ruarua nei]
me te hou me te kūare mō te
whakaako, he waimarie kei reira
[ētahi hoa mahi matatau] ka taea te
tuku tumu kōrero, PLD me ngā mea
rawe katoa ki a rātau. Nō reira, he pai
te rerekē o ā mātau LSC. Ki ahau he
raruraru mēnā ka uru mai ko ngā
kaiako tamariki, ihupuku ki aua
tūranga. Arā, ko te tikanga me kaiako
matatau ēnei...engari ki te kore e
taea te kura rātau te tiki, kāore e
taea e rātau. (Tumuaki)*

”

mārama te ara takohanga, ā, roa tonu te wā ki te whakarite i ngā raru. He kaupapa nui te pono mō te whakatinanatanga o te LSC, e uua ai aua raru tino rerekē, hira hoki (pērā i te kore o te kura e whakawhitihitī ki te tūnga) me te wā roa ki te wherawhera.

7.5.2 Mai i te mahi ngātahi tūturu ki te tikanga mahi ngātahi

I puta i ngā whakautu o ngā uiui ngā taumata rerekē o te mahi ngātahi a ngā Kāhui Ako: te tūhono me te tuari i waenga i ngā LSC, me te whakaurunga atu o ngā mahinga LSC me te kaiārahitanga Kāhui Ako, te whakatau tikanga pea me te rerekētanga. Ko te mahi ngātahi he pāpaku pea tērā, me whakahoahoa noa iho pea. Ko te rerekētanga he momo mahi ngātahi hōhonu atu anō tērā, e pai ana tēnei mō te tikanga mahi ngātahi tūturu kei roto i ngā whakatau tikanga me te tuari mōrea me ngā rauemi. Me whai LSC te tikanga mahi ngātahi ki roto i te kaiārahi Kāhui Ako mēnā ka kauneke atu ki ngā kaupapa matua ā-Kāhui Ako me te ōrite o te tautoko mai a ngā kura.

He tauira Te Kaahui Ako O Manurewa ō tēnei. Haere ai ngā LSC ki ngā hui Kāhui Ako kanohi ki te kanohi e whakahaeretia ana e te kaiwhakahaere ratonga, i te taha o te kaiwhakahaere ratonga me te tumuaki mātāmua o te Kāhui Ako. Kei roto anō ngā SENCO me ngā LSC. Haere ai te tumuaki mātāmua o te Kāhui Ako mō te wāhanga mahi tuatahi o te hui; mā tēnei ka taea ngā whakawhitihitī kōrero ara rua i waenga i te rōpū kaitiaki Kāhui Ako me rātau kei roto i ngā tautoko akoranga. Ko te wāhanga tuarua o te hui he tohanga a te rōpū whirihiri, whakatau whakahaere kēhi rānei, ā, ko te wāhanga tuatoru ko tētahi mahinga PLD.

Kō paku atu i te haurua o ngā LSC i whakautu i te rangahau i tae atu ki ngā hui e rua, neke atu rānei i roto ngā kaiārahi kura i roto i ngā marama e toru kua hipa (56%, n=334). Tata ki te hautoru o ngā LSC i kī i āta tautuhia ngā kaupapa matua a te Kāhui Ako (32%, n=338). E tohu ana pea tēnei i tētahi wehenga i waenga i ngā LSC e kaha ana te mahi ngātahi (pērā i Te Kaahui Ako O Manurewa) me rātau i rō Kāhui Ako kāore i te kaha te hiahia, te pakari rānei o te whakaurunga o ngā kaiārahi Kāhui Ako me te matakitenga mō te tūnga LSC.

7.5.3 Ko ngā whakatikitanga ki te tuari mōhiohio i roto, ā, puta noa i te Kāhui Ako

Otirā, kāore i kauneke te tuari raraunga tōpū mai i te rēhita tautoko akoranga mai i ngā kura i roto i te Kāhui Ako nā te tōmuri ki te hōrapa i Te Rito. I te tino mōhio ngā LSC mō ngā whakaritenga tūmataitinga mō te tuari mōhiohio. Ahakoa i whānui te tautoko i ngā whakaritenga, i kī kei te aukati ēnei i te haere o ngā kōrerorero tūhura hira, ngaio ki te ngaio. Ko te whakaaro i nui rawa te puta o ngā māharahara o ngā whānau mō te tono whakaae i ngā whānau.

- I whakapikitia pea e ngā LSC te kaha me te tono o ngā Kāhui Ako ki te whakawhitihitī kōrero me ngā tari rāngai rerekē, engari te āhua nei kāore pea e taea e ngā tari te whakawhitihitī kōrero tōtika.
- Ka tautokona te mahi ngātahi me te Kāhui Ako mā te mārama ake ki te mahi takawaenga me te mau tonu ki te koronga o te LSDM ki mua o te aroaro.
- Mēnā ka nui ake te wā, ka puta ake te mahi ngātahi o ngā taumata pakari ake. Kei te wāhanga tōmua tonu tēnei o te whakatinanatanga engari ki te kore e puta ake te tikanga mahi ngātahi kaha puta noa i ngā Kāhui Ako katoa kua kore e mārama kei a wai te kawenga ki te whakatikī.

8 | PĒHEA TE WHAKATINANA I TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI I TĒNEI WĀ? TE MAHI I TE TAHA O ĒTAHI ATU TŪNGA

Kua huria e LSC te āhuatanga mō ngā tūranga hira onāianei mō ngā tautoko akoranga. He māmā noa te whakatakoto i ngā tikanga o te tūranga me ngā SENCO mō te maha engari he whakaatu kei te mahia tonutia tēnei mō te whā o ngā LSC tekau e mahi ana i te taha o ngā SENCO. Otirā, e mōhiotia ana te inaki ka taea me te RTLΒ, ā, kei te wherawherahia, me ngā ara tautoko kei te puta ake. He rerekē te mahi takawaenga a ngā kaiwhakahaere ratonga, ā, ka whiwhi hua te hunga whai pānga katoa i ngā tūmanako ūrite ake, mārama ake e pā ana ki tēnei mahi.

8.1 Te mana o ngā tūnga onāianei mō te horopaki whakatinanatanga

Kua puta haere te mārama ki te tūnga i roto i te tau, engari he maha kei te wherawherahia tonuhia, ā, koinei tētahi o ngā māharahara nui i whakaarahia. Kei te haere tonu te mahi ki te whakauri i ngā LSC ki tētahi wāhi ko ngā SENCO, RTLΒ me ngā kaiwhakahaere ratonga te hunga hira.

8.1.1 Ko ngā roheroengā i waenga i te SENCO me te LSC ngā mea tuatahi hei whakamārama

Ko te nuinga o LSC ka mahi i te taha o tētahi SENCO, ā, ko te rapu i te māramatanga i waenga i ngā tūnga me ngā kawenga o tēnā tūnga, o tēnā tūnga tētahi o ngā raru nui mō te whakatinanatanga o te LSC. Ko te tikanga ko āhukahukatia ā-pūtea (MU) ngā SENCO mō te whakahaere i ā rātau mahi i runga ake i tā rātau mahi ake, otirā he tumuaki tuarua.

Mō ngā kura kāore he SENCO whaimana, kua uru mai ko ngā LSC ki te whakatutuki tēnei mahi, ā, i tōtika noa te whakatakoto i ēnei kawenga.

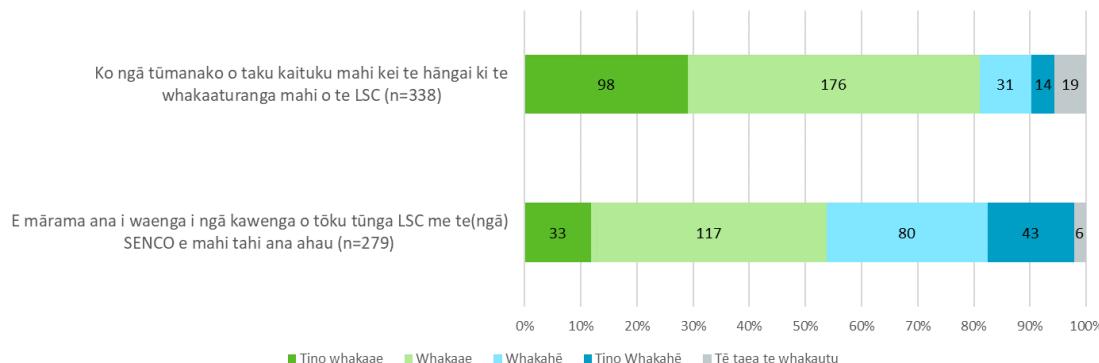
I roto i te rangahau LSC, i mahi te nuinga o ngā LSC (81%, n=342) i te taha o tētahi SENCO, ā, o ēnei, 44% i kōrero mō ētahi raruraru raru me ngā rohenga o te tūnga e ai ki te Hoahoa 10.

Mō ētahi LSC, ko tētahi o ngā mea tuatahi i te taha o te SENCO he whakatakoto i ō rātau tūnga kia kore ai e inaki. He maha ngā LSC me ngā SENCO kua tau kē ā rātau tikanga mahi. He tikanga tonu mō ngā SENCO kia arotahi ki ngā ākonga me ngā ākonga he nui ngā hiahia (kia arotahi te LSC ki ētahi atu ākonga). Ka mahi ētahi LSC ki te whakariterite rauemi mā ngā SENCO, ngā kaiako me ngā whānau, ā, ka mahi tōtika ngā SENCO me te tamaiti. Ka taea e tēnei te tino whakatere ake te tukanga tono. Ka tautoko haere anō ngā LSC i ngā kaiāwhina, kua i te SENCO rānei.

Me haere i runga i te whakaaro ko te LSC tētahi tauira "tāpiri" me te whakatipu i tētahi wairua mahi tahi e whai wāhi ai ngā tāngata katoa i roto i te tautoko akoranga, tae atu ki te RTLΒ me te MOE me te whai kia mahi tahi te katoa mō te oranga o ngā ākonga, kaua ki te tukituki tētahi ki tētahi, te whakataetae rānei tētahi ki tētahi. Ki ōku whakaaro kei te pai haere tēnei ināianei engari i uaua i ētahi wāhanga. (Kaiwhakautu rangahau LSC)

Hoahoa 10: Ko ngā whakaaro o te LSC mō ngā tūmanako o tō rātau kaituku mahi me te mārama ki te tūnga me te SENCO

Ka kawea ngātahitia e ētahi LSC me ētahi SENCO ō rātau kawenga mō ngā āhuatanga rerekē, hei tauira, te whakamahi i ūrātau kaha rerekē, kei te wherawhera tonu rānei he aha ngā mea kei te mahi pai mō te kura me ana ākonga.

Engari, i ētahi āhuatanga, kei reira tonu ngā tukituki i waenga i ngā LSC me ngā SENCO e noho whakaraerae ana ngā SENCO nā te inaki o te tūnga. Mō ngā LSC e mahi ana i roto i ngā kura maha kāore e tino kaha te whakawhirinaki ki a rātau.

8.1.2 E whakaatu ana te whanaungatanga RTLΒ i te mahi tahi me te tāruarua e whakapaetia ana

He rerekē ngā māramatanga o ngā RTLΒ mō te wāhi ki te LSC i roto i te wāhanga tautoko akoranga. E ai ki te kura, te rohe me te horopaki, ko te titiro ki ngā tūnga RTLΒ me te LSC he tautoko, he inaki rānei. Otirā i ngā rohe taiwhenua, he tūnga pūmau te RTLΒ hei kaiako mātanga me ngā kaiwhakarite o ngā tautoko akoranga i te kura

E ai ki te horopaki me ngā tāngata kei roto, ka taea te whai wāhi o te LSC te whakapiki, te whakaheke rānei i ngā tono ki te RTLΒ. I ngā wāhi e kitea ana te tūnga hei tūnga tautoko, ka kite ngā RTLΒ kei te tutuki i ngā LSC ngā hiahia me te whakaiti i te hiahia mō te RTLΒ, e tono ana rānei ina kāore e mahi ana ā rātau tautoko, ā, me whai wāhi atu ngā kaiako mātanga. Kei te taea anō e ngā LSC te tautuhi ngā hiahia, ā, kei te whakapikitia e ētahi te maha o ngā tono ki te RTLΒ. Ko te whakaaro ia a ngā RTLΒ mō ngā LSC he whakapā hira rātau mō ngā kura e mahi ana rātau. Ka whakapiki tēnei i kaha o te kura ki te mahi tahi me RTLΒ.

I kī ētahi LSC he RTLΒ rātau i mua i te tono mō te tūnga LSC. Ka āwhina tēnei ki te whakatipu i te whai whakaaro me ngā tūhononga i waenga i ngā tūnga. Engari, kei te hiahia ētahi LSC ki te whakarato haere tonu i te mahi mātanga ā-RTLΒ mā tō rātau tūnga LSC hou.

8.1.3 He rerekē te mōhio o ngā kaiwhakahaere ratonga mō ngā ara ki tā rātau mahi takawaenga

I kōrero mātau ki ngā kaiwhakahaere ratonga i roto i ngā rohe Kāhui Ako e ono. I te tautoko rātau katoa i te tūnga LSC, ā, ka rerekē ngā mahi hei tautoko. He rerekē ngā tūmomo whai wāhitanga o ngā kaiwhakahaere ratonga ki ngā LSC. I ahu mai tēnei ki te mōhio me ngā manakohanga o ngā kaiwhakahaere ratonga; he rite anō tēnei ki te whanaungatanga me tā rātau mahi i roto i te Kāhui Ako i mua i te whakatinana i te LSC. Ko te kaupapa o te arotake i te whakaaturanga mahi mō te kaiwhakahaere ratonga he whakakaha i te mahi takawaenga me te kaitakawaenga me te LSC.

Ko ētahi kaiwhakahaere ratonga i noho mai i rāhaki, e tautoko ana i ngā LSC ina whakapā atu ngā LSC ki a rātau. Kāore tētahi LSC o Te Waipounamu i whakautu i te rangahau i te mōhio i roto tētahi i tēnei mahi takawaenga. I te whai wāhi atu ētahi, ā, i whakarite hui auau rātau me ngā LSC kia mārō rā anō te haere o tō rātau tūnga, ā, i kitea ā-tinana rātau me te mahi puta noa i te Kāhui Ako. I roto i te rangahau LSC 75% i whakaae (i tino whakaae rānei) he whaitake tō rātau whanaungatanga mahi me tō rātau kaiwhakahaere ratonga. Engari, i kitea i roto i ngā uiui kāore i mārama ngā tūmanako mō te mahi takawaenga a te kaiwhakahaere ratonga.

Ko ngā LSC i mahi i roto i ngā rohe nui ka iti iho te whai wā kanohi ki te kanohi me tō rātau kaiwhakahaere ratonga, e uua ake ai mō ngā kaiwhakahaere ratonga ki te takawaenga, te whakatipu rānei i te pono me ngā LSC.

Ka whakawhirinaki anō te tūnga o te kaiwhakahaere ratonga ki te nui o te mahi e arahina ana e te kaiārahi Kāhui Ako. Hei tauira, i whakarato wetewete kōrero ētahi Kāhui Ako me ngā tautoko haere tonu ki te LSC, kia taea e te kaiwhakahaere ratonga te whakahaere i rāhaki.

Ina pai ana te mahi a ngā Kāhui Ako, i whakauru tēnei i ngā tōtikatanga ki te tūnga kaiwhakahaere ratonga. Ko ngā hui Kāhui Ako whaitake me ngā kōrerorero tahi ā-rōpū whaitake e kī ana he poto ake, ā, he whaitake ake tēnā i ngā hui kura takitahi me ngā whanaungatanga.

Mahi ai ngā LSC mā ngā kura engari ko te whakaaro o ētahi he tūnga Tāhuhu kē nā te whai pūtea hāngai o te tūnga. I kī ētahi o ngā kura tērā ētahi wā i whakapā tika atu ngā tari a te Tāhuhu ki ngā LSC, hei tauira, mō ngā pūtea KOWHEORI-19, ko te mea tika kē kia whakaurua mai ngā kaiārahi kura kia pūrangiaho ai, kia whakaurua mai, ā, kia whai whakaaro mai.

- Ka tukuna e ngā tauira tononga RTLΒ te tirohanga whaikiko kei te pēhea te whakarato i te mahi LSC, i te mea ka whakaatu tēnei i te pikitanga o ngā tononga mai i ngā kura, (tautuhī hiahia), me ngā hekenga mai i ētahi kura (e urupare ana te LSC ki te hiahia).
- Mā te whakauri i te SENCO ki te whakarite mahere mō ngā tūnga LSC i rō kura me te whakauri i ētahi atu tūnga i roto i te tukanga whakamārama he tūāpapa pai tēnei mō te mahi tahi.
- Ko te tikanga ka āwhina te arotake i te whakaaturanga mahi o te kaiwhakahaere ratonga ki te hāpai kia ōrite ake te mōhio me te whakarato i te mahi takawaenga hīra. He mea waiwai te mārama ki tāna mahi me tō ētahi atu me ngā kawenga e pā ana ki ngā tautoko akoranga mō ngā kaiwhakahaere ratonga, SENCO, RTLΒ me te LSC.

9 | PĒHEA TE WHAKATINANA I TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI I TĒNEI WĀ? NGĀ ĀHUATANGA Ā-WHENUA, Ā-HANGANGA

Nā te mahi i roto i ngā kura maha ka whai wāhi ki ngā tūmomo āhuatanga me te waihanga whai wāhitanga kia rere pai ai engari he mahi wero mai i te tirohanga whakaraupapa me te whai pānga ki te whakatipu whanaungatanga me te whakarato i te tūnga. He uua ake te kimi kaimahi mō ngā kura kei ngā wāhi taiwhenua me ngā whakahāere i te tūnga puta noa i ngā kura kei tētahi wāhi taiwhenua nui e noho tawhiti ana i ngā pānga o ngā ratonga mō te whakarato i te tūnga. Mō ngā kaupapa arareo Māori, kua kitea anō i roto i te whakatinanatanga tuatahi te hiahia ki te whakahāngai i te LSC ki te ao Māori.

9.1 He māmā ake te mahi i roto i te kura kotahi tēnā i te mahi i roto i ngā kura neke atu i te kotahi mō ngā LSC

I māmā ake ki ngā LSC te mahi i roto i te kura kotahi tēnā i te mahi i roto i ngā kura mahi, i te mea i taea te tino whakaū i tō rātau tūnga ki te kura. Ki ū rātau whakaaro nā tēnei i wātea ake rātau ki ngā kaimahi, ngā ākonga me ngā whānau, ā, i tautoko i te whakatairanga i te tūnga me te whakatipu whanaungatanga, he āhuatanga hira ēnei mō te angitu o te LSC. Ko ngā kaimahi me ngā whānau i kōrero atu mātau i whakaū i te uara o te wātea mai o ngā LSC ki a rātau, te mahi i te kura me te noho hei mema o te kura.

Kāore e rawaka te tohanga LSC mō ia kura whai tohanga kia whai LSC wā tūturu i tō rātau kura nō reira me tuari te tūnga i waenga i ngā kura. Ko te tawhiti i waenga i ngā kura i whiria i roto i te tohanga o tēnei wāhanga o ngā LSC, kia kore ai tētahi SLC e mahi ki te mahi i roto i ngā kura neke atu i te rima. Kua tohaina ngā LSC tāpiri ki ngā Kāhui Ako me ngā kura taiwhenua iti maha, ngā tawhiti nui ake hoki/rānei hei kapi. He rauemi LSC ka tuaritia i roto i ngā Kāhui Ako katoa, hāunga 11, ā, e ai ki ngā rangahau LSC tata ki te haurua o ngā LSC mahi ai i roto i ngā kura neke atu i te kotahi. He uua tēnei ki te ine tika mā ngā raraunga rārangī utu, ā, he tautuhi anake i te kura whakahāere, ā, tērā pea i whakahāngaitia pea te tohanga o te Tāhu. He tūranga wā tūturu ngā LSC, ā, ehara i te mea me whakaaroaro ngā kura ki te kimi kaimahi mō tētahi tūranga harangotengote.

He pai anō i roto i te mahi i roto i ngā kura neke atu i te kotahi. He pai ki ētahi LSC te rerekētanga o te mahi i ngā kura neke atu i te kura, ā, ina rerekē ngā momo kura i tūmanakohia ka taea e rātau te tautoko kia whaitake ngā whakawhitinga a ngā ākonga. Engari, me whai ngā ākonga kura tuatahi, kura takawaenga me te kura tuarua i ngā wāhanga whakawhanake rerekē me ngā tukanga kura (mai i ngā whakaritenga rēhita kura tae noa ki te NCEA), ā, ka āhua uua pea mō ngā LSC ki te kapo.

Mā te mahi i ngā kura maha ka roa ake ki te whakaū i te tūnga, ā, e mārama ana te kite kei te whakamātauria ngā tikanga rerekē kia mahi ai. Mā te mahi i ngā kura maha ka āhua rite ki te peka ake i ia rua wiki, e uua ake ai te whakatau i ngā kawenga me ngā whanaungatanga me te waihanga i tētahi tūnga mārama mō te LSC.

Ko tētahi uuatanga hira mō te mahi te LSC e mahi ana i ngā kura maha ko te rerekē o ngā

Kei te whakamātautau ngā LSC i te whakawātea i a rātau ki ngā momo kura whāiti ake mō ia tangata, i te mea ka whakatenatena te wāteatanga i te pono o ngā kaimahi, ka pai ake ngā tautoko, ā, me te whakatauira me te whakaū i ngā tikanga tautoko. (Kaiwhakautu rangahau LSC)

tūmanako o te tūnga LSC i roto i ngā kura rerekē. He uaua te whakarite kia ūrite te tunga mō rātau puta noa i ngā horopaki kura rerekē, otirā mēnā he rerekē te whānuitanga o te tūnga me ngā mahi ā-hono i ia kura.

Ko ētahi atu raru whakaraupapa, pērā i te whai wāhi mahi i roto i ngā kura katoa (hei tauira, hei hui me ngā whānau), me te tuari utu whakahaere mō te tā me ngā rauemi, WiFi me ngā tautoko matihiko, tae atu ki te whai wāhitau īmēra e whakaatu ana i te kura kotahi. Ahakoa ka taea ētahi o ngā raru te whakarite, ka nohu tonu ēnei hei raru mō ētahi LSC me te pānga ki te whakaratonga o te tūnga, ā, ke te whakararu i ngā LSC.

Ko ngā tahua haerenga mā ngā LSC ka whakamātauria i tēnei tau, kia kite ai mēnā he rawaka, ā, tika ana te whakahaere.

- He tepenga anō kei reira mō te maha o ngā kura ka taea e tētahi LSC kotahi te tautoko, i te mea he maha ngā whakapātaritari me ngā uauatanga kei roto i ngā wāhi rerekē, tae atu ki ngā wāhi tāone hoki, kāore e āhukahukatia ana e ngā rahinga ākonga anake kua rēhitatia.
- He nui ake ngā mea kia mōhiotia mō te whakarite kei te mahi te tunga i roto i ngā kura maha. Ka tautoko tētahi arotake i te whakamahinga o te tahua haerenga me ngā hiahia, ngā tūnga harangotengote me ngā urutaunga kei te mahia.

Kei roto ahau i ngā kura e toru. Ka mate ahau ki te tuari i tētahi tēpu me tētahi atu kaiako i te wāhi kotahi i te rā kei te kura ahau. Kāore ūku wāhi hei putu i aku rauemi. I tētahi atu kura kāore ūku wāhi ake. Kei te tatari tonu taku kei raro ahau e mahi i tētahi whare. E tuari ana ahau i tētahi wāhi, kāore aku tēpu, kāore ūku wāhi hei hui me ngā mātua. Haria haeretia e au aku rauemi i roto i taku waka.
(Kaiwhakautu Rangahau LSC)

“ ”

9.2 He tino rerekē ngā whakaarohangā a ngā kura taiwhenua

E ai ki tērā kōrero o mua ake, kua uaua ake mō ngā kura taiwhenua ki te kimi LSC; kāore tēnei i te whāiti ki te kimi LSC anake, inā he uaua te kukume mai i ngā kaiako ki ngā wāhi taiwhenua e ai ki ngā rohe porowini me ngā tāone nui. I te mea he iti iho ngā kura taiwhenua ko te āhua nei ka mahi ngā LSC i roto i ngā kura neke atu i te kotahi, me kī he maha tonu, ā, he tawhiti tonu tētahi ki tētahi.

Ko ētahi kaha o ngā kura taiwhenua i puta i ngā uiui ko te tino tata o ngā whanaungatanga i waenga i ngā ākonga, ngā kaimahi kura, ngā whānau me ngā hapori kura. Nā tēnei āhuatanga ka nui te wairua mahi ngātahi, ā, ka iti iho te whakataetae mō ngā kura i waenga kura. I kīia i whai pānga tēnei tata ki ngā tuakiri tangata me ngā whanaungatanga. I ngā wāhi taiwhenua ko te tikanga ka tonoa ngā LSC kia whakaaroaro, kia tono rānei mō te tūranga.

I te mea kei tawhiti ahau, ā, kotahi rā, rua rā anake rānei te wā ka pau i ahau ki aua kura i ia toru wiki nō reira he tino uaua ki te whakatipu whanaungatanga engari kua pau tonu i ahau te tahua haerenga mō te tau i roto i te whitu marama. (Kaiwhakautu rangahau LSC)

“ ”

I te nuinga o te wā ka whai wāhi atu ngā tumuaki o ngā kura taiwhenua ki ngā mahi o ia rā o te kura me te LSC (kei runga pea anō i a rātau ngā kawenga whakaako me te SENCO). Ahakoa he hira te takatū me te mōhio o ngā tumuaki katoa mō te whakatū i ngā tūnga, i ngā kura taiwhenua he tino whai mana.

Me kī he tino tata ngā whanaungatanga o ngā kura taiwhenua ki ngā kura kōhungahunga me ngā kōhangā reo i te mea he āhua maha tonu ēnei, ā, kei te utu haere ngā LSC ki taua whanaungatanga tata, e tautoko ana i te whakawhitinga. Ko te tikanga ka mahi ngā LSC i roto i ngā momo kura rerekē katoa, ā, he pai tēnei mō te whakawhiti ki te kura engari me tino mōhio ki ngā pūnaha o te kura.

Ko tētahi tino wheako i ngā kura taiwhenua ko te uaua o te torotoro i ngā ratonga tautoko akoranga me ngā rauemi nā te iti o te wātea i te takiwā me te tawhiti mai i ngā taupori nui. Ka whakaawe tēnei horopaki i ngā mea ka taea e ngā LSC te totoro atu hei tautoko i ngā ākonga me te āhua me te whānui o ngā rongoā i rō kura ka puta ake. I kōrerohia ngā uauatanga nui mō te torotoro i ngā ratonga, te noho wātea o ngā tūranga mō te wā roa, me ngā raru whakaraupapa mō te whakarato e te hunga i ngā wāhi taiwhenua.

- Ka taea te titiro hōhonu ake ki ngā kura taiwhenua i roto i ngā wāhanga whai ake o te arotake. Ka āwhina tēnei kia mārama ki ngā kaha ahurei me ngā uauatanga me te mārama me pēhea e mahi pai ai te tūnga i roto i aua horopaki.
- Te āhua nei kāore he whāruarua i roto i te kimi kaimahi LSC i te rāngai mātauranga paetata e uaua ai ki te whakakā.

9.3 He tino rerekē ngā whiriwhiringa a ngā kaupapa arareo Māori

E rua ngā Kāhui Ako i kōrerorero tahi mātau he arareo Māori katoa ngā kura, ā, e rua ngā uiui i tēnā, i tēnā. I ēnei āhuatanga i ngāwari te āhua o te tūnga LSC ki a rātau, ā, i tauawhitia hei whai wāhitanga kia arotahi ki ngā tautoko akoranga kia tino whaitake ai. I kōrero ngā LSC mō te hiahia kia whānui ake te urupare kī ngā hiahia e puta ana me te whakatipu i ngā whanaungatanga kaha kei roto i ngā kura me ū rātau hapori.

I roto i ngā kaupapa arareo Māori, he hira ake te whakawhitiwhiti me te hapori, whanaungatanga – ngā kōtuinga whanaungatanga – me te hiahia kia mōhio ki te whānau me te hapori kia tipu ai te pono me te whakaaronui te mea nui. E kī ana ngā LSC he mea nui kia matawhānui te whakamōhio atu, me tautoko mā ngā hui, ngā wānanga rānei hei whakamōhio atu i te LSC ki ngā kaimahi katoa, ngā whānau me ngā kōtuinga whānui ake mā ngā pānui me ngā whakatau. He mea nui kia hui haere tonu kia tipu ai te mahi ngātahi i waenga i ngā LSC, me ngā kaiārahi mātāmua me ētahi atu tari.

Ko tētahi mea i kīia he hiahia ko te whai i tētahi wāhi e taea ai e ngā LSC te tūtaki, te tūhonohono me te mahi ngātahi tētahi ki tētahi. Mā tēnei ka taea te whanaungatanga, te tuari i ngā akoranga me ngā whakaaro, te whakanui i ngā angitu me te tautoko i ngā hui me te hunga whakapā hira mai i ngā tari.

Pērā i ētahi atu LSC, kāore i tino mārama ngā LSC i roto i ēnei kura mō ō rātau tūnga, ā, i te korenga o ngā tohutohu mō te PLD me te whakarato i te tūnga i urupare rātau ki tā rātau i kite ai.

He uaua te kimi LSC ki te mahi i roto i tētahi kura e ū ana ki ngā paearu kimi kaimahi, ā, e wātea ana hoki (otirā i ngā wāhi taiwhenua), ā, ka raruraru ko ēnei kura. Ko tētahi māharahara i puta ake i ngā LSC e rua mō te MU e utua ana rātau me te pānga o tēnei ki te utu ki ngā kura me te wātea o te MU ki ētahi atu kaiako. Ko te whakaaro ki te whakamahi i te Tahua Kaiako Arareo Māori (MITA) kei runga i te ara tika ki te whakarite i tēnei raru.

Ko ngā māharahara mō te noho tūhāhā mai i ngā ratonga tautoko akoranga i tino hē kē atu mō ngā kura i te mea i takea mai ngā tautoko akoranga mai i ngā tauira akoranga o te ao Pākehā. Hei tauira, ko te nuinga o ngā taonga tautoko akoranga kei roto i te reo Ingarihi me ētahi ihirangi tauhou e iti iho te ngākau titikaha o ngā kura ki te whakamahi.

Ko te kōrero mo te tūnga LSC onāianei i takea mai i tētahi māramatanga Pākehā o ngā tautoko akoranga me te kore e whai whakaaro atu ki te ao Māori me te mātauranga Māori.

Ahakoa i reira te tautoko ā-whakaaro mō te waihanga i tētahi rēhita tautoko akoranga, e rua ngā LSC i kī kāore i te whakamahia te reo e mōhio whānuitia ana i te mea he paheke, he haumanu, he tirohanga Pākehā, ā, kāore i te tika tēnei, kāore hoki i te āhuatanga whakapiki mana, ka mutu i te māharahara rātau mō ngā mōhiohio whai ake me whakatairanga i ngā ākonga ki roto i ngā rā e heke nei.

- E uaratia ana te tūnga LSC ki te kura rumaki reo Māori engari kei reira ētahi tauārai tauwhāiti i tautuhia tae atu ki te kimi kaimahi, te mahi i ngā wāhi taiwhenua me te kore hāngai ki te ao Māori. E tohu ana tēnei i te hiahia kia nui ake te whakarongo me te mārama ki ngā mea e hiahiatia ana kia taea ai e te tūnga te tautoko ngā hiahia akoranga, ngā ākonga, kaiako me ngā whānau kia tino whaitake.
- E whakaatu ana tēnei urupare tuatahi he whānui ake ngā raru me ngā rongoā i te tūnga LSC ake. Hei tauira, ehara i te mea e whāiti ana ngā uauatanga o te kimi kaimahi mō ngā kaupapa arareo Māori me ngā wāhi taiwhenua ki te tūnga LSC ake. He pērā anō te wāteatanga me te āhei atu ki ngā taonga me ngā ratonga tautoko akoranga kaupapa Māori. Ko ngā tirohanga i tukuna mā te tūnga LSC, engari, ka tukuna he whai wāhitanga mō ngā rerekētanga, ā, kia whakarite ai te tūnga LSC e wātea ana ngā tautoko mā te Māori.
- Ki te kore e whāia ngā whai wāhitanga ki te whakarerekē ki te tūnga LSC i roto i ngā kaupapa Māori me ngā kura kei ngā wāhi taiwhenua, kāore pea te tūnga e tautoko ki te whakatutuki i ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga Māori.

Ko te mea pai pea kia nui ake ngā pūnaha ā-wānanga i te tīmatanga hei tino wetewete i te tūnga kia mārama ake ai ki tōna āhua i roto i te kura. Kei tēnā kura, tēnā kura ūna ake hiahia. He pai mēnā i whai wā ki te kite ka pēhea nei te whakakotahi mai. (Kaiwhakautu rangahau LSC)

”

10 | PĒHEA TE WHAKATINANA TE TŪRANGA LSC, Ā, KEI TE PĒHEA TE MAHI INĀIANEI? HE WHAKARĀPOPOTO I NGĀ WHAKAKAAROAROHANGA

Nō reira, ka nui te pai o ngā kura me ngā SLC. He rerekē te whakatinana i te tūnga e ai ki te horopaki, ā, koinā tonu te hiahia. Te āhua nei kei te tika te tātai tohanga, engari me whai whakaaro ki ngā hiahia o ngā kura taiwhenua me ērā he nui ake ngā hiahia. Mō ētahi, he tauārai kei reira mō te torotoro i ngā ratonga me ngā tautoko mā ngā ākonga, te torotoro utauta me ngā rauemi e hiahiatia ana mō te tuku i te LSC. Me whai tautoko ēnei mai i te Tāhuhu hei whakarite.

10.1 Te tino rata ki te tūnga

E whakaatu ana ngā kitenga rangahau i te tino rata ki te tūnga LSC ina whakatauria ki tētahi tauine piro 10. E whakaatu ana te tūtohi Hoaho 11 neke atu i te 70% o ngā kura kei te rata ki te tūnga LSC (6/10 te whakatau, teitei ake rānei). Otirā, neke atu i te 70% o ngā LSC kei te rata ki ūrātau tūnga, ā, tata ki te 60% kei te tino rata rawa atu (10/10 i whakataria). Ko aua kura i te tino rata ki ūrātau tūnga LSC he Kāhui Ako tautoko akoranga ā rātau kei te whakahaeretia, ā, me ngā LSC kei te mahi.

Ko aua LSC kāore i te rata (4/10 te whakatau, iti iho rānei) me ūrātau tūnga ko ūrātau pea te hunga kāore i whiwhi mōhiohio tika i te wā kimi kaimahi, ki ūrātau whakaaro kāore i whakamanatia e ngā kaiako me ngā tumuaki ki te whakatutuki i ūrātau tūnga, ā, kāore i mārama mō ngā tūranga me ngā kawenga o ētahi atu i roto i te Kāhui Ako.

Hoaho 11: Te rata ki te tūnga LSC (n=341) me te rata o te kura (n=393) ki te tūnga LSC

E KAINGĀKAU ANA AHAU KI TAKU MAH!!!! Ko te mea pai rawa ko te āwhina i ngā whānau ki te tautoko i ūrātau tamariki – he maha ngā whānau kāore i te whai pūkenga tiaki tamariki taketake. He pēnei i te Tauwhiro Haporī ahau i te nuinga o te wā – ENGARI kei te whaitake tēnei tūnga, ā, he TINO whai kiko, whaihua tēnei mahi. Tēnā rawa atu koe mō te whai wāhitanga ki te āwhina me te tautoko i ā mātau kaiako, ūrātau whānau me ā mātau ākonga (whakautu rangahau LSC)

”

- I kitea te iti iho o te rata ki te tūnga i roto i ngā kura kāore i pai te whakahaere, kua kitea tēnei i roto i tēnei arotake me te kore tauira paenga o te tūnga, me ētahi atu tūnga kāore i pai te whakatū, he iti ngā tautoko mai i ngā kaiārahi kura me te kore whakahonohono puta noa i te kāhui.

10.2 He iti ngā urutaunga ki te tūnga – i āta pērātia, aha atu rānei

He ngāwari te tūnga LSC ki te horopaki paetata, ā, e whā ngā mahi matua e mahi ana me ngā tūmomo hunga whai pānga me te whakarato i te tūnga me tētahi awhe whānui. Ahakoa kei te puta haere tonu te whakamāramatanga mō te tūnga i ētahi kura, ko te āhua nei kāore i te tino whāia ngā mahi i waho o te hōkaitanga. Tekau anake ngā kaiwhakautu rangahau i kōrero mō ngā kaiāwhina, ngā kaiīwhi kaiako, ā, e iwa ngā LSC i kī i mate rātau ki te mahi i ngā ritenga mahi, koinei ētahi o ngā mahinga i waho o te hōkaitanga e mate rātau ki te mahi. E hono ana te mahi i ngā mahi i waho o te hōkaitanga ki ngā tumuaki e noho kūare ki te hōkai o te tūnga LSC.

Kei te taea e au, he matatau, he pakari ahau, ki ahau kua roa ēnei kaupapa a te Tāhuhu/Kāwanatanga e tāria ana, ā, mēnā ka whakatinanatia ka tino whaitake ki ngā ākonga. Kei te hiahia ahau kia whai wāhi atu ki taua rerekētanga.
(Kaiwhakautu rangahau LSC)

“ ”

Kei roto i ētahi urutaunga kura torutoru ko te whakamahinga o ngā tūnga LSC harangotengote. Ko ngā tāngata i kōrero mō ngā tūnga harangotengote i roto i te uiui i kī katoa koinei anake te huarahi whaihua mō te kimi kaimahi mō te tūnga. I wehea e tētahi kura motuhake tana tohanga puta noa i ngā kaiako torotoro mātanga maha ki te tuku i ō rātau pūkenga ki ngā kaiako me ngā ākonga i roto i ngā kura i toroa e rātau. E mārama ana te kite kei te tukituki ēnei whakaritenga ki ngā ārahitanga a te Tāhuhu kia kaua ngā tūnga LSC e wehea.

Me mōhio hoki i rongo mātau mō ngā kura e rua i whakamahi i ā rātau pūtea ki te waihanga i tētahi atu tūnga LSC. Ko tētahi he kura takawaenga nui, ā, e whakatinana ana me te whakamahi ana i te tūnga e ai ki tonu ki te LSC a te Tāhuhu.

I kitea i roto i ngā whakautu o ngā uiui i te puta haere mai ngā wāhanga, ngā tikanga rānei mō te mahi kāore i te mārama. E kōrero ana ēnei mō aua tūmahi kāore i roto tonu i te awhe tūnga o ngā LSC me tō rātau kaha i roto i ō rātau tūnga. Hei tauira, i kōrero ētahi LSC mō te mahi i te papatākaro, te mahi takitahi me ngā tamariki, ngā rōpū iti rānei i roto i te wā poto. I kite ētahi he whai wāhitanga tēnei ki te whakatairanga i ō rātau tūnga me ngā kaiako, ākonga hoki me te whakatipu whanaungatanga.

I ētahi āhuatanga, i mahi takitahi ngā LSC ki te tuku tautoko ki tētahi ākonga tonu. Kāore e tino kitea tēnei i te mea ehara te tūnga i te tūnga whakaako, nō reira kāore e kitea tētahi LSC e whakaako ana i te akomanga katoa, te whakawātea kaiako, te kaiīwhi rānei.

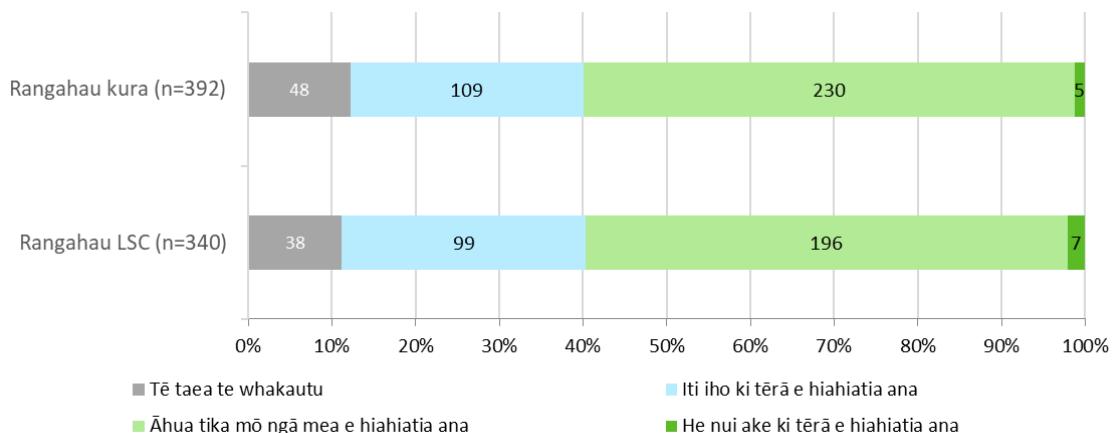

- Ka āwhina ngā kōrerorero he aha te āhua o ngā mahi takirua me ngā ākonga mō te LSC; koinei te tūturutanga o te tūnga engari ki ngā whakaaro o ngā LSC kia kaua e mahia e rātau.

10.3 Kua tata te tika o te tohanga engari kei reira anō ētahi hei whakaaroaro

Heoi, i tēnei wāhanga kua tata te tohanga o ngā LSC i te tika. Mō ia kaiwhakautu rangahau e rua i kī kua tata te tika o te tohanga, i kōrero tētahi kia whakapikihiā te tohanga. Ko te whakapiki i te tohanga pea ētahi o ngā pūtake i tautuhia i roto i tēnei pūrongo pea i te LSC e mahi ana i roto i ngā kura maha me ngā kura taiwhenua. E whakaatu anō pea i te hiahia tautoko akoranga nui ake. E whakaatu ana te Hoahoa 12 i raro ko te whakaaro e āhua rite ana ngā tohanga FTTE mai i ngā whakautu a ngā kura me ngā LSC, ā, tata ki te 60% o ngā rōpū e rua i kī kei te īhau tika te tohanga, ā, tata ki te 30% i kī he iti rawa.

Hoahoa 12: Ngā tirohanga a ngā LSC me ngā kura mō tā rātau tohanga FTTE

I roto i ngā uiui, he iti noa ngā tāngata i whakaputa whakaaro mō ngā whakatau tohanga ā muri ake. I kī rātau me whai wāhi mai te hiahia tautoko akoranga, ā, he pai te whakakapi i ngā whakatauranga kura ā-ngahuru mō te hiahia.

- Ko ngā whakatau tohanga ā muri ake me whai whakaaro ki ngā tohanga ā-takaonge/hiahia tae atu ki ngā tepenga whakaraupapa e mahi ana puta noa i ngā kura maha.

10.4 Kāore ētahi tauārai mō te whakarato i te whakaritea e te wā

Ko ētahi o ngā tauārai ki te whakarato i te tūnga i kōrerohia e ngā LSC i roto i te uiui, he ūrite ki aua raru i tautuhia i roto i te urupare wāhanga whakataki LSC i te Pepuere 2020. I roto i te rangahau LSC, 60% (n=332) o ngā kaiwhakautu i kī i pā mai tētahi momo tauārai ki a rātau i āraia ai rātau ki te whakatutuki i ngā tūmanako o te tūnga. Ko ngā tauārai matua ko te mārama ki te tūnga, PLD, te āhei atu ki ngā ratonga me te āhei atu ki ngā ratonga.

Kua tipu haere te mārama o te tūnga i roto i te tau, engari e toru ngā kaiwhakautu rangahau i te roto te tekau (30% o ngā kaiwhakautu 345) kāore i te mārama mō ū rātau kawenga i roto i te kura (tirohia te Āpitihanga 4: Ngā tūtohinga i tīpakona mai i te rangahau LSC,

Hoahoa 21). He uua te mahi i te taha o ētahi atu tūnga mēnā kāore ngā rohenga me ngā kawenga i te mārama, he rerekē ngā māramatanga ki ētahi atu, otirā mō te kimi tumuaki. Ka tino hē kē atu ēnei uauatanga mō ngā LSC e mahi ana i ngā kura maha.

He māharahara tonu te PLD mō ngā LSC. E hāngai ana tēnei ki te mōhio he aha te PLD me whai, he aha kei te wātea, ū, he pēhea te utu. Tērā pea kei te noho taratahi ēnei LSC, he hiahia tino rerekē ngā hiahia rānei, kāore rānei i whakatutukihia, i te mea i mahia ngā mahere PLD me ngā mahinga ki te tautoko i te PLD i te taumata Kāhui Ako, mēnā kāore i roto i te kura. Ehara i te mea i ngā LSC katoa i te PLD ū-rohe ki tērā i tūmanakohia, ū, kei reira tētahi whakaaro he nui ake te whiwhi tautoko a ētahi rohe i ētahi atu. I kī ngā LSC i tētahi Kāhui Ako kāore i hāngai ngā whakangungu ū-rohe mō ngā kaupapa arareo Māori.

I kīa hoki ko te whai wāhi atu ki ngā ratonga tautoko akoranga mā ngā ūkonga, me ngā rauemi ū-tuhi he tauārai mō te whakarato. Kei raro nei ko ngā taipitopito whānui ake e whakamārama ana i tēnei.

10.4.1 Te whai wāhi atu ki ngā ratonga tautoko akoranga me ngā rauemi

Neke atu i te haurua o ngā whakautu rangahau LSC (52%, n=337) i kī ka āhei atu rātau ki ngā ratonga tautoko akoranga me ngā tautoko mai i ngā tari me te kore raruraru nui. O te hunga i pā mai ngā tauārai mō te torotoro i ngā ratonga he maha i kōrero mō ngā rārangī tatarī roa mō te āhei atu ki ngā ratonga pērā i ngā Kaiwhakatika Reo Kōrero (SPL), RTLB me ngā tautoko hauora hinengaro. Kāore ētahi atu i kaha ki te kī ko ēhea ngā ratonga kāore i taea e rātau te

Kāore he pūtea e wātea ana mā tētahi tamaiti kāore i te ū ki te paearu ORS engari he nui ngā tautoko me whiwhi ia i te kura. He pānga nui tō tēnei take whai pūtea mō te ūhua o te mahi a te LSC i roto i tētahi kura. (Kaiwhakautu rangahau LSC)

”

whai wāhi atu, i te mea kāore rātau i te mōhio he aha i te wātea, ā, me pēhea te whai wāhi atu.

E whakawhirinaki ana ētahi LSC ki ngā kura ki te tuku i ngā pūtea ohorere wātea kia taea e rātau te hoko rauemi me te whakauru ki te PLD hei tautoko i tā rātau kaupapa mahi whānui ake. Ko te Google Read&Write™ (pūmanawa reo matatini) me te aromatawai me te whakangungu Lucid ngā tauira o ngā rauemi i hiahia ngā LSC. I puta ngā whakaaro mō te tuku i roto i te kura, ngā pūtea ohorere Ā-Kāhui Ako rānei ki ngā LSC mō te hoko rauemi me PLD.

10.4.2 Te whai wāhi atu ki ngā ratonga ā-tuhi tautoko akoranga

I kōrerohia ngā tauārai ūrite e pā ana ki te whai wāhi atu ki ngā rauemi ā-tuhi (pērā i ngā taonga tātari me ngā mōhiohio whakatau tauwhāiti). O te hunga i kaha ki te tautuhi ko ēhea ngā rauemi i te uaua te whai wāhi atu, i tino tautuhia ngā rauemi tīpaopao kupu, whai muri mai ko aua kōrero anō mō ngā rauemi me ngā taputapu tātari a te Tāhuhu.

Ko te putanga whakamutunga o te LSC: A Guide to the Role, me te Kōtuinga Tautoko Akoranga o Ngā Pūkenga e kohikohi ana i ngā rauemi me te tuku i tētahi wāhi ngaio pāhekoheko (<https://www.lsn.nz/>), i whakarewatia i te 17 o Noema 2020.

Kāore anō kia tukuna mai ngā taputapu tātari, he pukaiti anake tāku mō te tīpaopao kupu me ētahi mātārere torutoru nei. Ko te nuinga o aku kitenga nā te kimi i runga ipurangi, ngā tūtohutanga o te PD mā te kura me ētahi atu ngaio e mahi ana ahau. (LSC)

- Kei reira tētahi mahuetanga mō ngā mōhio o ngā mea e wātea ana (kāore rānei), ā, me pēhea te toro atu. Ko ngā rauemi Kōtuinga me te aratohu tūnga kei te mana i tēnei wā me ngā wāhangā whaiwhai ake tuihono mā ngā tumuaki me ngā LSC i whakaritea e te Tāhuhu i te īmatanga o te 2021 ka urupare ki tēnei.
- Ehara i te mea ka mārama ngā LSC katoa ki ngā rauemi e wātea ana mai i te Tāhuhu me ngā tari paetata, he aha tā rātau e whakarato ana, ā, me te pēhea te āhei atu ki ngā rauemi.
- Ka whiwhi painga ngā LSC mai i tētahi tahua, te āhei atu rānei ki ētahi pūtea ohorere mō te PLD, PLD Kaiako, te hoko rauemi rānei.

10.5 Te ako he aha ngā mea tautoko i te whakatinanatanga angitu

Ahakoa he rerekē ngā LSC, ngā kura me ngā horopaki paetata, kei reira anō ētahi kaupapa noa i pā mai anō i roto i te tautoko i te whakatinanatanga angitu. Kua whakarāpopototia ēnei ki ngā kaupapa matua, tūhonohono e toru o te kaiārahitanga, me te pūmanawa o ngā kaiako me ngā tautoko haere tonu.

10.5.1 Te mahi a te kura me te Kāhui Ako – kaiārahitanga

He mea hira ngā kaiārahi o ngā kura e mahi ana ngā LSC, i tohaina rānei, ki tō rātau whai wheako ki te tūnga. Ka whakatakototia e ngā tumuaki te āhua e whakaaturia ana te tūnga, e whakamahia ana, e uaratia ana. Ko ngā mātua i tautuhi i ēnei wāhi hiahia hira i roto i te kura (me te kimi kaimahi mō ēnei hiahia) ka mārama ake te tuku ārahitanga mō te kaupapa mahi me ngā kaupapa matua.

I ngā āhuatanga kua hangaia ngā tikanga mahi pūmau i te Kāhui Ako, he māmā ake mō ngā LSC ki te tūhono, inā he pūnaha kei reira, ngā kaiārahi me ngā ara whakawhitiwhiti kōrero. Ko ngā kaiwhakahaere ratonga he whanaungatanga ō rātau me ngā LSC, ā, kei roto i te mahi tōpū ka āwhina ki te tūhono i te rāngai, te Kāhui Ako me ngā rauemi kura. Ka taea māmātia pea tēnei mā te haere noa pea ki ngā hui, te ārahi me te tuku PLD me te tohutohu i ngā LSC ki ngā tukanga, ngā mātanga me ngā ratonga a te Tāhuhu.

10.5.2 Ngā kaitono tino pūmanawa

Ko ngā LSC e tino kaingākau ana ki te whakapai ake i ngā tautoko akoranga, ā, ka taea te whakatipu whanaungatanga, ka whakatipu i te pono, ā, i kakama ki te whakatairanga i tō rātau tūnga he māmā tā rātau whakatū i te tūnga LSC. He tūnga whakariterite te tūnga LSC, ā, ko te āhei ki te mahi ngātahi me te whakaawe i ētahi atu te ara e oti ai ngā mahi.

Ko ngā LSC he whānui ngā wheako whakaako me ngā pūkenga tautoko akoranga kei torotoro ki tēnei tika kia tipu ai te pono me ngā kaiako, me te tautuhi me te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga. Ko ngā LSC i rō Kāhui Ako ka whai (tūpono noa, ka whakaritea rānei) pea i ngā mōhiotanga me ngā pūkenga mātanga e taea ai te tautoko puta noa i te kura, Kāhui Ako rānei.

10.5.3 Ngā tautoko akoranga mō te takatū me te whakarato i te tūnga

Me whai taonga ngā LSC ki te mahi i ā rātau mahi me ngā tautoko haere tonu ki te wherawhera i ngā ahurea tautoko akoranga i roto i ngā kura me te waihanga i tō rātau tūnga me te mana i roto. He mea nui ngā tautoko a ngā tumuaki, ngā kaiārahi Kāhui Ako me ngā kaiwhakahaere ratonga. He taurite i waenga i ngā tohutohu nui me ngā ara ka puta noa ki te whanaketanga o te tūnga. Ko aua LSC i mahi kia taurite ai i tino mārama ngā wāhi kaupapa matua i whakaae tahi ai rātau me ngā kaiārahi kura, ā, i rō kura ngā tautoko mō taua mahinga. I takawaengatia tēnei e ngā tumuaki i aro mai, i whakamana hoki, ā, i auau te tūtaki ki ngā LSC, e taea ana e ngā LSC ki te uru atu ki roto i ngā mahi a te kura. Mā te whakaae ki tētahi kaupapa whakamārama, kaupapa mahi hoki ka arotakehia ka auau te arotake i ngā hiahia whakahaere me ngā rauemi a ngā LSC.

- Mā te ako he aha ngā mea whaitake hei tautoko i ngā mea angitu ka whāngai i ngā whakapaitanga haere tonu me te takatū ā muri ake mō te tūnga.

11 HE AHA NGĀ REREKĒTANGA KUA WHAI WĀHI ATU TE LSC KI TE WHAKATUTUKI I NGĀ HIAHIA TAUTOKO AKORANGA?

Ka nui te whaitake o te whakaurunga o ngā LSC ki ngā kura ki te kaha o ngā kura ki te tautoko i ngā hiahia hei tautoko i ngā hiahia akoranga. He pūtake ngā LSC; he ringa raupā rātau me te whakamana pūnaha. I kitea e te arotake ko ngā LSC kei te whakauru mai i ngā kaha me ngā āheinga e tino hiahariatia ana ki te pūnaha, me ngā rerekētanga paī e puta ake ana. Ko te kōrero kei te tautuhi ngā LSC i ngā ākonga kāore i kitea, i tutuki rānei ō rātau hiahia i mua, ā, e taea ai e ngā SENCO me ngā kaiako kia whaitake ake te mahi. Kei te kakama haere, kei te rautaki haere ake te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga, ā, kei te puta ake te whai wāhitanga mō te huringa takahurihangā i rō kura me ngā Kāhui Ako i nanaotia atu te whai wāhitanga mō tēnei tūnga. Kei te uaua ki ētahi tokoiti (kotahi i roto i te tekau) ki te whakatinana whaitake i te tūnga, ā, kāore anō kia puāwai aua painga.

Kei roto i ngā wāhanga Te tautoko i ngā ākonga 7.1 ki te 7.5 ngā mahinga me ngā painga e puta ake ana i te mahinga LSC puta noa i ngā mahinga matua e rima o te tūnga. Kei te tautoko ēnei mahi i ngā ākonga, ko ngā kaiako me ngā whānau, i te wā e mahi ana i roto i ūrātau kura, i roto i ūrātau Kāhui Ako hei whakariterite i ngā tautoko akoranga.

I tonoa ngā kura ki te whakatau he pēhea te pai ake tō ūrātau kura i roto i ēnei mahi e rima mai i te whakaurunga o te tūnga LSC. E whakaaturia ana ngā whakautu rangahau i roto i te Āpitihanga 3: I tīpakohia ngā tūtohinga mai i te rangahau kura, Ripanga 3 (n=362) me te whakaatu tata ki te hautoru o ngā kura (32%) i kī kua tino pai ake ūrātau, neke paku atu i te hautoru (35%) i kī kua iti nei te pai ake i roto i ngā tūmomo mahi.

O ēnei taumahi e rima, ko te pikitanga nui ake e pā ana ki te kaha o ngā kura ki te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga me te tautoko i ngā kaiako. Ko ngā kura itiiti nei kāore i whakatau i te āhua o tō ūrātau pai ake ko te āhua nei ko aua kura kāore i whānui te mahi o te tūnga.

- Mō tētahi tūnga hou i whakaurua i te wā o tētahi urutā, e rua hautoru o ngā kura kei te kite i ngā pikitanga i roto i tō ūrātau kaha ki te tautoko i ngā hiahia akoranga. Mā te whai kaha ake ki te tautoko i ngā kaiako e mahi ana me ngā ākonga rerekē he putanga tēnei e uaratia ana e te rāngai.

11.1 Ehara ko te whai kaha atu anō engari kia rerekē ngā whakaaro

Ko te tūmanako mā te whakauru i te kaha ki roto i te pūnaha ka puta he painga. Kua kitea e te arotake he pēhea te whakatinana i te rauemi LSC, ā, he pēhea te mahi i te kura. Koinei tonu te hiahia (ahakoa he rerekē ngā āhuatanga whakahaere), ā, kei te puta haere ngā huringa onāianei tonu. E whakaahua ana tēnei pūrongo i pēhea te whai kiko o te tūnga ki ngā ākonga, ngā kaiako me ngā whānau, e tango ana i ētahi tauārai ki ngā tautoko akoranga me te whakamāmā i te whai wāhi atu ki ngā tautoko mā te tuku kaha, pūkenga hoki ki roto i ngā kura me ngā Kāhui Ako.

Kua tuku wāhanga ngā LSC ki ngā kura ki te kia rerekē ngā whakaaro mō te tautoko i ngā hiahia akoranga. Nā ngā kaha o ngā LSC kua whai tānga manawa ngā kura kia taea e ūrātau tēnei te whakaaroaro. E whakaatu ana tēnei huringa i te huri o te whakaaro me te ara hei tautuhi me te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga.

Kua taea e te kura kei roto mātau te āta noho ki te kōrero mō ngā ākonga rerekē, ā, ka pēhea te tino whakatutuki a te kura i ūrātau hiahia, me pēhea rānei e whakatutuki ai i te kura ana hiahia. I mua, ka ōrite tā mātau tūtakitaki engari i uaua [te whakawhitihitī kōrero] nā te tokooti o te tangata.
(RTLB)

- Ko te rerekētanga tino whai uara pea e puta ana ina pai ana te whakauru mai i te tūnga, ko te neke ki tētahi ara kakama ake ki ngā akoranga tautoko me te neke i ngā whakaaro mō te whanonga hei tauārai ki te akoranga.
- Ko ngā painga LSC o te tūnga kei te puta ake e ai ki tērā e hiahiatia ana, ahakoa ko te whānuitanga o tēnei he tino rerekē, e ai ki te pai o te mahi a te tūnga.

WĀHANGA C: TE TITIRO WHAKAMUA

12 ME PĒHEA TE WHAKAPAI AKE I TE WHAKATINANATANGA ME TE WHAI WĀHITANGA O TE TŪRANGA LSC?

I tēnei wāhanga tōmua o te whakatinanatanga, ko te whakaaturanga kei te tino pai i tēnei wā, kua mārō rānei te haere, ki te mahi e ai ki tērā i tōminatia ai. I ngā wāhi kāore i te pēnei, kua tukuna e te arotake ngā tirohanga ki te horopaki me ngā tukanga whakatinana i whakaawe i ēnei wheako rerekē. Ka taea ēnei tirohanga me ēnei akoranga mō ngā mea ka tautoko i te whakatinanatanga te huri hei mahi. Ko te aroturuki me te arotake haere tonu i te tūranga LSC me tōna pānga ki ngā tono mō te ratonga tautoko akoranga ka āwhina ki te tautoko i te anga whakamua me ngā whakaaturanga o te pānga o tēnei tūranga.

12.1 Nga whakaaroarohanga hei tautoko i te whakatinanatanga

Ka whakarāpopototia ngā whakaaroarohanga wā poto i konei i te mea e hāngai ana ki te Tāhuhu, ngā Kāhui Ako me ngā kura. Ko te hiahia mō ēnei kia whakaritea ngā raru kua kitea mā te arotake hei whakapai ake i te whakarato i te LSC.

Ngā whakaaroarohanga mā te Tāhuhu

- He mea nui ngā whakawhitihītī kōrero mō te whakatinana i te Te Rito ki te whanaketanga pūmau o ngā rēhita tautoko akoranga, te hōrapa o te Rēhita Tautoko Akoranga arowhānui (sLSR) me te tuari i ngā mōhiohio.
- Ko ngā kaiwhakahāere ratonga, me tā rātau mahi takawaenga, he hira mō te whakarato i te tūnga LSC kia mahi ki tērā e hiahia tia ana. Kei reira tētahi whai wāhitanga hei whakamārama he aha ngā mea hei tūmanako mō tēnei mahi.
- Ko te tukanga whakatinana tino pono onāianei ka whakawhirinaki atu ki te whai tumuaki hei whakamana i te tūnga i roto i te kura me te kāhui. Ko ngā whakaaroarohanga a ngā kaiārahi Kāhui Ako ka noho te tūnga LSC i raro i a wai ka whakamārama pea me pēhea te whakatau i ngā uauatanga.
- Ko te hunga katoa e mahi ana i roto i ngā tūnga tautoko akoranga i rō kura me whakamārama haere anō kia mārama ai ki te tūnga LSC me te waihanga i ngā ara mahi ngātahi e pai ake ai ngā tautoko akoranga mā ngā ākonga me ngā whānau. Ka āwhina tēnei kia whai hua i te ngāwāritanga i roto i te tauira me te whakahaere i ngā tūmanako rerekē o te tūnga LSC.
- Kei reira te hiahia ki te whakāū i te kōrero me te tautoko i te tūmanako kāore i te tūnga LSC i te tautuhī noa iho i ētahi hiahia tautoko akoranga atu anō (te tuku tono anake mō ngā tautoko) engari kia whai wāhi atu ki te rongoā. Ko te kaupapa o te tūnga LSC i roto i te kura me ngā Kāhui Ako mō te whakahāngai i ngā urupare ki ngā hiahia paetata, kia ngāwari te whakamahi i ngā rauemi paetata i roto i te LSDM.
- He mea nui kia whakamōhio haere te Tāhuhu i ngā tumuaki, ā, kia kaua e wehe kē te whakawhitihītī kōrero ki ngā LSC.
- I tautuhia e ngā LSC te hiahia mō ngā tautoko kia taea ai ngā rauemi me te PLD. Ka āwhina pea te whakarewatanga onākuanei o ngā rauemi (LSC: A Guide to the Role and the Learning Support Network of Expertise) ka āwhina pea ki te whakarite i tēnei hiahia. Ka āwhina te aroturuki ki te pāhekohēko i te Kōtuinga Tautoko Akoranga o Ngā Pūkenga ki te tautuhī he pēhea te whakatutuki a tēnei i ngā hiahia o te LSC i roto i te wā poto.

Ko ngā whakaaroarohanga mā ngā kāhui o ngā kura

- He whai wāhitanga te tau kura 2021 hou mō ngā Kāhui Ako me ngā kura hei arotake, te whakahou me te whakatairanga i te tūnga LSC.
- Ina hiahiatia, ka taea e ngā Kāhui Ako te whakaaroaro ngā upane e hiahiatia ana kia pai ake te kōmitimiti i te mahinga LSC me ngā kaiārahi o te Kāhui Ako me te whakarite mahere whānui ake me te whakaraupapatanga.
- I ngā wāhi kāore ngā LSC i te pūrongo haere mō tā rātau kaupapa mahi, ngā mahinga me te anga whakamua, me whai whakaaro ki te hira o tēnei me ana tautoko kia kite te ūnga me te whakauru atu ki te kura me te ahurea mahi o te Kāhui Ako.

12.2 He akoranga anō hei whāngai i te urutaunga o ā muri ake

He whāiti noa te tirohanga o tēnei wāhanga o te arotake ki te whakatinanatanga o te tūnga i roto i ngā arareo Māori, engari i rawaka te tirohanga kia mōhio ai kei te pā mai auā āhuatanga anō ki te kura me ngā mea tino rerekē. E hiahiatia ētahi mahi anō kia mārama ai he aha ngā mea e hiahiatia ana i roto i tēnei āhuatanga kia hāngai ai ngā tautoko akoranga me te tūnga LSC ki te ao Māori.

Waihoki, e hiahiatia ana ētahi mahi anō kia mārama ai ki ngā hiahia me ngā hōhonutanga o te tuku LSC puta noa i ngā wāhi taiwhenua me ngā kura. Ko te uara me ngā pānga ka taea mō te whakahāngai i te tohanga ki ngā Kāhui Ako he nui ake ngā hiahia me whakaaroaro anō. Huihui katoa e whakaatu ana tēnei i tētahi whakahāngaitanga kaua te whakaaroaro anō i te tukanga tohanga onāianei.

I te pakeke haeretanga o te whakatinanatanga me te whakawhānui haere he mea nui kia aroturuki haere me te mārama haere tonu ki te nui haere o ngā hiahia ki ngā rauemi tautoko akoranga o waho.

Ko ngā wāhanga whai ake o te arotake ka taea te tautoko ēnei akoranga. Ko te wāhanga whai ake o te arotake ka torotoro atu ki ngā tirohanga o ngā tūmomo hunga whai pānga mai, tae atu ki ngā whānau, kia kaha ake te reo o ngā whānau i roto i te arotake me te waihanga i te whakatinanatanga o te LSC.

13 TE AROTAKE I TE WHAKATINANA HAERE TONU

Ka tuku tēnei arotake tuatahi i tētahi kaupapa mō te tukanga me te putanga o te arotake o te whakatinanatanga o te tūnga LSC.

I tuku tēnei arotake tuatahi i tētahi tirohanga mō te whakatinanatanga o te LSC i te Wāhanga 3, 2020, he tau tērā i kitea ngā uauatanga tino hou ki te rāngai mātauranga nā te KOWHEORI-19. Ko ngā wāhanga whai ake o te arotake ka whakawhānui i tēnei akoranga, te tūhura i ētahi āhuatanga o te whakawhānui kia hōhonu ake (kei roto ko ngā kaupapa arareo Māori me ngā kura taiwhenua), kia whai reo kaha ā-whānau i roto i ngā mahi me te whai i ngā tirohanga whānui ake o te mātauranga (me ngā kura kōhungahunga me ngā kōhangā reo) me te hapori.

Ko tētahi o ngā whāinga o tēnei wāhanga o te arotake ko te whāngai i te tukanga me ngā whakaritenga putanga tuatahi e taea ai ngā pānga o te LSC o āpōpō te ine. Ko ngā wāhanga

o muri mai o te arotake ka ine i te uara o te whakatinanatanga o te LSC i mua o te Hune 2022. E whakaatu ana tēnei wā kei te pakeke haere te whakatinanatanga engari kāore i te pakeke. Nō reira, he mea nui kia inea ngā putanga mā tētahi tikanga e whakaata ana i te wāhanga o te whakatinanatanga me te whai whakaaro ki te whai wāhi o ngā LSC ki aua putanga.

13.1 Te ine i te huringa hei whakaatu i te pānga LSC o āpōpō ka arahina e te ariā o te huringa

Ko te ariā o te huringa o te LSC i hangaia mō te arotake ka tuku i tētahi mahere māmā mō te whakaatu he aha rawa ngā mahi a ngā LSC, me ngā huringa ka puta (ngā putanga) nā tēnei. He mea hira ēnei putanga ki te whaiwhai haere hei whakaatu, tuatahi, ko te kei te whakatinanatia e ai ki tērā i hiahiaitia, ā, tuarua, kei te tautoko te tūnga LSC e ai ki tērā i tūmanakohia. He tūnga hira ngā LSC mō te ako i ngā tautoko akoranga engari he maha ētahi atu tāngata, kaupapa, tukanga, pūnaha hoki ka whakaawe i tērā.

13.1.1 Mā te whakamahi i ngā tūmomo raraunga me tētahi aratohu tatau hei arotake i ngā putanga

Me waihanga tētahi pou tarāwaho ine mā ngā raraunga mai i ngā pūtake maha kia hāngai ki tētahi ara tikanga rerekē. Mā tētahi huinga paearu ka tukuna he tikanga pūrangiaho mō te whiri i ngā pūtake raraunga me te tautapa uara kia pūrangiaho, ā, ka tūtohua e mātau tēnei ara hei ine i ngā huringa ā muri ake i roto i te whakatinanatanga, te kaha me te painga. Me whakaata anō ēnei paerewa i ngā putanga ōrite.

13.1.2 Te mārama ki te whai wāhi o te LSC i roto i tētahi taiao akiaki

He akiaki te rāngai mātauranga, me te whai i ngā tūmomo kauapa rautaki e tūmanakohia ana hei whakaawe i ngā putanga e tūmanakohia ana e ngā LSC. Ko te whakatau i te uara o te whai wāhi o te LSC ki ngā putanga me tūhura i ngā tikanga kia mōhiotia ai ētahi atu āhuatanga tautoko kia pakari ai te inenga me te tautohu pūtake mō ngā putanga. Ko te tikanga me whakarite tēnei i tētahi rōpū whakahaere, whakataurite rānei; te uara me te whaihua o tēnei kia tūhuratia i roto i ngā wāhanga whai ake o te arotake.

14 ĀPITIHANGA 1: PAPAKUPU, NGĀ HOAHOA ME NGĀ RIPANGA I ROTO I TĒNEI PŪRONGO

Ngā Pūtaukī	Whānui
AP	Tumuaki Tautoko
CoL	Ngā Haporī Akoranga
DP	Tumuaki Tuarua
ICS	Tautoko ki te Akomanga
IEP	Mahere Mātauranga a te Takitahi
LS	Tautoko akoranga
LSAP	Mahere Hohenga Tautoko Akoranga
LSC	Kairuruku Tautoko Akoranga
LSDM	Tauira Whakarato Tautoko Akoranga
MU	Ngā Wāhi Whakahaere
MMU	Ngā Wāhi Whakahaerenga o Waenga
MITA	Pūtea Whakaako i te Rumaki o te Reo Māori
ORS	Whakangārahu Rauemi Haere Ake Nei
PB4L	Whanonga Pai Mō Te Akoranga
PLD	Whanaketanga me te Akoranga Ngaiotanga
PTSA	Pūtea Whakarato Kaiako Whakaarotau
RTLB	Kaiako Rauemi: Akoranga me te Whanonga
SENCO	Kairuruki Hiahia Mātauranga Motuhake
SM	Kaiwhakahaere Ratonga
sLSR	Rēhita Tautoko Akoranga Noa
TA	Kaiāwhina Kaiako

14.1 Ripanga o ngā tatau i roto i tēnei pūrongo

HOAHOA 1: TE TŪRANGA LSC ME NGĀ MAHI MATUA	9
HOAHOA 2: ARIĀ O TE HURINGA MŌ TE KAITAKAWAENGA TAUTOKO AKORANGA	11
HOAHOA 3: NGĀ WHĀINGA ME AROTAKENGA HIRA ME NGĀ PĀTAI.....	12
HOAHOA 4: E WHAKAATURIA ANA TE KIMI LSC MĀ TE RĀ TĪMATA TĀPIRIPIRI	20
HOAHOA 5: NGĀ TAU WHAKAAKO O TE LSC (N=344)	22
HOAHOA 6: WHEAKO TAUTOKO AKORANGA MĀTANGA MŌ NGĀ LSC (N=344)	22
HOAHOA 7: TE TAKATŪ O NGĀ LSC MŌ TE TŪRANGA	25
HOAHOA 8: TE NUI O TE MANA O TE LSC(N=364)	36
HOAHOA 9: NGĀ WHAKATAURANGA KURA I TE KAHA O NGĀ LSC KI TE WHAKATUTUKI I NGĀ HIAHIA O TE MĀORI, MOANANUI-Ā-KIWA HOKI	38
HOAHOA 10: KO NGĀ WHAKAARO O TE LSC MŌ NGĀ TŪMANAKO O TŌ RĀTAU KAITUKU MAHI ME TE MĀRAMA KI TE TŪNGA ME TE SENCO.....	42
HOAHOA 11: TE RATA KI TE TŪNGA LSC (N=341) ME TE RATA O TE KURA (N=393) KI TE TŪNGA LSC	48
HOAHOA 12: NGĀ TIROHANGA A NGĀ LSC ME NGĀ KURA MŌ TĀ RĀTAU TOHANGA FTTE.....	50
HOAHOA 13: TE MAHA O TE HUNGA I UIUITIA MĀ TE KĀHUI AKO	61
HOAHOA 14: TE MAHA O TE HUNGA I UIUITIA MĀ TE TŪRANGA	61
HOAHOA 15: AUAU URUPARE RANGAHAU LSC ME TE KURA MĀ TE ROHE	62
HOAHOA 16: WHAKATAURANGA KURA O TE TOHANGA FTTE (N=344)	64
HOAHOA 17: KO NGĀ WHAKATAURANGA O TE KAHA O TE LSC KI TE MAHI TAHI PUTA NOA I TE KĀHUI AKO	65
HOAHOA 18: TE NUI O TE MANA O TE LSC I TĒNEI WĀ (N=364).....	65
HOAHOA 19: NGĀ KURA E MAHI ANA I ROTO I NGĀ LSC (N=335)	67
HOAHOA 20: E MĀRAMA ANA TE LSC MŌ ÖNA KAWENGA I RŌ KURA KA TUKUNA KI A IA MAHI AI (N=341)	67
HOAHOA 21: TE MŌHIO O TE LSC KI NGĀ KAUPAPA MATUA ME NGĀ KAWENGA I TE KĀHUI AKO	68
HOAHOA 22: TE KAHA O TE LSC KI TE TORO KI NGĀ RATONGA TAUTOKO AKORANGA	68
HOAHOA 23: TE KAHA O TE LSC KIA ĀHEI ATU KI NGĀ RAUEMI Ā-TUHI	68

14.2 Ripanga o ngā papatau i roto i tēnei pūrongo

RIPANGA 1: I PAU TE WĀ O NGĀ LSC KI NGĀ MAHI HIRA O TE TŪRANGA, E WHAKAATURIA ANA E TE MAHA O NGĀ LSC (N=342)	28
RIPANGA 2: TE WHAKATAURANGA O TE KURA MŌ TŌNA KAHA PAEREWA MŌ NGĀ MAHI TŪNGA LSC, E AI KI TE TAU O TE LSC (N=388)	64
RIPANGA 3: TE WHAKAPAI AKE I TE WHAKATAURANGA O TE KAHA E AI KI NGĀ MAHI TŪNGA LSC HIRA (N=362) ..	66

15 ĀPITIHANGA 2: TIKANGA RANGAHAU

15.1 Kohikohi raraunga me te tātaritanga

I kohia e mātau ngā whakaaturanga e whai ake hei whakautu i ngā pātai arotake hira:

15.1.1 Ngā urupare a ngā Kāhui Ako

I tautuhia e te Tāhuhu me te whakapā atu, mā ngā whakataka ā-rohe, 14 ngā Kāhui Ako o ngā kura e whakaatu ana i ngā tūmomo āhuatanga horopaki rerekē kia whakaurua ki te arotake. Kei roto i tēnei ko ngā Kāhui Ako e mōhiotia ana kia anga whakamua i ngā tere rerekē me te whakatinanatanga, ngā Kāhui Ako arareo Māori, me ngā Kāhui Ako taiwhenua me te tāone. I roto i tā tātau mahere tuatahi ko te whakarite ka haere ki ngā kura ki te whakahaere i ngā uiui kāhui kanohi ki te kanohi. Engari e hiahariatia ana tēnei mō tēnei mahere kia urutautia nā te urutā KOWHEORI-19, ā, me ngā taumata rerekē o ngā whakatiki e hāngai ana. I urutau mātau mā te Zoom me ngā waea hei whakahaere i te maha o ngā uiui Kāhui Ako. I oti ngā uiui i waenga i te 24 o Ākuhata me te 25 o Hepetema. Ko tētahi uiui i toe i oti i te Tīhema 2020.

O ngā Kāhui Ako 14 i whakapā atu mātau, 13 ngā mea i whakawhitiwhiti kōrero mātau i roto i te wā mō te tuku pūrongo. I whakawhitiwhiti kōrero mā tētahi kaiārahi Kāhui Ako nāna i ārahi te tīpakonga me te whakaurunga o ngā kaimahi hira i roto i te uiui. Mō ia Kāhui Ako i whakamātau mātau ki te whakauru mai i te kaiwhakahaere ratonga me tētahi māngai RTLB me ngā kaimahi kura hoki. Kāore i taea tēnei i ngā wā katoa i mua.

I tono ngā LSC i te whakaotinga o ā rātau uiui kia kōrero atu ki ngā whānau kia uru ki te uiui. I roto i te wā e wātea ana e toru anake ngā whānau i whakaae kia tukuna mai ā rātau taipitopito whakapā ki te rōpū arotake me te whakaoti i tētahi uiui. I tukuna he tīkīti \$50 ki a rātau hei koha.

E whakaatu ana te Hoahoa 13: Te maha o te hunga i uiuitia mā te Kāhui Ako Hoahoa 13 me te Hoahoa 14 i te maha o te hunga i uiuitia mā te Kāhui Ako e whakaaturia ana me tō rātau momo tūnga.

Hoahoa 13: Te maha o te hunga i uiuitia mā te Kāhui Ako

Kāhui Ako	Te maha o te hunga i uiuitia
Te Kaahui Ako O Manurewa	14
He Waka Eke Noa	11
Te Kāhui Ako o Kōtuitui	11
Te Kāhui Ako o Māwhera	10
Ōtākaro	9
Puketeraki	9
Matanui O Kahungunu	8
Te Kāhui Ako o Porirua ki te Rāwhiti	8
Te Kāhui Ako o Kōhanganga Moa	8
Te Kāhui Ako o Whakatāne	6
Te Kaahui Ako o Tainui	2
Te Kāhui Ako o Ngā Kura Kaupapa Māori o Ngāti Porou	2
Ngā Kura mo te ako o Whāngārei Kāhui Ako Rōpū 2	1
Tapeke	99

Hoahoa 14: Te maha o te hunga i uiuitia mā te tūranga

Momo tūranga	Te maha o te hunga i uiuitia
LSC	32
Tumuaki	22
SENCO	12
RTLB	10
Kaiako	7
Kaiwhakahaere Ratonga	6
Whānau	3
Tumuaki Tuarua	2
Kaiwhakahaere Kāhui Ako RTLB	2
Kaiwhakahaere Tautoko Akoranga	1
SENCO DP	1
Kaiāwhina	1
Tapeke	99

Tātaritanga o ngā raraunga i uiuitia

Tata tonu i hopukia te katoa o ngā uiui 99 (me te whakaae). I tukuna atu ēnei ki te NVivo, ā, i whakatikatikahia ngā tuhinga aunoa, i whakamahia hoki/rānei ngā tuhipoka ā-tuhi kia tātaritia. I whakamahia tētahi tauira tātari e ai ki ngā take nui mō ngā pātai arotake hira me ētahi atu urupare matahuhua. Kātahi ka tukuna atu tēnei tauira ki NVivo. I whakamahia te NVivo ki te waihanga i tētahi pou tarāwaho whakawaehere wāhanga-rua; tuatahi, mō ngā pātai arotake, ā, mō ngā kaupapa e puta ake ana i ngā urupare.

15.1.2 Ngā rangahau o te LSC me ngā kura me te tohanga LSC

E rua ngā rangahau i hangaia anō kia mārama ai ki ngā āhuatanga o te whakatinana i te LSC mai i te tirohanga o ngā kura me ngā LSC. Mā te whakamahi i ngā tūhononga mai i te rōpū Tāhuhu, i tukuna te rangahau ki ngā kura 1055 (mō ngā urupare kura) me ngā kura 494 whai

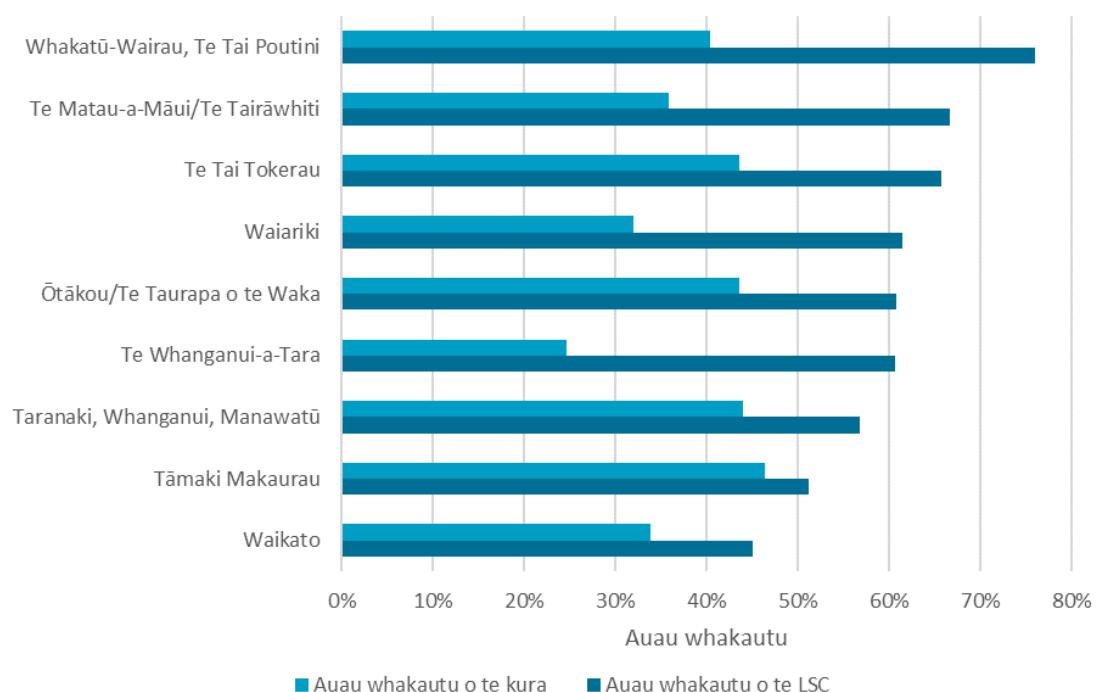

LSC (hei tuku ki ngā LSC i te mea kāore i taea e mātau te whakapā tika atu ki ngā LSC ki te whakahaere i te rangahau).

Ko te auau urupare mō te rangahau kura he 40% (n=419), ā, ko te auau urupare mō te rangahau LSC he 62% (n=371). I whakamahia te tauraro o te 596 mō te auau urupare rangahau LSC ina ko 596 te maha o ngā LSC i mahi mā ngā kura i te Hūrae 2020. Mā te whakamahi i tēnei tau ka puta tētahi auau urupare whakatau tata tika ake tēnā i ngā LSC 623 i whakaritea ka whai mahi.

I reira anō ngā rerekētanga ā-rohe, ā, ko ngā tāone nui ake he iti iho ngā auau urupare mō ngā LSC e ai ki te Hoahoa 15 i raro.

Hoahoa 15: Auau urupare rangahau LSC me te kura mā te rohe

Tātaritanga o ngā raraunga rangahau

He mea whakahaere te rangahau LSC me te kura e te Survey Monkey. I puta ngā rangahau mai i te 4 o Ākuhata ki te 17 o Ākuhata. He mea tango ngā raraunga mai i Survey Monkey, ka whakatikatikahia, ka whakaritea ki roto o excel. Kātahi ka raua ngā raraunga ki ngā ripanga kaurori hei tiro i ngā urupare mō ngā pātai takitahi. Mō ngā tino pātai, i oti ngā tātaritanga auau atu anō kia kite ai i ngā ia i roto i ngā whakautu me ētahi atu pātai. (hei tauira, ko ngā LSC e mahi ana i ngā wāhi ā-rohe he āhua iti iho te rata). I whakamahia a NVivo hei whakawaehere me te ine i ngā kaupapa e puta ake ana i roto i ngā āpure kuputuhi tuwhera o ngā rangahau.

Kei reira anō te whai wāhitanga ki te ruku hōhonu atu anō ki ēnei whakautu rangahau i ngā wāhangā ā muri o te arotake.

15.1.3 Ngā raraunga whakahaere ā-tari o te EDK

Kua hangaia e te rōpū EDK ngā rauemi e rua whai muri i tētahi mahi whakatōpū hei tuku i ngā raraunga ia me te patapata e pā ana ki ngā ratonga tautoko akoranga. Arā, ko:

- Tētahi 'ripanga taupū raraunga' whai i tētahi ratonga LS, ā, ko ngā rahinga tuatahi ka tukuna ā-tau 2015-2019 hei whakaatu i ngā ia mā te momo wawao.
- Tētahi 'kōnae raraunga meta' ka taea te whakahaere ngā uiui/takaka kia whakahaeretia, hei tauira, te toro o ngā tautoko akoranga ka taea te tiro whānui mā te taumata, rohe, mātāwaka rānei. Engari, ehara i te mea e wātea ana ngā raraunga LS katoa ki a rātau ki te taumata ōrite o āmiki. E whakaatu ana tēnei i tētahi rauemi whai uara mō te Tāhuhu me ngā arotake ā muri ake e pā ana ki te ako, engari kei reira anō ngā whakatepenga i roto i ngā raraunga me tōna whakamāoritanga. Kei roto anō i tēnei kōnae ko ētahi atu raraunga putanga ka taea, pērā i ngā whakawātea me ngā pananga.

15.1.4 Ngā raraunga rārangi utu LSC a te Tāhuhu ki te Hūrae 2020

I tukuna e EDK ngā raraunga rārangi utu kirihuna ki te rōpū arotake ki te Hūrae 2020. I tautuhia e tēnei te kura, te Kāhui Ako, FTTE me te rā tīmata o te LSC mā te tautuhi i te waehere rārangi utu LSC o S13. Kāore he mōhiohio utu ā-tau i roto. Kei roto pea i ngā raraunga ko ngā hapa engari he kore noa iho pea tēnei. I whakamahia ēnei raraunga hei tautuhi i ngā tauira kimi kaimahi puta noa i ngā Kāhui Ako 124 me te tohanga LSC.

15.1.5 Te tātari i ngā urupare whakataki LSC

I oti i te Synergia te tātaritanga o te urupare puka whakataki. Ko ngā raraunga mai i ngā urupare 706 i roto i te 6 rā o ngā awheawhe i tukuna ki Synergia, ā, i pūrongotia e mātau ngā kitenga me tētahi wāhanga matapakinga mō te whakamahi i aua kitenga i te 1 o Mei 2020. Nā ngā whakatiki i ārai i te whakaemi a Synergia i ngā raraunga, i tukuna e tēnei tētahi whai wāhitanga pai hei tūhura i ētahi o ngā urupare mai i ngā LSC mā ngā whakatauranga me ngā āpure tuwhera o te rangahau.

15.1.6 Ngā kōrerorero me te hunga whai pānga hira

Hei whakarite mō te waihanga rangahau me ngā kōrerorero ūpaki mō ngā whakautu a ngā Kāhui Ako, e toru mai i te tokowhā i tukuna mai e te rōpū mahi i oti. I whaitake ēnei mō te whakatakoto i te tāhuhu mō te arotake me te mārama ki ngā whakaaroarohanga rautaki e pā ana ki te whakatinanatanga.

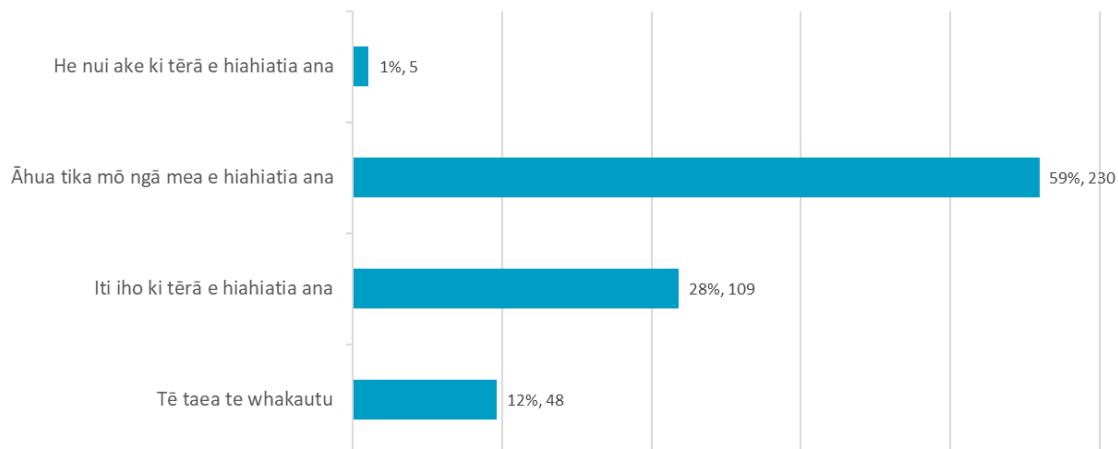
15.1.7 Te whakauru mai me te whai mārama i mua i te tuku pūrongo

Mō te whai mārama ā-roto i whakahaeretia ngā hui awheawhe ā-roto hei whakauru mai i ngā raraunga ki ngā pātai arotake. I tū he hui whai mārama me te rōpū mahi hei whakamana me te hōpara i ngā kitenga i te 5 o Noema 2020.

16 ĀPITIHANGA 3: I TĪPAKOHIA NGĀ TŪTOHINGA MAI I TE RANGAHAU KURA

Hoahoa 16: Whakatauranga kura o te tohanga FTTE (n=344)

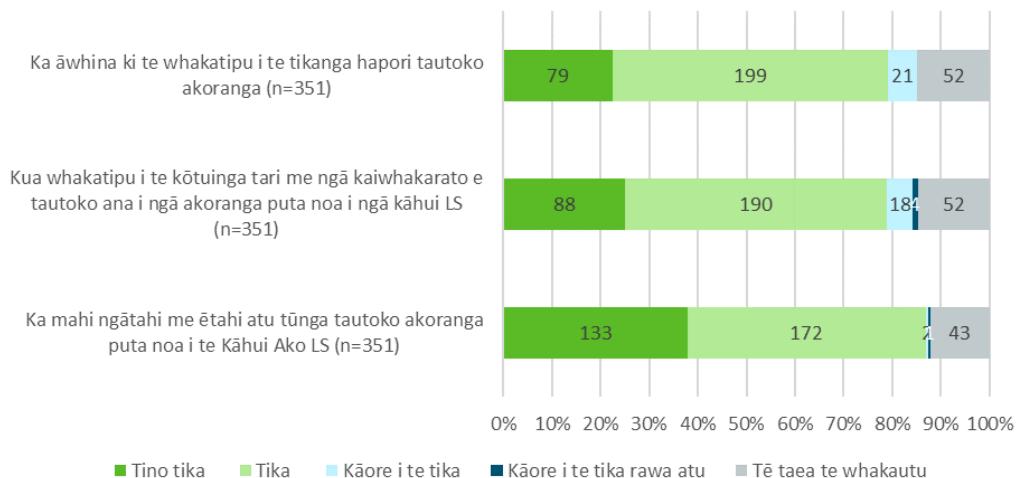

Ripanga 2: Te whakatauranga o te kura mō tōna kaha paerewa mō ngā mahi tūnga LSC, e ai ki te tau o te LSC (n=388)

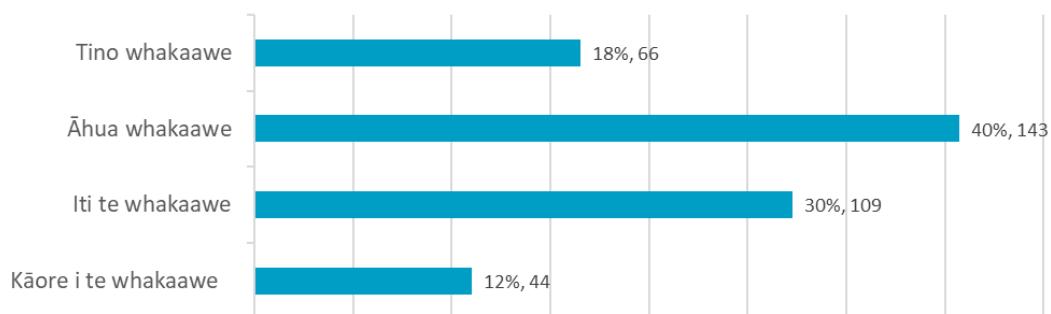
	Tino taea	Ka taea	Ka āhua taea	He iti te kaha, kāore e taea	Tē taea te whakautu
Tautuhia ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga takitahi	155	157	59	9	8
Te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga takitahi	56	138	152	33	9
Te kite i ngā hiahia tautoko akoranga puta noa i te kura	99	155	95	31	8
Te tautoko kia ngāwari te whakawhitī mō ngā ākonga	57	160	136	24	11
Te tautoko i ngā kaiako ki te whakaako i ngā ākonga he hiahia tautoko akoranga rerekē ō rātau	33	121	184	40	10
Te mahi ngātahi me ngā mātua me ngā whānau ki te tuku i ngā tautoko akoranga	70	150	140	17	10
Mahi ngātahi me ētahi atu kaiwhakarato mātauranga	55	132	140	50	11

Hoahoa 17: Ko ngā whakatauranga o te kaha o te LSC ki te mahi tahi puta noa i te Kāhui Ako

Hoahoa 18: Te nui o te mana o te LSC i tēnei wā (n=364)

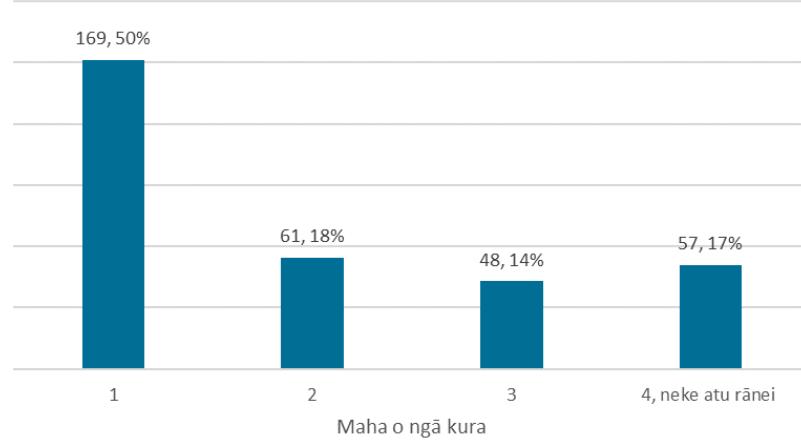
Ripanga 3: Te whakapai ake i te whakatauranga o te kaha e ai ki ngā mahi tūnga LSC hira (n=362)

	I tino pai ake	I āhua pai ake	Āhua ūrite	Kei te āhua heke	Kei te tino heke	Tē taea te whakautu
Tautuhia ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga takitahi	119	122	105	4	2	10
Te urupare ki ngā hiahia tautoko akoranga o ngā ākonga takitahi	139	127	77	5	2	12
Te kite i ngā hiahia tautoko akoranga puta noa i te kura	126	114	108	4	1	9
Te tautoko kia ngāwari te whakawhitī mō ngā ākonga	99	131	105	7	1	19
Te tautoko i ngā kaiako ki te whakaako i ngā ākonga he hiahia tautoko akoranga rerekē ū rātau	115	135	96	5	1	10
Te mahi ngātahi me ngā mātua me ngā whānau ki te tuku i ngā tautoko akoranga	112	128	99	8	1	14
Mahi ngātahi me ētahi atu kaiwhakarato mātauranga	110	134	96	6	0	16

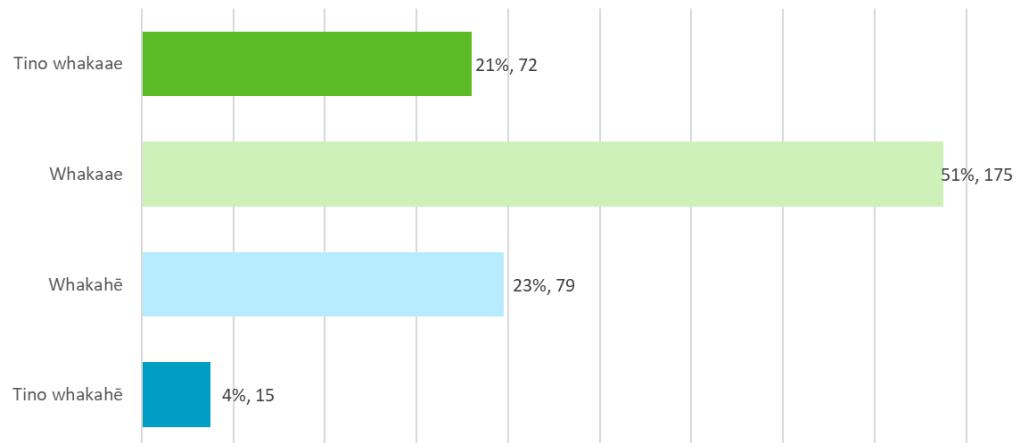

17 ĀPITIHANGA 4: NGĀ TŪTOHINGA I TĪPAKONA MAI I TE RANGAHAU LSC

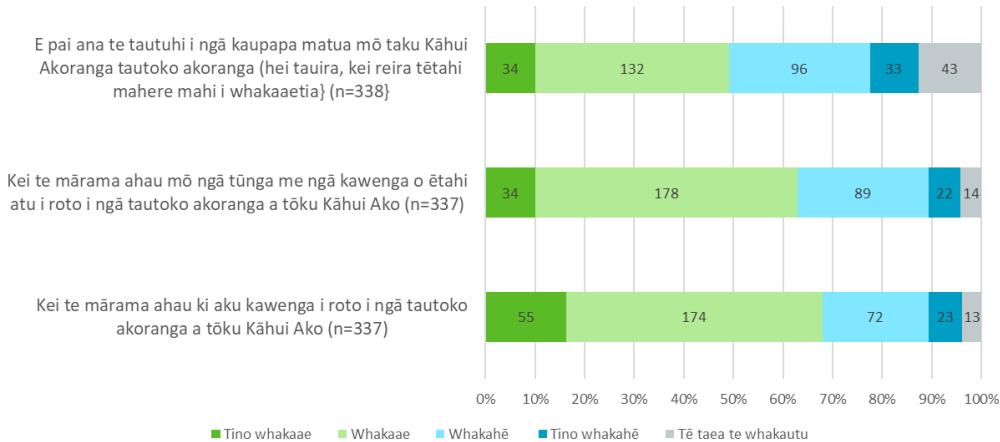
Hoahoa 19: Ngā kura e mahi ana i roto i ngā LSC (n=335)

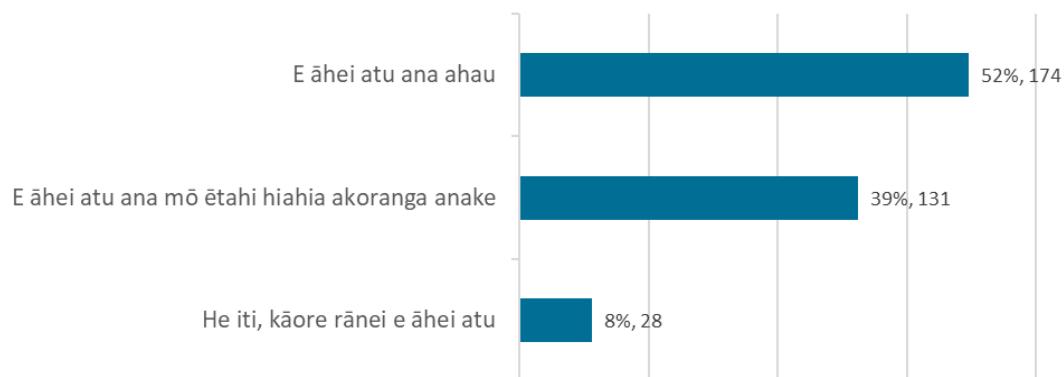
Hoahoa 20: E mārama ana te LSC mō ōna kawenga i rō kura ka tukuna ki a ia mahi ai (n=341)

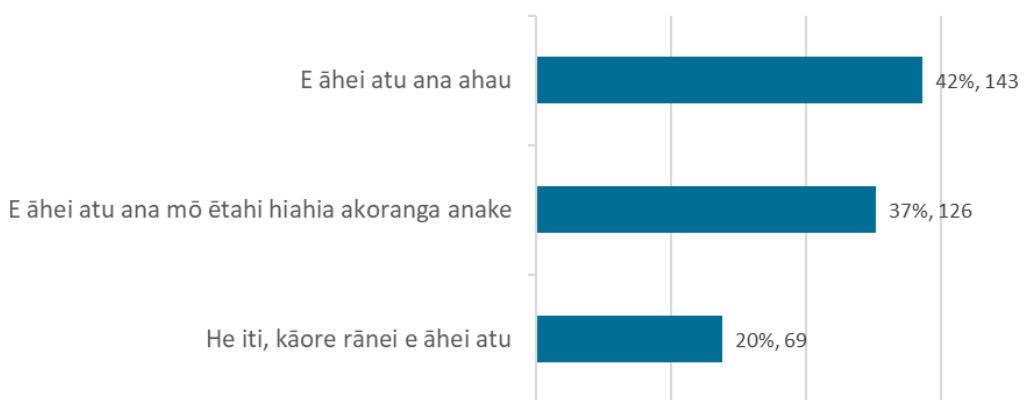
Hoahoa 21: Te mōhio o te LSC ki ngā kaupapa matua me ngā kawenga i te Kāhui Ako

Hoahoa 22: Te kaha o te LSC ki te toro ki ngā ratonga tautoko akoranga

Hoahoa 23: Te kaha o te LSC kia āhei atu ki ngā rauemi ā-tuhi

18 ĀPITIHANGA 6: KARERE WHAKAREWA KŌTUINGA A TE TĀHUUH O TE MĀTAURANGA

I whakarewatia i te 17 o Noema 2020

Te kōtuinga pūkenga hou mō ngā LSC me ngā SENCO

Kua mahi te Kōtuinga Tautoko Akoranga o Ngā Pūkenga hou ināianei. Kua whakapā atu mātau ki Te Kunenga ki Pūrehuroa kia tuku i tētahi wāhi koreutu, tuihono wātea e taea ai ngā mema kōtuinga katoa ki te whai wāhi atu me te tuari rauemi, te tūhono tētahi ki tētahi mā ngā rūnanga kōrero me te whai wāhi atu ki ngā akoranga ngaio. He wāhi motuhake ūna mō ngā LSC ki te mahi i roto i ngā kaupapa reo Ingarihi me ngā LSC e mahi ana i roto i te reo Māori me ngā kaupapa arareo Māori.

I tua atu i te whai wāhi atu ki ngā taonga me ngā rauemi, mā tēnei whakaurunga tuihono hou ka taea e ngā LSC me ngā SENCO kia whakapakari haere me te ako mai i a rātau anō i roto i tētahi wāhi tūhonohono, me ngā whakahaere a te mātanga. Ka whai i ngā tūmomo akoranga ngaio, tae atu ki ngā hui tukutuku, te tirotiro i ngā tikanga mahi pai, ngā rūnanga kōrero, ngā kōwae mōhiotanga me ngā whakamārama mō ngā whai wāhitanga PLD.

Ka taea e ngā LSC me ngā SENCO te waihanga takiuru hei uru ki ngā āhuatanga katoa o te Kōtuinga Tautoko Akoranga tae atu ki te PLD haere tonu me kore rerekētanga. Ka whakawhānui haere te kōtuinga i te kōtuinga onāianei mō ngā SENCO i whai pūtea mai i te Tāhuhu. Ko ngā SENCO kua uru kē hei mema kāore e mate ki te rēhita anō.

Ko ētahi atu kaiwhakauru (hei tauira, ngā tohunga mātanga a te Tāhuhu, ngā kaiako rauemi) ka taea te hono atu ki ngā wāhangā tuwhera o te kōtuinga me te kore utu, ā, ko te kōwhiringa o te whakauru ngā wāhangā mema utu (\$250 i te tau) kia whai wāhi atu ki ngā PLD haere tonu.

Anei te hono ki tēnei kōtuinga: <https://www.lsn.nz/>. Kua hopukia e Te Kunenga ki Pūrehuroa tētahi ataata rima meneti e whakamārama ana i te kōtuinga i <https://youtu.be/qSqVIWnplww>.

